

ΑΣΠΑΙΤΕ

ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ

(Π.Ε.ΣΥ.Π.)

Πτυχιακή Εργασία

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΑ

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

ΡΑΠΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Επιβλέπων Καθηγητής

Δρ. Ανδρέας Οικονόμου

Επίκουρος Καθηγητής Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.

Θεσσαλονίκη, 2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία που εκπονείται στο πλαίσιο ολοκλήρωσης του Προγράμματος Ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό, της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., επιχειρεί να διευκρινίσει τη σημασία της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής στον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό (Σ.Ε.Π.).

Η συνύπαρξη ποικίλων κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά εθνικά και πολιτισμικά στοιχεία αποτελεί πλέον φαινόμενο πολλών χώρων, όπως και της Ελλάδας. Από τα διάφορα μοντέλα διαχείρισης αυτού του φαινομένου, το διαπολιτισμικό θεωρείται το επικρατέστερο, οι βασικές αρχές του οποίου είναι η ενσυναίσθηση, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός στην πολιτισμική ετερότητα και η καταπολέμηση του εθνοκεντρικού τρόπου σκέψης. Οι αρχές αυτές αποτελούν και βάση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, όπως έχει διαμορφωθεί στην Ελλάδα από το 1980 και μετά (Παπαχρήστος, 2010).

Σημαντικό κομμάτι της εκπαίδευσης, διαπολιτισμικής και μη, είναι και η εφαρμογή της Συμβουλευτικής που καλύπτει κάποιες ανάγκες των μαθητών και κυρίως αυτή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στο πλαίσιο του οποίου εφαρμόζεται και το «μάθημα» του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.).

Αυτό που τονίζεται στην παρούσα εργασία είναι το γεγονός ότι η εφαρμογή του Σ.Ε.Π. μπορεί μεν να εφαρμόζεται από πολλούς (εκπαιδευμένους ή όχι) εκπαιδευτικούς, αλλά η εφαρμογή του συγκεκριμένου «μαθήματος» στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, απαιτεί διαπολιτισμικά εκπαιδευμένους Συμβούλους, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τόσο τα προβλήματα των «αλλοδαπών» μαθητών, όσο και τα δικά τους σε σχέση με τη διαφορετικότητα.

Η εφαρμογή καλών πρακτικών, όπως αυτής της συνεργασίας της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Θεσσαλονίκης με το ΚΕ.Σ.Υ.Π. Λευκού Πύργου και η παρουσία εμπειρογνομώνων σε Διαπολιτισμικά Σχολεία, συμβάλει στην εφαρμογή του «μαθήματος» του Σ.Ε.Π. στην Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, ειδικά όταν εφαρμόζεται από Συμβούλους που πιστεύουν στη δημιουργία ενός ανοιχτού και δημοκρατικού σχολείου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

N.C.D.A.	National Career Development Association
A.E.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
A.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης
ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.	Γραφεία Συμβουλευτικής και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού
ΓΡΑ.ΣΥ.	Γραφεία Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας και Επαγγελματικού Προσανατολισμού
Δ.Δ.Ε.	Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Ε.Κ.Ε.Π.	Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού
Ε.Κ.Ο.	Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες
Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π	Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού
Ε.Φ.Τ.	Ενισχυτικά Φροντιστηριακά Τμήματα
ΕΛ.ΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΠΑ.Λ.	Επαγγελματικό Λύκειο
Ι.Ε.Κ.	Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης
Ι.Π.Ο.Δ.Ε.	Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
ΚΕ.ΣΥ.Π	Κέντρο Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού
Ο.Ε.Δ.Β	Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων
Ο.ΕΠ.ΕΚ.	Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
Ο.Η.Ε.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Π.Ε.ΣΥ.Π.	Πρόγραμμα Ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό
Π.Ι.	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Σ.Ε.Π.	Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός
Σ.Ε.Π.Ε.Δ.	Συμβουλευτική Επαγγελματικού Προσανατολισμού & Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων
ΣΥ.Π.	Συμβουλευτική και Προσανατολισμός
Τ.Υ.	Τάξεις Υποδοχής
ΥΠ.Ε.Π.Θ.	Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛ
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	1
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	9
ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	
Εισαγωγή	9
1.1 Πολυπολιτισμικότητα	9
1.2 Τα μοντέλα διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας	12
1.2.1 Το αφομοιωτικό μοντέλο	12
1.2.2 Το μοντέλο ενσωμάτωσης	13
1.2.3. Το πολυπολιτισμικό μοντέλο	13
1.2.4. Το αντιρατσιστικό μοντέλο	14
1.2.5. Το διαπολιτισμικό μοντέλο	15
1.3 Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	18
1.4 Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα	22
1.5 Η Συμβουλευτική στην Εκπαίδευση	26
Επίλογος	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	28
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ	
Εισαγωγή	28
2.1 Η έννοια της Συμβουλευτικής	28
2.1.α Η λειτουργία και η μορφή της Συμβουλευτικής	29
2.1.β Ο επιστημονικός χαρακτήρας της Συμβουλευτικής	30

2.1.γ Ο σκοπός της Συμβουλευτικής	30
2.2 Σχέση Συμβουλευτικής και Συμβουλευτικής Ψυχολογίας	31
2.3 Διαπολιτισμική Συμβουλευτική	32
2.4 Οι στόχοι της Συμβουλευτικής	33
2.5 Οι τεχνικές και δεξιότητες στη Συμβουλευτική Διαδικασία	35
2.6 Βασικές αρχές για τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική	36
2.7 Η διαπολιτισμική ικανότητα των Συμβούλων	38
Επίλογος	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	41
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	
Εισαγωγή	41
3.1 Η έννοια της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας	41
3.2 Η έννοια του Επαγγελματικού Προσανατολισμού	43
3.3 Δεξιότητες και προσόντα άσκησης Επαγγελματικής Συμβουλευτικής	44
3.4 Το μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα Σχολεία.	45
3.5 Οι στόχοι του Σ.Ε.Π.	49
3.6 Οι σχολικοί Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού	51
3.7 Δυσκολίες στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό στα Διαπολιτισμικά Σχολεία (Προβλήματα μαθητών Διαπολιτισμικών Σχολείων)	52
3.8 Οι διαπολιτισμικές δεξιότητες του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού	56
3.9 Ο ρόλος του διαπολιτισμικού Συμβούλου	58
Επίλογος	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	60
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	
Εισαγωγή	60
4.1 Η μελέτη περίπτωσης του Γυμνασίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης	60
4.2 Η πολυπολιτισμικότητα	62
4.3 Σκοπός και στόχοι του προγράμματος	62
4.4 Συμπεράσματα της συμμετοχής	65
4.5 Προτάσεις	67
Επίλογος	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	72
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	85

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σύγχρονες κοινωνίες, όπως και η ελληνική, χαρακτηρίζονται πλέον έντονα από το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας, που αποτελεί συνέπεια της παγκοσμιοποίησης και της μετανάστευσης πληθυσμών. Η έντονη κινητικότητα ομάδων και λαών προς τις αναπτυγμένες χώρες, έχει ως συνέπεια τη μεταβολή του μαθητικού πληθυσμού, παρουσιάζοντας ένα μαθητικό μωσαϊκό με πολυμορφία και ποικιλομορφία.

Στο πλαίσιο αυτής της πολυμορφίας και γενικότερα της πολυπολιτισμικότητας μία σειρά θεωριών και μοντέλων διαχείρισης της, προσπαθούν να εντάξουν ομαλά και να διαχειριστούν την ετερότητα των μαθητών, με επικρατέστερο και αποτελεσματικότερο μοντέλο αυτό της διαπολιτισμικότητας.

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση του θεσμοθετήθηκε το 1996 στην Ελλάδα είναι μία προσπάθεια διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας, που αφορά σε πολλούς τομείς, όπως και αυτόν της Συμβουλευτικής (Ν. 2413/1996).

Στο πλαίσιο λοιπόν αυτών των προβληματισμών γίνεται η προσπάθεια ανάλυσης του ρόλου της Συμβουλευτικής στα Διαπολιτισμικά Σχολεία. Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος πτυχιακής εργασίας στο πλαίσιο παρακολούθησης του Προγράμματος Ειδίκευσης στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό (ΠΕ.ΣΥ.Π.), προέκυψε με τη συμμετοχή μου ως εμπειρογνώμονα στο εγκεκριμένο από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας στο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης κατά το σχολικό έτος 2014-2015.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αφορά σε θέματα Διαπολιτισμικότητας και Συμβουλευτικής και συγκεκριμένα αναλύεται στο πρώτο μέρος το εννοιολογικό

πλαίσιο των όρων της πολυπολιτισμικότητας, της Διαπολιτισμικότητας, της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Στο δεύτερο μέρος αναφορά γίνεται στην έννοια της Συμβουλευτικής, στους στόχους της, στις τεχνικές που ακολουθούνται στη Συμβουλευτική διαδικασία και στην έννοια της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής.

Το τρίτο μέρος της παρούσης εργασίας αφορά στην Επαγγελματική Συμβουλευτική, καθώς αναλύονται οι έννοιες της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας, αλλά και η εφαρμογή της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας στην εκπαίδευση, στο πλαίσιο του μαθήματος Σ.Ε.Π. και συγκεκριμένα στην εφαρμογή του στα Διαπολιτισμικά Σχολεία. Στο ίδιο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο ρόλο του Διαπολιτισμικού Συμβούλου και στα προβλήματα που εντοπίζονται στη εφαρμογή της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής.

Η συνεργασία της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Θεσσαλονίκης και του ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου αναφέρεται στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και τις προτάσεις που αφορούν στις ικανότητες και δεξιότητες των Συμβούλων Διαπολιτισμικών Σχολείων και γενικότερα Συμβούλων που ασκούν τη Συμβουλευτική μέσα σε αυτό το πλαίσιο των πολυπολιτισμικών κοινωνιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΜΟΝΤΕΛΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται αναφορά και ανάλυση των όρων που σχετίζονται με την πολυπολιτισμικότητα, τη διαπολιτισμικότητα, την Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ο όρος διαπολιτισμικότητα είναι ένας πολυχρησιμοποιημένος και «ταλαιπωρημένος» όρος, τον οποίο ο πολύς κόσμος τον αντιλαμβάνεται ως την με οποιοδήποτε τρόπο ενασχόληση με τα θέματα της ετερότητας και της διαχείρισης αυτής. Διαπολιτισμικότητα όμως δεν είναι οποιοδήποτε τρόπος, αλλά ένας από τους πολλούς τρόπους διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας (Νικολάου, 2011).

1.1 Πολυπολιτισμικότητα

Πολυπολιτισμικότητα, σύμφωνα με την Παγκόσμια Διακήρυξη της UNESCO (2001) είναι η κοινή κληρονομιά της ανθρωπότητας και τόσο απαραίτητη για το ανθρώπινο είδος, όσο η βιοποικιλότητα για τη φύση.

Ο όρος πολυπολιτισμικότητα αναφέρεται στη συνύπαρξη σε ένα δεδομένο γεωγραφικό χώρο μιας πολλαπλής πολιτισμικής ετερότητας, η οποία εδράζεται σε εθνοτική, θρησκευτική και γλωσσική διαφορά. Η πολιτισμική διαφορετικότητα εκφράζεται επίσης μέσω του συστήματος αξιών, των προτύπων ζωής και διαβίωσης, της κοινωνικής οργάνωσης και συμπεριφοράς, του ενδυματολογικού κώδικα, της τέχνης και της λογοτεχνίας, καθώς και της θεώρησης του κόσμου και της αντιμετώπισης των φιλοσοφικών υπαρξιακών ζητημάτων (Καραμάνου, 2011).

Ο όρος Πολυπολιτισμικότητα (multiculturalism) δηλώνει τη συνύπαρξη σε μια κοινωνία, ποικίλων κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά εθνικά/εθνοτικά και

πολιτισμικά στοιχεία. Αναγνωρίζει ένα μωσαϊκό από ισότιμες κουλτούρες ατόμων που διατηρούν παράλληλα τις διακριτές διαφορές τους και μπορούν να αναπτύξουν σχέσεις γόνιμης αλληλεπίδρασης. Σε επίπεδο κοινωνικής συλλογικότητας η πολυπολιτισμικότητα παραπέμπει στην αμοιβαία αποδοχή, στο σεβασμό και στην προαγωγή πολλαπλών πολιτισμών με βάση τη δημογραφική σύνθεση ενός πληθυσμού μιας χώρας. Εκφράζει την αποδοχή της διαφορετικότητας και της ισότιμης αναγνώρισης των διακριτών εθνικών και θρησκευτικών ομάδων (Τσαχτσαρλή, 2012).

Μορφές πολυπολιτισμικότητας συναντούμε σε όλη τη διάρκεια της ιστορικής διαδρομής της ανθρωπότητας, εντονότερα βέβαια μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ιδιαίτερα μετά το τέλος του ψυχρού πολέμου και τις ραγδαίες πολιτικές, οικονομικές και τεχνο-επιστημονικές αλλαγές που συντελέστηκαν στα τέλη του 20ού αιώνα (Παρούτσας, 2013).

Οι βασικότερες αιτίες της πολυπολιτισμικότητας, της δημιουργίας πολυπολιτισμικών κοινωνιών, είναι (Τσαχτσαρλή, 2012):

- Η όξυνση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων σε διάφορες χώρες που έχει ως αποτέλεσμα τη μετανάστευση των πολιτών και την αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης σε νέους τόπους εγκατάστασης.
- Αυταρχικά πολιτικά καθεστώτα που εφάρμοσαν την τακτική των πολιτικών διώξεων για να απαλλαγούν από τους ιδεολογικούς αντιπάλους τους.
- Πόλεμοι και εμφύλιες συρράξεις που δημιουργούσαν μια ζοφερή πραγματικότητα και ένα αβέβαιο μέλλον για την επιβίωση των πολιτών.
- Καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων από απολυταρχικά καθεστώτα.
- Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ένδεια ευκαιριών για τη διασφάλιση μιας ποιοτικής ζωής που δεν είναι συνυφασμένη μόνο με την επιβίωση.
- Η ευμάρεια και η πρόοδος μιας χώρας που λειτουργεί ως πόλος έλξης για τους μετανάστες, καθώς διαβλέπουν σε αυτή κίνητρα δημιουργίας και κοινωνικής ανέλιξης.

Οι πολιτισμικές διαφορές μέσα στην ίδια την κοινωνία επομένως, μπορεί να είναι αποτέλεσμα της μετανάστευσης πληθυσμών. Η εγκατάσταση ομάδων μεταναστών, σε ξένες γι' αυτούς χώρες, οδήγησε στην ταυτόχρονη παρουσία πολλών διαφορετικών πολιτισμών, με διαφορετική γλώσσα, θρησκεία, τρόπο ζωής και παραδόσεις και οδήγησε σε αυτό που ονομάζουν οι κοινωνιολόγοι πολιτισμική ανομοιογένεια (Κάππου, 2011).

Η αρμονική συνύπαρξη των διαφορετικών πολιτισμών αποτελεί σίγουρα το ζητούμενο των πολυπολιτισμικών κοινωνιών, όμως η ένταξη των «ξένων» ή «άλλων» δεν είναι εύκολη διαδικασία. Οι αρχικές αντιδράσεις είναι πάντα αρνητικές με ακραία φαινόμενα, όπως ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, αλλά και βασικά προβλήματα που προκύπτουν από (Τσαχτσαρλή, 2012· Χατζής, 2010):

- την έλλειψη υποδομών (έλλειψη μέσων διαμονής, επαγγελματικής σταδιοδρομίας, υγειονομικής περίθαλψης, αξιοπρεπούς διαβίωσης),
- τα φαινόμενα εκμετάλλευσης, άνισης μεταχείρισης, προκατειλημμένων συμπεριφορών και διακρίσεων εις βάρος των μεταναστών,
- τη δημιουργία συναισθημάτων ανασφάλειας, καχυποψίας, αμφισβήτησης και υποτίμησης της κουλτούρας των «άλλων»,
- την περιθωριοποίηση των αλλοδαπών,
- την καλλιέργεια κλίματος ξενοφοβίας, επιφυλακτικότητας και ανεξέλεγκτου φόβου.

Οι εκφράσεις «Οι μετανάστες αυξάνουν την ανεργία και την ανισότητα» ή «οι μετανάστες αυξάνουν την εγκληματικότητα» ακούγονται συχνά από τους πολίτες χωρών υποδοχής μεταναστών, αλλά έχει αποδεχθεί, από πλήθος ερευνών, ότι αυτά τα φαινόμενα παρουσιάζονται μόνο βραχυπρόθεσμα.

Οι μετανάστες αυξάνουν πάντα τον πλούτο μιας χώρας, η εθνική οικονομία ωφελείται και το ίδιο ισχύει για τους περισσότερους αυτόχθονες. Έχει επίσης αποδεχθεί ότι μακροπρόθεσμα ωφελούνται και τα μέλη των κατώτερων κοινωνικά και οικονομικά στρωμάτων και ιδιαίτερα οι ανειδίκευτοι εργάτες (Χατζής, 2010).

Πέραν των οικονομικών επιδράσεων, η παρουσία πολλών πολιτισμών, μπορεί να έχει και άλλες ευεργετικές επιδράσεις, όπως είναι η διαμόρφωση κριτικά

σκεπτόμενων πολιτών, ανάπτυξη της έννοιας της ενσυναίσθησης, καλλιέργεια του πνεύματος διεθνισμού, ειρηνική συνύπαρξη των λαών και κοινή συνείδηση συλλογικής σκέψης και δράσης για την αντιμετώπιση των θεμάτων που έχουν πανανθρώπινη διάσταση και αξία, όπως είναι η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Τσαχτσαρλή, 2012).

Για να πραγματοποιηθούν όμως όλες αυτές οι θετικές επιδράσεις, απαιτούνται μια σειρά μέτρων και θεωριών, μία εκ των οποίων είναι και η διαπολιτισμική θεωρία.

1.2 Μοντέλα διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας

Για τη διαχείριση του φαινομένου της πολυπολιτισμικότητας και για την αντιμετώπιση των αναγκών των μεταναστών, υιοθετήθηκαν μία σειρά μοντέλων τα οποία έχουν συνδεθεί με μοντέλα εκπαίδευσης και έχουν εφαρμοστεί σε διάφορες χώρες. Ειδικότερα στις χώρες στις οποίες ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας υπήρξε ιδιαίτερο έντονος, όπως Αυστραλία, Καναδάς, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ, δοκιμάστηκαν διάφορες προσεγγίσεις για την αντιμετώπιση των μεταναστών, που οδήγησαν σε αδιέξοδο μέχρι τη δεκαετία του '70, επιδιώκοντας και ενσωματώσουν και να αφομοιώσουν καθετί διαφορετικό (Παπαχρήστος, 2010).

1.2.1 Το αφομοιωτικό μοντέλο

Είναι το μοντέλο που κυριάρχησε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 και θεωρείται εθνοκεντρικό. Με τον όρο αφομοίωση εννοείται η διαδικασία μέσα από την οποία μεταναστευτικοί πληθυσμοί συμμετέχουν στην καθημερινή ζωή μιας ευρύτερης κοινωνίας, έχοντας απαρνηθεί τα στοιχεία εκείνα, που χαρακτηρίζουν την δική τους πολιτισμική ταυτότητα. Πρέπει επομένως αυτοί οι πληθυσμοί να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να συμμετάσχουν στη διατήρηση του κυρίαρχου – εθνικού πολιτισμού (Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008).

Η βασική θέση αυτού του μοντέλου είναι πως οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί, για να μπορούν να συμμετέχουν στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας, πρέπει να απορροφηθούν από τον ντόπιο πολιτισμό (Γεωργογιάννης, 1997· Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008).

1.2.2 Το μοντέλο ενσωμάτωσης

Αυτό το μοντέλο, θεωρητικά στηρίζεται στις αρχές της ισότητας ευκαιριών και στοχεύει στη δημιουργία μιας πολιτισμικά αρμονικής και ισόνομης κοινωνίας. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο η ετερότητα θα πρέπει να γίνει αποδεκτή στο μέτρο που δεν εμποδίζει την ένταξη των μειονοτήτων και δε θέτει σε κίνδυνο τα πολιτισμικά γνωρίσματα της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας. Έτσι λοιπόν η πολιτισμική αρμονία και σταθερότητα βασίζονται στο γεγονός ότι υπάρχουν αξίες και πεποιθήσεις που όλοι αποδέχονται και για να ενισχυθούν πρέπει να ακολουθηθεί μία πολιτική ανεκτικότητας και σεβασμού της πολιτισμικής ετερότητας (Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008).

Η ισότητα των ευκαιριών, που καταλαμβάνει την κεντρική έννοια του μοντέλου αυτού, ταυτίζεται ουσιαστικά με τον κοινωνικό έλεγχο και προϋποθέτει συμμόρφωση και αποδοχή του κυρίαρχου συστήματος αξιών και πεποιθήσεων (Καναβάκης, 2004).

1.2.3 Το πολυπολιτισμικό μοντέλο

Σε αυτό το μοντέλο διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας, αναγνωρίζονται οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των μεταναστών, όπως η γλώσσα, η θρησκεία και θεωρείται ότι ο σεβασμός και η ανοχή αυτών, επιτρέπει την κοινωνική ένταξη τους. Βαρύτητα δίνεται πλέον στο πολιτισμικό στοιχείο και όχι στο στενό πλαίσιο εθνοκεντρικών τάσεων. Η κοινωνία υποδοχής σέβεται και αποδέχεται τις πολιτισμικές λειτουργίες και στο γενικότερο πνεύμα οι πολιτισμοί τείνουν να ξεπεράσουν τα στεγανά συναισθήματα της εθνικής υπεροχής και να καταλήξουν σε μια συναινετική αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση, δηλαδή σε μια ηθική αναγκαιότητα αναγνώρισης μιας ισοτιμίας των πολιτισμών (Παπάνης & Παλαιολόγου, 2007).

Στο συγκεκριμένο μοντέλο θεωρείται ότι μια δημοκρατική, πλουραλιστική κοινωνία αναζητά την ισορροπία ανάμεσα στη διατήρηση των συστατικών στοιχείων του πολιτισμού των εθνικών ομάδων από τη μια μεριά, και τη γενικότερη αποδοχή των αξιών της κυρίαρχης κοινωνικής ομάδας, από την άλλη. Στην πράξη ωστόσο, το πολυπολιτισμικό μοντέλο αναχαιτίζει την πλήρη ένταξη των μεταναστών διότι δεν

εκχωρεί σε αυτούς τη δυνατότητα να μετέχουν στη διαδικασία λήψης ουσιαστικών αποφάσεων στις χώρες υποδοχής (Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008).

1.2.3. Το αντιρατσιστικό μοντέλο

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980 αναπτύσσεται το αντιρατσιστικό μοντέλο με στόχο τον περιορισμό εκείνων των στοιχείων που ευνοούν τον ρατσισμό και τη δημιουργία αντιρατσιστικών παρεμβάσεων στο σχολικό πρόγραμμα. Εμφανίζεται αρχικά στη Μ. Βρετανία και την Ολλανδία. Η συλλογιστική αυτών που υιοθετούν αυτό το μοντέλο είναι πως εφόσον το κράτος διαχειρίζεται όλους τους θεσμούς μπορεί να ασκήσει έλεγχο και στον ρατσισμό, ειδικά σε χώρους όπως είναι η εκπαίδευση (Παπάνης & Παλαιολόγου, 2007).

Η βασική αξίωση της αντιρατσιστικής εκπαίδευσης είναι η διατύπωση μιας εναλλακτικής παιδαγωγικής πράξης που να λαμβάνει υπόψη τις εμπειρίες των μειονοτήτων, χωρίς να τις απαξιώνει ή να τις περιθωριοποιεί (Γκόβαρης, 2001). Το αντιρατσιστικό μοντέλο, ασκεί κριτική στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση για την απροθυμία της να αμφισβητήσει το κοινωνικό σύστημα και υποστηρίζει ότι πέρα από τις στάσεις των ατόμων, πρέπει να αλλάξουν και οι δομές της εκπαίδευσης, ώστε να καταπολεμηθούν οι κοινωνικές, φυλετικές ή άλλες διακρίσεις σε βάρος των μεταναστών. Η σημαντικότερη θεωρητική διαφορά των δύο αυτών μοντέλων, έγκειται στον ορισμό του ρατσισμού. Για τους εκπροσώπους του αντιρατσιστικού μοντέλου, ο ρατσισμός είναι συνυφασμένος με τη «λευκή ηγεμονία» και για τον λόγο αυτό αποτελεί γνώρισμα των δομών και των θεσμών του κράτους (Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008· Γκόβαρης, 2001).

Οι βασικοί στόχοι του αντιρατσιστικού μοντέλου είναι η ισότητα στην εκπαίδευση για όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως εθνικής ή φυλετικής διάκρισης, η δικαιοσύνη που το κράτος οφείλει να δείχνει σε όλους με την παροχή ίσων ευκαιριών, η χειραφέτηση και απελευθέρωση των καταπιεζόμενων, η καλλιέργεια κλίματος ισοπολιτείας και αναγνώρισης της συνεισφοράς όλων των κοινωνικών ομάδων στην κοινωνική ευδαιμονία και, τέλος, ο σαφής διαχωρισμός του σχολείου από τις πολιτικές θέσεις υπεροχής του γηγενούς πληθυσμού (Μάρκου, 1997· Νικολάου, 2000).

1.2.4 Το διαπολιτισμικό μοντέλο

Σε σχέση με τα προηγούμενα, το διαπολιτισμικό μοντέλο θεωρείται επικρατέστερο, μιας και

διαπερνά τους πολιτισμούς και μέσα από την ειρηνική αυτή αισθητοποίηση των αξιακών και πολιτισμικών του στοιχείων καταλήγει σε μια αλληλοαποδοχή, μέσα σε πνεύμα αλληλεξάρτησης και συναντίληψης για την αυτοπραγμάτωση ατόμων και λαών. (Παπάς, 1998: 296).

Η διαπολιτισμική προσέγγιση ορίζεται με βάση τα παρακάτω στοιχεία (Council of Europe, 1986):

- Στην πλειονότητά τους οι κοινωνίες είναι πολυπολιτισμικές με τάσεις διεύρυνσης της πολυπολιτισμικότητας.
- Κάθε πολιτισμός έχει τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που πρέπει να αναγνωρίζονται και να γίνονται σεβαστά.
- Η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί ένα εν δυνάμει προνόμιο.

Για να αξιοποιηθεί το προνόμιο της πολυπολιτισμικότητας πρέπει να διασφαλιστεί η αλληλεπίδραση ανάμεσα στους διάφορους πολιτισμούς και η μετατροπή της πολυπολιτισμικής κατάστασης σε διαπολιτισμική.

Το διαπολιτισμικό μοντέλο παραπέμπει στον διάλογο και τη διαμόρφωση των σχέσεων ανάμεσα σε διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες. Ο όρος διαπολιτισμικότητα χρησιμοποιείται αρχικά από το Συμβούλιο της Ευρώπης και την UNESCO σε κείμενα για την εκπαίδευση των εθνοτικών/μεταναστευτικών ομάδων και δηλώνει μια δυναμική διαδικασία αμοιβαίας αναγνώρισης και συνεργασίας μεταξύ των ομάδων αυτών.

Τέσσερις βασικές αρχές του συγκεκριμένου μοντέλου είναι (Essinger, 1990):

- Η ενσυναίσθηση, δηλαδή η κατανόηση των προβλημάτων και της διαφορετικότητας, με την τοποθέτηση του Εαυτού στη θέση του Άλλου.
- Η αλληλεγγύη και η συλλογική συνείδηση, που υπερβαίνουν τα όρια των ομάδων και των κρατών και καταπολεμούν την κοινωνική ανισότητα.

- Ο σεβασμός στην πολιτισμική ετερότητα με άνοιγμα προς τους διαφορετικούς πολιτισμούς.
- Η καταπολέμηση του εθνοκεντρικού τρόπου σκέψης, ο περιορισμός των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων.

Στη διαπολιτισμική θεωρία, λοιπόν, δίνεται έμφαση στη γνωριμία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων πολιτισμών που συνθέτουν μία κοινωνία και οι βάσεις πάνω στις οποίες στηρίζεται η διαπολιτισμική προσέγγιση είναι (Νικολάου, 2011):

- Η αναγνώριση της ετερότητας
- Η κοινωνική συνοχή
- Η ισότητα
- Η δικαιοσύνη.

Οι βάσεις πάνω στις οποίες στηρίζεται η διαπολιτισμική θεωρία, αποτελούν και βάσεις της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και αφορά στις τακτικές εκείνες, οι οποίες έρχονται σε ρήξη με τον εθνοκεντρικό χαρακτήρα του σχολείου, υποστηρίζοντας ένα εκπαιδευτικό σύστημα που αποδέχεται τα παιδιά των μειονοτικών ομάδων, τα αναγνωρίζει θετικά και τους διδάσκει τον πολιτισμό τους (Ασκούνη, 2001).

Η εφαρμογή του διαπολιτισμικού μοντέλου που στηρίζεται στη γνωριμία και την αλληλεπίδραση των λαών, προέκυψε ουσιαστικά μέσα από την εφαρμογή των υπολοίπων μοντέλων, που μπορεί να μην ήταν τα πιο επιτυχημένα στη διαχείριση πολυπολιτισμικών κοινωνιών.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής μοντέλων διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας αποτελούν οι Η.Π.Α, όπου κατά το πρώτο κύμα μετανάστευσης στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, εφαρμόστηκε το αφομοιωτικό μοντέλο. Από το 1880 έως το 1920 η Αμερική δέχτηκε περίπου 31 εκατομμύρια μετανάστες από την Ευρώπη και η εφαρμογή του αφομοιωτικού μοντέλου είχε ως σκοπό την ενοποίηση του Αμερικανικού κράτους (Castles & Miller, 2009).

Το αφομοιωτικό μοντέλο και η θεωρία του *melting pot* που εφαρμόστηκαν, αποτελούσαν ουσιαστικά εκστρατείες «αμερικανοποίησης», ώστε οι νεοφερμένοι

να αφομοιωθούν από την κυρίαρχη τάξη των White Anglo-Saxon Protestants (λευκών προτεσταντών), με αποτέλεσμα γλώσσες να ξεχνιούνται, ονόματα να αλλάζουν. Η εφαρμογή του αφομοιωτικού μοντέλου στην Αμερική αφορούσε μόνο αυτούς που μπορούσαν να αφομοιωθούν, δηλαδή τους «λευκούς» μετανάστες και για το λόγο αυτό θεσπίστηκε το 1924 νομός που εισήγαγε τις εθνικές ποσοστώσεις και απαγόρευσε τη μετανάστευση από την Ασία με το πρόσχημα ότι μόνο οι λευκοί ελεύθεροι άνθρωποι θα μπορούσαν να γίνουν αμερικανοί πολίτες (Castles & Miller, 2009, Σιαπέρα, 2010).

Αν και το αφομοιωτικό μοντέλο «δούλεψε» για τους ευρωπαίους αμερικανούς, το μοντέλο της πολυπολιτισμικότητας εφαρμόστηκε από το 1965 και μετά και αφορούσε στη διαχείριση του τρίτου μεταναστευτικού κύματος προς τις ΗΠΑ που προερχόταν από τη Λατινική Αμερική και την Ασία. Η εφαρμογή αυτού του μοντέλου οδήγησε στην αναγέννηση των εθνικών πολιτισμών, απαιτώντας τη δημόσια αναγνώριση των διαφορετικών ταυτοτήτων και τον τεμαχισμό της κοινωνίας σε αφρό-αμερικανούς, ισπανό-αμερικανούς, ασιάτες αμερικανούς, που όπως αναφέρουν ερευνητές οδηγεί σε ανοιχτές συγκρούσεις (Taylor, 2013).

Όπως αναφέρει ο Taylor (2013), να αντιμετωπίζουμε όλους τους ανθρώπους το ίδιο δε σημαίνει ότι τους αντιμετωπίζουμε και δίκαια. Η αναγνώριση, επομένως, της ιδιαιτερότητας και μοναδικότητας των εθνών επιτρέπει την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από τη διαπολιτισμική διαχείριση των πολυπολιτισμικών κοινωνιών (Rumbaut, 1997).

Ένας σημαντικός θεσμός όπου πρέπει να εφαρμοστεί η διαπολιτισμική θεωρία είναι φυσικά αυτός της εκπαίδευσης που στοχεύει στη διαμόρφωση των αυριανών πολιτών που να μπορούν να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα της πολυπολιτισμικότητας, όπως άλλωστε συμβαίνει και στην Ελλάδα, που μπορεί θεωρητικά να εφαρμόζει το διαπολιτισμικό μοντέλο διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας, αλλά σίγουρα έχει περάσει και από τα υπόλοιπα μοντέλα, όπως το αφομοιωτικό, ειδικά κατά τον πρώτο κύμα Αλβανών μεταναστών.

1.3 Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Η διαπολιτισμική παιδεία αποτελεί την παιδαγωγική απάντηση στην πραγματικότητα της πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Μέσω του όρου διαπολιτισμική παιδεία εκφράζεται η αγωγή και εκπαίδευση ξένων και ντόπιων, μικρών και μεγάλων σε έναν συγκεκριμένο κοινωνικό σχηματισμό. Η διαπολιτισμική αγωγή απευθύνεται σε όλα τα άτομα και όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες που ζουν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία και ζητά από αυτά να αποδεσμευτούν από τις μονοπολιτισμικές και εθνοκεντρικές αντιλήψεις τους και να επικοινωνήσουν στη βάση της ισοτιμίας, της αμοιβαίας κατανόησης και της αλληλοαποδοχής (Παρούτσας, 2013).

Ο όρος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση είναι μία περιεκτική έννοια που περιγράφει μια ευρεία ποικιλία σχολικών πρακτικών, περιγραμμάτων και υλικών που σχεδιάζονται για να βοηθήσουν παιδιά διαφορετικών ομάδων να βιώσουν την εκπαιδευτική ισότητα (Μπελέση, 2009). Στη θεωρία της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης δεν εντοπίζεται ένα συγκεκριμένο και κοινά αποδεκτό μοντέλο εκπαίδευσης, αλλά ένα ευρύ φάσμα θεωρητικών αναλύσεων για τις αρχές και τις προϋποθέσεις εφαρμογής της. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που δεν μπορεί να δοθεί ένας σύντομος, σαφής και καθολικά αποδεκτός ορισμός της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Γκόβαρης, 2001).

Σύμφωνα με τον Δαμανάκη (2000) η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση διέπεται από τις εξής βασικές αρχές/αξιώματα (Κεσίδου, 2008):

- Το αξίωμα της ισοτιμίας των πολιτισμών και της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης. Το συγκεκριμένο αξίωμα βασίζεται στην παραδοχή της Εθνολογίας ότι οι πολιτισμοί εξυπηρετούν τις ιδιαίτερες ανάγκες των ομάδων που τους έχουν αναπτύξει, άρα δεν μπορούν να θεωρηθούν τίποτε άλλο, παρά ισότιμοι.
- Η ισοτιμία του μορφωτικού κεφαλαίου ατόμων με διαφορετική πολιτισμική προέλευση («η υπόθεση του ελλείμματος» και «η υπόθεση της διαφοράς»). Σύμφωνα με το αξίωμα αυτό είναι αναγκαίο οι μειονοτικοί μαθητές και μη θεωρούνται «ελλειμματικοί» αλλά «διαφορετικοί». Δεν αποτελούν, επομένως, «άγραφους πίνακες» κατά την εισαγωγή τους στο κυρίαρχο

σχολείο, αλλά γνωρίζουν τη μητρική τους γλώσσα και είναι φορείς ενός μορφωτικού κεφαλαίου. Το υπόβαθρο τους επομένως πρέπει να αξιοποιηθεί στο σχολείο, ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή μαθησιακή και ψυχοκοινωνική ανάπτυξη.

- Η εξασφάλιση του δικαιώματος όλων για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, ώστε να αποφευχθεί η περιθωριοποίηση των μειονοτικών πληθυσμών. Η ισότητα εκπαιδευτικών ευκαιριών θα επιφέρει την ισότητα σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο.

Συνοψίζοντας, σκοπός της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Αγωγής είναι η ανάπτυξη της «διαπολιτισμικής ετοιμότητας» και της «διαπολιτισμικής ικανότητας – δεξιότητας».

Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στοχεύει στην κατάργηση της ιεραρχικής σκέψης, με την οποία θεμελιώνονται οι ανάρμοστοι διαχωρισμοί των υποκειμένων των κοινωνικών ομάδων, των γλωσσών και των διαφορετικών πολιτισμών. Με τον όρο Διαπολιτισμική Εκπαίδευση δεν εννοείται ένα σύνολο περισσότερων πολιτισμών, αλλά μια κριτική, δυναμική ολοκλήρωση, πολιτισμών, πρόθυμων να συναντηθούν και να συγκριθούν, να ανταλλάξουν απόψεις, να δανειστούν αμοιβαίες λέξεις, ιδέες, υποθέσεις, φαντασίες, ουτοπίες και να προσθέσουν στα οικεία σύμβολα άλλα σύμβολα πολιτιστικών συστημάτων (Μπερερής, 2001).

Οι σκοποί της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης είναι (Σταλίκας, 2005):

1. Η διαμόρφωση αυριανών πολιτών, που θα κληθούν να ζυμωθούν και να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα της πολυπολιτισμικότητας.
2. Η ανάπτυξη θετικής αυτοεκτίμησης στα παιδιά που είναι φορείς μιας άλλης κουλτούρας.

Στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, έμφαση δίνεται στη γνωριμία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων πολιτισμών που συνθέτουν μία κοινωνία. Κάποιες πρακτικές της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης που μπορούν να εφαρμοστούν είναι (Κεσίδου, 2008: 31-32):

- Ως βασική πρακτική αναφέρεται η συνεκπαίδευση παιδιών - φορέων διαφορετικού πολιτισμικού και γλωσσικού κεφαλαίου. Αυτή η πρακτική

σημαίνει ότι τα παιδιά της κυρίαρχης ομάδας φοιτούν μαζί με τα παιδιά των μειονοτικών ομάδων στα ίδια σχολεία, ώστε να αποφεύγεται η περιθωριοποίηση των μειονοτήτων.

- Επόμενη πρακτική είναι η διαπολιτισμική διεύρυνση των προγραμμάτων διδασκαλίας, έτσι ώστε να υπάρχει αντιπροσώπευση των ξένων πολιτισμών από τη μία και να ενισχύεται η συζήτηση για θέματα όπως η ξενοφοβία, η κατανόηση ότι ο κόσμος δεν είναι αυτονόητος, ούτε μονοδιάστατος.
- Απαλλαγή των προγραμμάτων διδασκαλίας και των σχολικών εγχειριδίων από προκαταλήψεις, στερεότυπα και εικόνες εχθρού. Ανάδειξη δε, των ομοιοτήτων και όχι των πολιτισμικών διαφορών που υπάρχουν ανάμεσα σε πολιτισμικές ομάδες και λαούς.
- Εφαρμογή εναλλακτικών διδακτικών προσεγγίσεων συμβατών με τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και οργάνωση κοινών προγραμμάτων συνεργασίας μαθητών διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης. Η οργάνωση κοινών προγραμμάτων, όπως συμμετοχή ελληνικών σχολείων και σχολείων των χωρών καταγωγής των αλλοδαπών μαθητών, θα είναι ιδιαίτερα σημαντική, αγγίζοντας όχι μόνο τη γνωστική αλλά και τη συναισθηματική σφαίρα των μαθητών.
- Τέλος, εισαγωγή των αρχών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Η εισαγωγή της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης στην αρχική εκπαίδευση και στη συνεχιζόμενη επιμόρφωση θα πρέπει να στοχεύει στην παροχή βασικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων διαπολιτισμικής επικοινωνίας, όπως είναι η αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας, η αποδοχή του διαφορετικού, η απαλλαγή από προκαταλήψεις. Επίσης, μέσω αυτής της επιμόρφωσης και εκπαίδευσης στοχάζεται η παροχή κατάλληλης εκπαιδευτικής τεχνογνωσίας και ανάληψης πρωτοβουλιών των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή διαπολιτισμικών προσανατολισμένων διδακτικών προσεγγίσεων (Κεσίδου, 2008).

Οι παραπάνω πρακτικές που αναφέρονται από την Κεσίδου (2008), αλλά και γενικότερα πρακτικές που αφορούν στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση δεν εφαρμόζονται πάντα, όπως, για παράδειγμα, η συνεκπαίδευση παιδιών – φορέων

διαφορετικού πολιτισμού, όπου τα παιδιά της κυρίαρχης ομάδας φοιτούν μαζί με παιδιά μειονοτικών ομάδων. Παράδειγμα, στη σχολική μονάδα που αναφέρεται στο κεφάλαιο της μελέτης περίπτωσης, οι μαθητές ήταν μόνο αλλοδαποί, άρα εκ των πραγμάτων η συνεκπαίδευση αφορούσε μόνο αλλοδαπούς μαθητές.

Πολλή σημαντική για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση (ΔΕ) θεωρείται και η έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe, 1986), στην οποία γίνεται άμεση αναφορά στην εμπειρία των παιδιών στις χώρες υποδοχής και στην αξία της ΔΕ τονίζοντας η ΔΕ (Μάρκου, 1997: 239-240):

- αποτελεί βασική αρχή και στόχο που διέπει κάθε σχολική δραστηριότητα,
- διευρύνει τους υφιστάμενους εκπαιδευτικούς στόχους του σχολείου,
- οδηγεί στην αμοιβαία επίδραση ανάμεσα στους πολιτισμούς των χωρών καταγωγής και υποδοχής,
- δημιουργεί προϋποθέσεις για αποδοχή της νέας πολιτισμικής πραγματικότητας και της δυναμικής της στις χώρες υποδοχής,
- προξενεί επανεξέταση, αναθεώρηση και διεύρυνση των κοινωνικοκεντρικών και εθνοκεντρικών κριτηρίων του σχολείου,.
- διευρύνει την οπτική μέσα από την οποία θεωρούνται η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, τα παιδιά και οι ενήλικες,
- είναι ουσιαστικά ένα μέσο με το οποίο αξιολογούνται οι ευκαιρίες της ζωής και επιχειρείται η επίτευξη μέγιστης ένταξης στην κοινωνική και οικονομική ζωή.

Η εφαρμογή όλων όσων αναφέρονται στην έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης μπορεί να συμβάλει στην διαχείριση των πολυπολιτισμικών κοινωνιών, όμως η εφαρμογή τους σε κάθε μία από τις ευρωπαϊκές χώρες είναι διαφορετική.

Η Σουηδία θεωρείται από τους σημαντικότερους πρωτοπόρους στην εφαρμογή του Διαπολιτισμικού μοντέλου Εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, για να χαρακτηριστεί ένα σχολείο διαπολιτισμικό θα πρέπει να ισχύει η αναλογία 50-50 γηγενών-μεταναστών, αλλά οποιοδήποτε σχολείο είναι εν δυνάμει διαπολιτισμικό. Ξεκινώντας από το νηπιαγωγείο τα παιδιά μπορούν μέρος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων να τα παρακολουθήσουν στη μητρική τους γλώσσα. Συνεχίζοντας στο δημοτικό αρκεί να αναφερθεί ότι η διδασκαλία του αναλυτικού προγράμματος,

πραγματοποιείται σε περισσότερες από 16 γλώσσες, μαζί με τα σουηδικά. Σε κάποιες περιπτώσεις, όπου υπάρχουν πολυπληθής μεταναστευτικές κοινότητες, εφαρμόζεται το πρόγραμμα «mother tongue studies», σύμφωνα με το οποίο παρέχεται, για τα πρώτα έξη χρόνια της υποχρεωτικής σχολικής εκπαίδευσης, εκπαίδευση αποκλειστικά στη μητρική γλώσσα. Υπάρχει η δυνατότητα παρακολούθησης μαθημάτων στη μητρική γλώσσα σε όλα τα παιδιά, από δασκάλους που διορίζει το κράτος. Για τους νεοαφιχθέντες μαθητές η ενισχυτική διδασκαλία που πραγματοποιείται στις τάξεις υποδοχής, σχεδιάζεται με βάση τις ανάγκες του κάθε μαθητή προσωπικά. Σε όλη τη διάρκεια φοίτησης αλλοδαπών μαθητών στα σουηδικά σχολεία, παρέχεται βοήθεια και μαθησιακή υποστήριξη στη μητρική γλώσσα των μαθητών από κρατικούς δασκάλους (Αντερά & Μπουγά, 2014· Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008).

Η πρωτοπορία και επιτυχία του σουηδικού προγράμματος Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης έγκειται στο γεγονός ότι έχει αναγνωρίσει ήδη τα μέσα της δεκαετίας του '70 την πολυπολιτισμική σύνθεση της κοινωνίας και έχει υιοθετήσει πολιτική πλήρους ισότητας των κατοίκων της και συμμετοχή των μεταναστών σε όλα τα επίπεδα της Σουηδικής κοινωνίας. Έμφαση δίνεται και στο ζήτημα της μητρικής γλώσσας των μεταναστών υιοθετώντας την ενεργητική διγλωσσία, καθώς συνδέουν τη χαμηλή αυτοεκτίμηση των παιδιών με τον αποκλεισμό τους από τη μητρική γλώσσα (Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2008).

Αυτό όμως που παρατηρείται στα ελληνικά σχολεία, στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, είναι η ενίσχυση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας και όχι η εξοικείωση με τη μητρική γλώσσα των μη γηγενών μαθητών.

1.4 Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής μεταναστών και παλιννοστούντων και στην προσπάθεια της να διαχειριστεί το μεγάλο αριθμό των αλλόγλωσσων μαθητών, έχει υιοθετήσει μία σειρά πρακτικών και μέτρων. Για την αντιμετώπιση της νέας εκπαιδευτικής πραγματικότητας ψηφίστηκε ο νόμος 2413/1996, ΦΕΚ.124, τ.Α΄/17-6-96 περί Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Επίσης, με τον νόμο 2413 ιδρύθηκε το Ι.Π.Ο.Δ.Ε. (Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης) και καθιερώθηκε ο όρος «*Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*» με στόχο την «*οργάνωση και*

λειτουργία σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την παροχή εκπαίδευσης σε νέους με εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ιδιαιτερότητες» (Ν. 2413/1996: 2450). Στα διαπολιτισμικά σχολεία «εφαρμόζονται τα προγράμματα των αντίστοιχων δημόσιων σχολείων», με τη σύσταση να «προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες των μαθητών τους» (Μητακίδου κ.ά., 2007).

Σύμφωνα δε με το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η διευκόλυνση της πρόσβασης των Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων (Ε.Κ.Ο.) σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος αποτελεί πρωτεύοντα στόχο του. Ειδικά για τις ομάδες πληθυσμού με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (αλλοδαποί, παλιννοστούντες, Ρομά, μουσουλμάνοι της Θράκης, ομογενείς) προβλέπονται στοχευμένες παρεμβάσεις, οι οποίες βοηθούν στη διαδικασία εκπαιδευτικής ένταξης των μαθητών αυτών και καταπολεμούν το φαινόμενο της σχολικής διαρροής (Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, 2015) .

Η προώθηση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της ενίσχυσης της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας, της ανάπτυξης των δεξιοτήτων των μαθητών, της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των ίδιων και των οικογενειών τους, καθώς και της ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης με επιμορφωτικά προγράμματα. Στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων, λαμβάνονται υπόψη τόσο οι τοπικές συνθήκες όσο και οι κοινωνικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της κάθε ομάδας στόχου και δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην αποδοχή της διαφορετικότητας, την αλληλοκατανόηση, τον σεβασμό και την εξάλειψη των στερεοτύπων και προκαταλήψεων, με στόχο την καλλιέργεια ενός πολυπολιτισμικού πνεύματος που θα διακατέχει το σχολείο του 21ου αιώνα (Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, 2015).

Συγκεκριμένα, τα μέτρα που πάρθηκαν από το 1980 και μετά είναι (Παπαχρήστος, 2010):

- Τα σχολεία παλιννοστούντων, σχολεία που αργότερα ονομάστηκαν Διαπολιτισμικά. Τα σχολεία παλιννοστούντων θεσμοθετήθηκαν το 1989 (Ν. 1865/89, άρθρο 7) με κύριο σκοπό να διευκολύνουν την κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας και στη συνέχεια τη γρηγορότερη ένταξη των

αλλόγλωσσων παιδιών στα συμβατικά σχολεία της χώρας. Ο τρόπος όμως λειτουργίας τους, οδήγησε στην απομόνωση και τον στιγματισμό αυτών των μαθητών και συντέλεσε σε μεγάλο βαθμό στη σχολική αποτυχία και τον εκπαιδευτικό αποκλεισμό του (Δαμανάκης, 2000· Κοτσιώνης, 1990). Ελλείψεις στη δομή, τη λειτουργία, αλλά και στη βασική τους φιλοσοφία, οδήγησαν στην κατάργησή τους. Το 1996, τα σχολεία παλιννοστούντων καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν σύμφωνα με τον νόμο 2413 (ΦΕΚ 124 τ. Α/17.6.1996) από τα Διαπολιτισμικά Σχολεία (Μητακίδου κ.ά., 2007).

- Σημαντική καινοτομία για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση ήταν ο νόμος 2413/1996 ο οποίος προέβλεπε τη δημιουργία Διαπολιτισμικών Σχολείων (δημόσιων ή ιδιωτικών) για την εκπαίδευση ατόμων με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες. Η βασική διαφορά των σχολείων παλιννοστούντων από τα Διαπολιτισμικά Σχολεία είναι ότι στα δεύτερα συνυπάρχουν γηγενή και μη γηγενή παιδιά (Χριστοδούλου, 2009· Μητακίδου κ.ά., 2007) (**Παράρτημα 1**).
- Το ολοήμερο σχολείο με σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών που παρακολούθησαν το ολοήμερο πρόγραμμα.
- Ενισχυτικά Φροντιστηριακά Τμήματα (Ε.Φ.Τ.) και Τάξεις Υποδοχής (Τ.Υ.), σχεδιασμένα έτσι ώστε να αποτραπεί η αποκοπή των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών από το ενιαίο σχολικό περιβάλλον. Το πρόγραμμα τους δε διαχωριζόταν από το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου, ενώ στις Τάξεις Υποδοχής I εφαρμοζόταν ένα εντατικό πρόγραμμα μονοετούς φοίτησης, για τους μαθητές που επρόκειτο να ενταχθούν στο ελληνικό σύστημα, εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, ως δεύτερης ξένης γλώσσας. Στις τάξεις Υποδοχής II, εφαρμοζόταν μέσα σε κανονικές τάξεις μικτό πρόγραμμα εσωτερικής και εξωτερικής γλωσσολογικής και μαθησιακής υποστήριξης.

Οι Τάξεις Υποδοχής και τα Φροντιστηριακά Τμήματα εμπλουτίζουν τη μαθησιακή διαδικασία όλων των μαθητών της σχολικής μονάδας, με βάση τις αρχές της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, αποτελώντας το κέντρο για τον σχεδιασμό και την

οργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και δράσεων, όπως είναι (Παπαχρήστος, 2014):

1. Ο σεβασμός, η αναγνώριση και η αποδοχή της ετερότητας (γλωσσικής και πολιτισμικής) των μαθητών.
2. Ως παράγοντας μάθησης για όλους τους μαθητές να αξιοποιείται η γλωσσική και πολιτισμική ετερότητα των μαθητών.

Αναφερόμενοι στους στόχους της λειτουργίας των Τάξεων Υποδοχής (Τ.Υ.) και των Ενισχυτικών Φροντιστηριακών Τμημάτων (Ε.Φ.Τ.), αυτοί είναι (Παπαχρήστος, 2014):

- α) Η εξατομικευμένη γλωσσική και μαθησιακή υποστήριξη των μαθητών.
- β) Η γνωστική και συναισθηματική ενδυνάμωση όλων των μαθητών.
- γ) Η καλλιέργεια διαπολιτισμικού κλίματος στο σχολείο.
- δ) Η εδραίωση της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας.

Η σταθερή συνεργασία των εκπαιδευτικών των τάξεων της πρωινής ζώνης με τους διδάσκοντες στις Τάξεις Υποδοχής και τα Ενισχυτικά Φροντιστηριακά Τμήματα είναι αναγκαία, προκειμένου (Παπαχρήστος, 2014):

- a. Η συνέπεια και η συνέχεια να χαρακτηρίζει την υποστήριξη των μαθητών όσον αφορά τη μάθηση τους.
- b. Παράλληλα με τη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών να διευκολύνεται και η κατάκτηση βασικών γνώσεων που αντιστοιχούν στις τάξεις που οι μαθητές εντάσσονται.
- c. Οι μαθητές που φοιτούν στις Τάξεις Υποδοχής και τα Φροντιστηριακά Τμήματα να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας και αλληλοσεβασμού με τους συμμαθητές τους στις τάξεις πρωινής ζώνης στις οποίες ηλικιακά ανήκουν και είναι εγγεγραμμένοι οι μαθητές.
- d. Οι εκπαιδευτικοί-διδάσκοντες του σχολείου να οργανώνουν τη διδασκαλία τους λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο της τάξης καθώς και το γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών τους.

- e. Η ετερότητα να αξιοποιείται ως πηγή ιδεών και δραστηριοτήτων ώστε όλοι οι μαθητές του σχολείου να ωφελοούνται από τη συνύπαρξη μαθητών με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο.

Το θεωρητικό υπόβαθρο που αφορά στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, στηρίζεται στις γενικότερες αρχές του διαπολιτισμικού μοντέλου, αλλά η εφαρμογή του πρέπει να ξεφύγει από τη θεωρία και να πραγματοποιηθεί όσο το δυνατό καλύτερα ώστε να παρέχει συνεχή υποστήριξη στους μαθητές και τις οικογένειες τους. Για να εξαλειφτούν φαινόμενα όπως στιγματισμός ή απομόνωση μαθητών, αλλά και ρατσιστικές συμπεριφορές απαραίτητη κρίνεται η παρουσία Σύμβουλου και γενικότερα της Συμβουλευτικής στα Διαπολιτισμικά σχολεία.

1.5 Η συμβουλευτική στην Εκπαίδευση

Ένας από τους τομείς εφαρμογής της Συμβουλευτικής είναι και αυτός του σχολείου και της εκπαίδευσης γενικότερα. Στην εκπαίδευση η Συμβουλευτική απευθύνεται στους μαθητές, τους σπουδαστές, τους φοιτητές, αλλά μπορεί να είναι χρήσιμη τόσο σε όλο το προσωπικό της Εκπαίδευσης, όσο και στους γονείς των μαθητών. Σε γενικές γραμμές οι ανάγκες των μαθητών των σχολείων που μπορούν να καλυφθούν με τη Συμβουλευτική είναι (Δημητρόπουλος, 2000):

- Βοήθεια για αυτογνωσία και σωστή ατομική εξέλιξη και ανάπτυξη, ιδιαίτερα κατά τη δύσκολη περίοδο της εφηβείας.
- Βοήθεια σχετική με τη λήψη αποφάσεων, σχεδιασμό, προγραμματισμό και λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων, ειδικότερα για μαθητές που πλησιάζουν στο σημείο επιλογής σπουδών και επαγγέλματος.
- Γενικότερα, βοήθεια με τον ευρύτερο προσανατολισμό τους στη ζωή, αλλά και μιας στάσης και προδιάθεσης θετικής τόσο προς τους άλλους, όσο και προς τον εαυτό τους.
- Βοήθεια με τα μαθήματα, ιδιαίτερα οι μαθητές που υποαποδίδουν στις εξετάσεις.
- Βοήθεια σε σχέση με τις διαπροσωπικές σχέσεις των μαθητών.
- Βοήθεια σε παιδιά που αντιμετωπίζουν οικογενειακά προβλήματα οποιαδήποτε μορφής.

- Βοήθεια στην προσαρμογή νέων μαθητών στο σχολείο. Υποστήριξη μαθητών που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα και χρειάζονται ψυχολογική στήριξη.

Η Συμβουλευτική ως διαδικασία είναι απαραίτητη για την κάλυψη των παραπάνω αναγκών, αλλά και για τη λύση σημαντικών προβλημάτων, όπως είναι η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, η χρήση ναρκωτικών ουσιών, τα προβλήματα συμπεριφοράς και πειθαρχίας μαθητών, τα «άτομα με ειδικές ανάγκες».

Η Συμβουλευτική είναι απαραίτητη σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αλλά στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, όπου οι ανάγκες των μαθητών για αυτογνωσία, αυτοεκτίμηση, για υποστήριξη και γενικότερα για μία ομαλή ένταξη σε ένα νέο περιβάλλον είναι πλέον επιτακτική.

Επίλογος

Έχοντας αναλύσει τα μοντέλα διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας και ειδικότερα αυτό που εφαρμόζεται στην Ελλάδα και στην ελληνική παιδεία της διαπολιτισμικότητας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι όλοι μέσω της εκπαίδευσης θα έπρεπε να έχουν ίσες ευκαιρίες και στην εργασία. Η εφαρμογή της Συμβουλευτικής, και ειδικότερα του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι απαραίτητη σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η επιλογή επαγγέλματος δεν είναι σίγουρα απλή υπόθεση και ειδικότερα για μειονοτικούς πληθυσμούς που αντιμετωπίζουν προβλήματα, όπως περιθωριοποίηση ή κοινωνικό αποκλεισμό, επηρεάζεται άμεσα και πολλές φορές αρνητικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο που αφορά στη Συμβουλευτική και τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, επιχειρείται τόσο η εννοιολογική τους προσέγγιση όσο και η αναφορά στους στόχους και τις τεχνικές της συμβουλευτικής διαδικασίας. Σημαντικές είναι οι αναφορές σε παραδείγματα, βασιζόμενα κυρίως στη μη λεκτική επικοινωνία σύμβουλου-συμβουλευόμενου, προκειμένου να γίνει κατανοητή η σπουδαιότητα της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής και διαπολιτισμικής ετοιμότητας γενικότερα.

2.1 Η έννοια της Συμβουλευτικής

Ο ορισμός της Συμβουλευτικής, που αντιστοιχεί στο αγγλοσαξονικό λεξικό με την έννοια του Counselling, αποτελεί από μόνος του ένα κύριο πρόβλημα. Θεωρητικά όλοι κατανοούν τι είναι Συμβουλευτική, αλλά πρακτικά είναι δύσκολο να δώσουν έναν ξεκάθαρο ορισμό.

Κάποιοι ορισμοί που υπάρχουν στην βιβλιογραφία αναφέρονται, στη διαδικασία που βοηθά το άτομο να επιτύχει μία επικοδομητική αλλαγή στην προσωπικότητά του, όμως με τη θέλησή του (Rogers, 1942) ή μια διαδικασία παροχής βοήθειας στους ανθρώπους, ώστε να μάθουν να επιλύουν μερικά διαπροσωπικά συναισθηματικά τους προβλήματα και να παίρνουν αποφάσεις (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2001).

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2000), η Συμβουλευτική μπορεί να οριστεί σε τρεις άξονες αναφοράς, που σχετίζονται με:

- τη λειτουργία και τη μορφή της,
- τον επιστημονικό της χαρακτήρα,
- και τον σκοπό της.

2.1.α Η λειτουργία και η μορφή της Συμβουλευτικής

Συμβουλευτική είναι «η διαδικασία εκείνη κατά την οποία είτε κατά τρόπο ατομικό είτε ομαδικό ένας ειδικός, που υπό ορισμένες προϋποθέσεις λέγεται Σύμβουλος, συνεξετάζει με ένα άτομο (ή κάποια άτομα) θέματα ή προβλήματα που απασχολούν το άτομο (ή τα άτομα) και διευκολύνει τη λύση τους» (Δημητρόπουλος, 1994: 199).

Τα στοιχεία που είναι παρόντα σε κάθε Συμβουλευτική παρέμβαση, τα συστατικά δηλαδή στοιχεία είναι (Δημητρόπουλος, 2000):

1. το άτομο (ο πελάτης, ο συμβουλευόμενος) που έχει ανάγκη να βοηθηθεί,
2. ο ειδικός (Σύμβουλος) στον οποίο προσέρχεται αυτό το άτομο,
3. το συγκεκριμένο θέμα-πρόβλημα που εξετάζεται, αντιμετωπίζεται,
4. η Συμβουλευτική σχέση, μεταξύ των δύο μερών,
5. το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η Συμβουλευτική σχέση,
6. η Συμβουλευτική σχέση-παρέμβαση με τις κατάλληλες μεθόδους από την πλευρά του Συμβούλου,
7. ο τρόπος λειτουργίας όλων των παραπάνω στοιχείων (ραχοκοκαλιά της Συμβουλευτικής),
8. η αξιολόγηση και κάποιες φορές η έρευνα που προσανατολίζονται στους σκοπούς της Συμβουλευτικής πράξης, και, τέλος,
9. οι βασικές αρχές και ο κώδικας δεοντολογίας, που πρέπει να τηρούνται.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία λαμβάνουν χώρα σε μια Συμβουλευτική διαδικασία, αλλά στη Συμβουλευτική παρέμβαση στο πλαίσιο των Διαπολιτισμικών σχολείων σε όλα τα συγκεκριμένα θέματα-προβλήματα που εξετάζονται και αντιμετωπίζονται υπάρχουν κάποιες επιπλέον δυσκολίες, όπως αυτής της γλωσσικής επικοινωνίας ή των διαφορετικών πολιτισμών που φέρουν τόσο ο Σύμβουλος, όσο και ο Συμβουλευόμενος.

2.1.β Ο επιστημονικός χαρακτήρας της Συμβουλευτικής

Η Συμβουλευτική είναι ένας ευδιάκριτος επιστημονικός χώρος, με ξεχωριστό γνωστικό αντικείμενο και μαζί ένα επάγγελμα, που ασκείται από ειδικούς που έχουν ειδικευτεί πάνω σε αυτό.

Είναι ένας ξεχωριστός, ευδιάκριτος επιστημονικός χώρος, που επεκτείνεται δυναμικά και εξελίσσεται συνεχώς. Αποδίδεται με τον όρο «Συμβουλευτική» και το επιστημονικό περιεχόμενο αυτού του χώρου, ως θεωρία και ως εφαρμογή, ως θεωρητική υπόσταση αλλά και ως πρακτική, χρηστική εφαρμογή (Δημητρόπουλος, 2000: 22).

2.1.γ Ο σκοπός της Συμβουλευτικής

Η Συμβουλευτική είναι μια μέθοδος, σκοπός της οποίας είναι η εξασφάλιση βοήθειας, μέσω παρέμβασης, προς το άτομο που αντιμετωπίζει ή προσπαθεί να προλάβει κάποιο πρόβλημα. Είναι ένα γνωστικό αντικείμενο που εντάσσεται στο πλαίσιο των υπηρεσιών, στους θεσμούς επικούρησης του ανθρώπου (Ο.Ε.Δ.Β., 2010).

Κλείνοντας την εννοιολογική προσέγγιση της Συμβουλευτικής, πρέπει να τονιστεί ότι πάρα το γεγονός ότι η ρίζα της Συμβουλευτικής είναι η λέξη «συμβουλή», ο Σύμβουλος δεν δίνει απλά συμβουλές στον πελάτη του, αλλά λειτουργεί περισσότερο υποστηρικτικά και βοηθητικά, καθοδηγώντας τον με έμμεσο τρόπο και, όπως αναφέρεται από τις Κοσμίδου-Hardy και Γαλανουδάκη-Ράπτη (1996), Συμβουλευτική δεν είναι:

- η παροχή πληροφοριών, που μπορεί όμως να συμβεί, αν χρειαστεί
- η παροχή συμβουλών, προτάσεων, συστάσεων
- ο επηρεασμός στάσεων, πεποιθήσεων και συμπεριφοράς του συμβουλευόμενου
- η επίδραση στη συμπεριφορά με πειθαναγκασμό, πίεση ή απειλή
- η επιλογή και τοποθέτηση ατόμων σε θέσεις εργασίας ή σε διάφορες δραστηριότητες και, τέλος,
- Συμβουλευτική δεν είναι μόνο η συνέντευξη.

Εξ ορισμού η Συμβουλευτική σκοπεύει στην εξασφάλιση βοήθειας μέσω παρέμβασης, προς το άτομο που αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα και ειδικά οι μη

γηγενείς μαθητές των Διαπολιτισμικών Σχολείων αντιμετωπίζουν πιο έντονα προβλήματα που σχετίζονται τόσο με την καθημερινότητα, όσο και με την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

2.2 Σχέση Συμβουλευτικής και Συμβουλευτικής Ψυχολογίας

Η έννοια και το περιεχόμενο της Συμβουλευτικής δεν μπορεί να είναι ξεκομμένο από την έννοια της Ψυχολογίας και συγκεκριμένα της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας. Όπως άλλωστε ορίζει και η Σιδηροπούλου-Δημακάκου (2011) η Συμβουλευτική ανήκει στον χώρο της εφαρμοσμένης ψυχολογίας, στον κλάδο της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, που ασχολείται με τη μελέτη των τρόπων, των μεθόδων και των διαδικασιών παροχής βοήθειας σε άτομα που αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες, με τη δραστηριοποίηση όμως, του ίδιου του ατόμου ώστε να ενεργοποιήσει και να αξιοποιήσει τις δυνατότητες του, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο για να ξεπεράσει τα προβλήματα και τις δυσκολίες που συναντά.

Η Συμβουλευτική Ψυχολογία, ως επιστημονικός κλάδος, ασχολείται επομένως τόσο με την έρευνα και τη θεωρία, όσο και με την εφαρμογή τρόπων *προώθησης ή αποκατάστασης της ψυχικής υγείας του ανθρώπου, η οποία έχει διαταραχθεί από ποικίλες περιβαλλοντικές επιδράσεις ή από εσωτερικές συγκρούσεις* (Μαλικιώση-Λοΐζου, 1999: 15).

Η Συμβουλευτική δεν είναι απλώς μία διαδικασία μάθησης, αλλά μια κοινωνική δραστηριότητα που έχει κοινωνική σημασία. Σύμφωνα δε με τους Δημητρόπουλο και Μπακατσή (1996: 26), η Συμβουλευτική ορίζεται ως *«μία οργανωμένη και συστηματική προσπάθεια της κοινωνίας που έχει ως γενικό σκοπό της να προσφέρει οργανωμένη βοήθεια στο κάθε μέλος της ώστε να εξελιχθεί σωστά, να ενταχθεί επιτυχώς στο κοινωνικό σύνολο και να αξιοποιήσει τον εαυτό του προς όφελος τόσο του ίδιου όσο και του συνόλου»*.

Σύμφωνα με τον Δημητρόπουλο (2000), η διαφορά της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας με τη Συμβουλευτική έγκειται στο γεγονός ότι η Συμβουλευτική Ψυχολογία εφαρμόζεται από τον Συμβουλευτικό Ψυχολόγο ως κλάδος της ψυχολογίας, ενώ η Συμβουλευτική θεωρείται διεπιστημονικό γνωστικό αντικείμενο και εφαρμόζεται από τον Σύμβουλο. Η ουσιαστική διαφορά είναι στον ίδιο τον λειτουργό και την

εκπαίδευση του, μιας και ο Συμβουλευτικός Ψυχολόγος είναι Ψυχολόγος με ειδίκευση στη Συμβουλευτική, ενώ ο Σύμβουλος δεν είναι οπωσδήποτε Ψυχολόγος, αλλά έχει σπουδάσει και έχει ειδικευτεί στη Συμβουλευτική σε μεταπτυχιακό παράδειγμα επίπεδο. Άρα οι λειτουργίες της Συμβουλευτικής απευθύνονται κατά κύριο λόγο στα υγιή άτομα, τα οποία αναζητούν λύσεις και διεξόδους αναφορικά με προβλήματα κυρίως εξελικτικής μορφής (Δημητρόπουλος, 2000).

Η παρουσία Συμβούλου σε θέματα προσανατολισμού πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, αλλά οι μετανάστες μαθητές χρειάζονται πάνω από όλα να μη φοβούνται για την ταυτότητα τους και η παρουσία ψυχολόγων μπορεί να συμβάλει στην εύρεση τρόπων ώστε οι σχολικές τάξεις να γίνουν ασφαλείς και καλοδεχούμενοι χώροι για αυτούς τους μαθητές, μέσα από Προγράμματα Ψυχολογικής Υποστήριξης (Μπίκου-Νάκου, 2013).

Τόσο όμως τα Προγράμματα Ψυχολογικής Υποστήριξης, όσο και το Πρόγραμμα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού για να εφαρμοστούν στα Διαπολιτισμικά Σχολεία θα πρέπει να βασίζονται τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική.

2.3 Διαπολιτισμική Συμβουλευτική

Η Διαπολιτισμική Συμβουλευτική ορίζεται ως η κάθε Συμβουλευτική σχέση όπου ο Σύμβουλος και ο συμβουλευόμενος ανήκουν σε διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες και έχουν διαφορετικές αντιλήψεις για την κοινωνική πραγματικότητα (Das, 1995).

Η Διαπολιτισμική Συμβουλευτική ακολουθεί τα βήματα μιας διαδικασίας που έτσι κι αλλιώς πρέπει να διαφοροποιείται και να εξειδικεύεται-προσαρμόζεται στις ανάγκες, των «άλλων», να ενσωματώνει τις διαπολιτισμικές αρχές και να αποφεύγει τη συνέχιση της «μονοπολιτισμικής ταυτότητας» (Παπαχρήστου, 2007).

Για να είναι τα άτομα που εμπλέκονται στη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική πιο αποτελεσματικά, δεν αρκούν τα στεγνά μαθήματα διδασκαλίας ή μια συγκεκριμένη μέθοδος, πρέπει οι ίδιοι να έχουν καλλιεργήσει τη διαρκή δυνατότητα απεγκλωβισμού των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων (Καλατζή-Αζίζι, 1998) και να υποστηρίξουν και να εκπληρώσουν τους γενικότερους στόχους της συμβουλευτικής οι οποίοι αναλύονται παρακάτω.

2.4 Οι στόχοι της Συμβουλευτικής

Η Συμβουλευτική χρησιμοποιείται σε πολλούς τομείς, όπως ο χώρος της εκπαίδευσης, της ψυχικής υγείας, των ενόπλων δυνάμεων, της εκκλησίας, των κρατικών ή δημοτικών υπηρεσιών απασχόλησης και ορισμένοι από τους στόχους της, τους οποίους υποστηρίζουν ανοιχτά ή όχι οι Σύμβουλοι, είναι (McLeod, 2005: 36 και 37):

- **Η ενόραση** που αφορά στην απόκτηση της κατανόησης της προέλευσης και της εξέλιξης των συναισθηματικών δυσκολιών, με σκοπό να αυξήσουν την ικανότητα ελέγχου των αισθημάτων και των πράξεων μέσω της λογικής.
- **Η σχέση με τους άλλους ανθρώπους**, που αφορά στο να γίνει κάποιος καλύτερος και ικανός να διατηρεί σημαντικές και ικανοποιητικές σχέσεις με τους ανθρώπους.
- **Η αυτογνωσία** (αυτεπίγνωση), το να αποκτήσει κάποιος επίγνωση των σκέψεων και των αισθημάτων που έχει αποκλείσει ή απαρνηθεί, και η ανάπτυξη μιας ακριβέστερης αίσθησης του πως τον αντιλαμβάνονται οι άλλοι.
- **Η αυτοαποδοχή**, μέσω της αυτοκριτικής και της απόρριψης να αναπτύσσει κάποιος θετική στάση προς τον εαυτό του.
- **Η αυτοπραγμάτωση** ή εξατομίκευση, που αφορά στην ικανότητα να δρα κάποιος σύμφωνα με τις δυνατότητες και με την ενσωμάτωση προηγούμενων συγκρουόμενων πτυχών του εαυτού του.
- **Η διαφώτιση**, η κατάκτηση του υψηλότερου επιπέδου πνευματικής αφύπνισης.
- **Η επίλυση προβλημάτων**, με την απόκτηση της ικανότητας επίλυσης των τυχόν προβλημάτων.
- **Η ψυχολογική εκπαίδευση**, που σχετίζεται με την κατάκτηση ιδεών και τεχνικών ελέγχου και κατανόησης της συμπεριφοράς.
- **Η απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων**, το να μάθει κάποιος να χειρίζεται επιτυχώς κοινωνικές και διαπροσωπικές δεξιότητες.

- **Η γνωστική αλλαγή** που αφορά στην τροποποίηση ή αντικατάσταση μη λογικών πεποιθήσεων ή προτύπων σκέψης που συνδέονται με την αυτοκαταστροφική συμπεριφορά
- **Η αλλαγή συμπεριφοράς**, ώστε να προσαρμόζεται κάποιος ευκολότερα μετατρέποντας ή αντικαθιστώντας αυτοκαταστροφικά πρότυπα συμπεριφοράς.
- **Η συστημική αλλαγή**, που αφορά στην αλλαγή κοινωνικών συστημάτων, όπως η οικογένεια.
- **Η ενδυνάμωση**, δηλαδή η άσκηση δεξιοτήτων, η επίγνωση και η γνώση που βοηθά τον πελάτη να αποκτήσει τον έλεγχο της ζωής του.
- **Η επανόρθωση**, που αφορά στην παροχή βοήθειας, ώστε να συμφιλιωθεί ο πελάτης με την προηγούμενη αυτοκαταστροφική συμπεριφορά.
- **Η παραγωγικότητα και κοινωνική δράση**, που αφορά στη συμβολή του συλλογικού καλού, με το να εμπνεύσει κάποιος την επιθυμία και την ικανότητα να νοιάζεται για τους άλλους, μέσω των μηχανισμών της κοινότητας.

Στην περίπτωση της παροχής Συμβουλευτικής στο πλαίσιο των Διαπολιτισμικών Σχολείων κάποιοι από αυτούς τους στόχους, όπως η αυτοπραγμάτωση, το να δρα δηλαδή κάποιος σύμφωνα με τις δυνατότητες του ή η το να γίνει καλύτερος και ικανός να διατηρεί σημαντικές και ικανοποιητικές σχέσεις με τους ανθρώπους, αποτελούν βασικούς στόχους της Συμβουλευτικής διαδικασίας, με βασικότερο όλων αυτόν της αυτοαποδοχής.

Σημαντικό επίσης πεδίο εφαρμογής της Συμβουλευτικής αποτελεί και η επαγγελματική ανάπτυξη του ανθρώπου που σχετίζεται με την αυτογνωσία και τη λήψη απόφασης για την επιλογή επαγγέλματος (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008), πεδίο πάνω στο οποίο στηρίζεται και η παρουσία των Συμβούλων Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα σχολεία, διαπολιτισμικά και μη. Για να είναι αποτελεσματική η παρουσία των Συμβούλων απαιτείται μία σειρά δεξιοτήτων και τεχνικών διαπροσωπικής επικοινωνίας, στις οποίες οφείλουν να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι και να μπορούν να τις εφαρμόσουν σε κάθε Συμβουλευτική παρέμβαση.

2.5 Οι τεχνικές και δεξιότητες στη Συμβουλευτική Διαδικασία

Για την άσκηση της Συμβουλευτικής, απαιτούνται ένα σύνολο επιμέρους δεξιοτήτων και τεχνικών διαπροσωπικής επικοινωνίας, που σύμφωνα με την Εμμανουηλίδου (2014) είναι:

1. **Η ανατροφοδότηση** (feedback) όχι με τη έννοια του κριτικού σχολιασμού, αλλά με παρατηρήσεις αξιόπιστες, συγκεκριμένες και με στόχο την υποβοήθηση του συμβουλευόμενου.
2. **Η ενεργητική ακρόαση**, την πολύ προσεκτική ακρόαση και την υψηλή συγκέντρωση από πλευράς του συμβούλου ώστε να παρατηρεί, να ακούει προσεκτικά, να δείχνει ενδιαφέρον και να κατανοεί τα λεγόμενα του συμβουλευόμενου.
3. **Η αντανάκλαση**. Το καθρέφτισμα της παρουσίας του συμβουλευόμενου με στόχο τη βελτίωση της επικοινωνίας και την ενθάρρυνση να μιλήσει ο συμβουλευόμενος και άλλο. Τα στάδια του καθρεφτίσματος είναι το σωματικό, το γλωσσικό και το συναισθηματικό.
4. **Η ελάχιστη ενθάρρυνση**, η οποία αναφέρεται στα εξωγλωσσικά ή γλωσσικά στοιχεία τα οποία έχουν ως στόχο να ενθαρρύνουν με διακριτικό τρόπο τον συμβουλευόμενο να μιλήσει, χωρίς να τον διακόψει.
5. **Η παράφραση**, η επαναδιατύπωση, δηλαδή, των λεγόμενων του συμβουλευόμενου, με στόχο την αναδόμηση των σκέψεων του συμβουλευόμενου και την πλήρη κατανόηση αυτών από τον Σύμβουλο.
6. **Η ανακεφαλαίωση**, ώστε να γίνει η αναδόμηση της σκέψης του συμβουλευόμενου και να αποσαφηνιστεί ότι ο Σύμβουλος κατανόησε σωστά τα λεγόμενα.
7. **Η ερμηνεία**, τεχνική η οποία χρειάζεται να χρησιμοποιείται με ιδιαίτερη προσοχή και χρειάζεται ιδιαίτερες γνώσεις και εξάσκηση, επειδή μέσου αυτής ο Σύμβουλος προσπαθεί να κατανοήσει τους λόγους και τα κίνητρα μιας συμπεριφοράς, τις βαθύτερες ρίζες μιας σκέψης, ακόμα και υποσυνείδητες ορμές που υποκινούν κάτι.

Στην περίπτωση της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής η δεξιότητα της ενεργητικής ακρόασης προϋποθέτει και την ικανότητα επικοινωνίας του Συμβούλου στη γλώσσα

του συμβουλευόμενου, ώστε να κατανοεί πραγματικά τα λεγόμενα του, επομένως επιβάλλεται πάντα η χρήση συμβατής με το επίπεδο του συμβουλευόμενου γλώσσας. Το ίδιο πρέπει να ισχύει και στην τεχνική της ελάχιστης ενθάρρυνσης με τη χρήση εξωγλωσσικών ή γλωσσικών στοιχείων, που σχετίζονται με την κουλτούρα του κάθε συμβουλευόμενου και τα οποία φυσικά πρέπει να γνωρίζει ο σύμβουλος ώστε να πραγματοποιήσει μία επιτυχημένη συνεδρία με «ξένους» συμβουλευόμενους. Γενικότερα, ο σύμβουλος θα πρέπει να προσέχει ιδιαίτερα τη λεκτική και κυρίως τη μη λεκτική επικοινωνία που καθορίζεται από τις πολιτισμικές διαφορές. Τα παραδείγματα που αποδεικνύουν τις πολιτισμικές διαφορές στη μη λεκτική επικοινωνία είναι πολλά και διαφέρουν από κουλτούρα σε κουλτούρα. Για τους ασιάτες παράδειγμα, η σιωπή σημαίνει σεβασμό και όχι αμηχανία, οι μεξικάνοι πάλι αντιλαμβάνονται τη μεγάλη φυσική απόσταση ανάμεσα στο Σύμβουλο και το συμβουλευόμενο ως απόρριψη, οι δε βιετναμέζοι ως δείγμα έλλειψης σεβασμού θεωρούν τη βλεμματική επαφή, ενώ το να κοιτά κάποιος επίμονα στα μάτια ένα Ινδιάνο Ναβάχο, δηλώνει επιθετική διάθεση (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008). Τα ελάχιστα παραπάνω παραδείγματα αποδεικνύουν έμπρακτα το γεγονός ότι ο Σύμβουλος που εφαρμόζει Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, θα πρέπει να γνωρίζει, να έχει εκπαιδευτεί και να εφαρμόζει τις βασικές αρχές της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής, όπως αυτές αναλύονται παρακάτω.

2.6 Βασικές αρχές για τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική

Σύμφωνα με τον Παπαχρήστου (2007), για να μπορέσει ένας Σύμβουλος να εφαρμόσει τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική θα πρέπει να εκπαιδευτεί και επιμορφωθεί στις παρακάτω αρχές:

- Εκπαίδευση με στόχο την κατανόηση.
- Εκπαίδευση με στόχο τη συμπαράσταση.
- Εκπαίδευση με στόχο τον πολιτισμικό σεβασμό.
- Εκπαίδευση που δεν ενισχύει εθνοκεντρικούς τρόπους σκέψεων και πράξεων, εκπαίδευση με στόχο τον πολιτισμικό διεθνισμό.
- Εκπαίδευση ενάντια σε κάθε μορφή κοινωνικού και εθνικού ρατσισμού.
- Εκπαίδευση που να εμπνέεται από τη διακήρυξη του Ο.Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Εκπαίδευση που αναγνωρίζει την πολιτισμική διάσταση του προσωπικού.

Αυτή η εκπαίδευση θεωρείται απαραίτητη στη διαπολιτισμική προσέγγιση της Συμβουλευτικής, επειδή η προσωπικότητα του ατόμου διαμορφώνεται από την πολιτιστική ομάδα στην οποία ανήκει, το ιστορικό του υπόβαθρο και τις κοινωνικο-πολιτικές του εμπειρίες. Με γνώμονα τις ανάγκες των ατόμων που συμμετέχουν ενεργά σε μία Διαπολιτισμική Συμβουλευτική διαδικασία, αναλύονται τρεις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαπολιτισμική προσέγγιση, οι οποίες (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά., 2008), είναι:

1. Η αρχή της πολιτισμικής ενσυναίσθησης. Απαιτείται, σύμφωνα με αυτή την αρχή, σεβασμός στο αξιοκρατικό σύστημα του συμβουλευόμενου. Οι απόψεις, οι αξίες, τα στερεότυπα, οι προσωπικές προκαταλήψεις του πελάτη πρέπει να είναι γνωστές στον Σύμβουλο, ώστε να τις συσχετίσει με τις αντιλήψεις για τα επαγγελματικά θέματα. Σε αυτή την αρχή συμπεριλαμβάνεται και η κατανόηση από την πλευρά του Συμβούλου των μηνυμάτων που στέλνει ο πελάτης, αλλά και το αντίστροφο τα μηνύματα από τον Σύμβολο προς τον συμβουλευόμενο. Ο ρόλος του Συμβούλου είναι να προάγει τη δουλειά του πελάτη σεβόμενος τις αξίες, τις προσωπικές του ανάγκες και το δικό του πλαίσιο αυτοδιαχείρισης.

2. Η αρχή της ισορροπίας. Ισορροπία ανάμεσα στις διαφορετικές ή συγκρουόμενες πολιτισμικά απόψεις, χωρίς να απαιτείται η επίλυση αυτής της σύγκρουσης προς χάρη κάποιας από τις αντίθετες απόψεις. Ο Σύμβουλος λοιπόν δεν πρέπει να ασχολείται με ποιες πολιτισμικές αξίες είναι καλύτερες, αλλά να προσπαθεί να κατανοεί τον πελάτη του χωρίς να τον κρίνει.

3. Η αρχή της «πολιτισμικής ενδυνάμωσης»

Ο ρόλος του Συμβούλου, σύμφωνα με αυτήν την αρχή, είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα επιτρέψουν στον συμβουλευόμενο να χειριστεί ικανοποιητικά το κοινωνικό σύστημα του νέου περιβάλλοντος, μέσα από την καθοδήγησή του και τη βοήθειά του σε πρακτικά θέματα, όπως, για παράδειγμα, η πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες ή το που μπορεί να απευθυνθεί για την επίλυση προβλημάτων σχετικά με τη σωματική υγεία και άλλα ανάλογα θέματα.

Η κάθε μία από τις παραπάνω αρχές συμβάλλει ουσιαστικά στη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος και ολοκληρωμένης Συμβουλευτικής παρέμβασης σε άτομα και

ομάδες που προέρχονται από διαφορετικά σε σχέση με το κυρίαρχο κοινωνικά περιβάλλοντα. Η κάθε μία είναι σημαντική, αλλά σε άτομα και ειδικότερα παιδιά Διαπολιτισμικών Σχολείων που δε γνωρίζουμε την πορεία των παιδιών και των γονιών τους, η αρχή της «πολιτισμικής ενδυνάμωσης» μπορεί να συμβάλλει στην δύσκολη, πρώτη περίοδο προσαρμογής μεταναστών, προσφύγων και αλλοδαπών ενηλίκων και ανήλικων παιδιών. Ο ρόλος του Συμβούλου ειδικά σε αυτές τις περιπτώσεις είναι σημαντικός, αρκεί βέβαια οι Σύμβουλοι να έχουν διαπολιτισμική ικανότητα ώστε να αμβλύνουν τα προβλήματα επικοινωνίας που προκύπτουν στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής.

2.7 Η διαπολιτισμική ικανότητα των Συμβούλων

Η πολιτισμική ταυτότητα δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο του συμβουλευμένου, αλλά και του Συμβούλου που δουλεύει με άτομα διαφορετικής κουλτούρας ή με άτομα εθνικών μειονοτήτων. Βασιζόμενοι σε αυτή την πεποίθηση ο Ponterotto (1988) κατέληξε σε ένα αναπτυξιακό μοντέλο ανάπτυξης ειδικά φτιαγμένο για λευκούς Συμβούλους και Θεραπευτές, οι οποίοι ανήκουν στα κυρίαρχα πολιτισμικά στρώματα. Σύμφωνα λοιπόν με αυτό το μοντέλο η ανάπτυξη της πολιτισμικής ταυτότητας του Συμβούλου περνά από τέσσερα στάδια τα οποία είναι (Κλεφτάρας, 2003: 18-19):

1. Προ-έκθεση. Σε αυτό το στάδιο ο Σύμβουλος δεν γνωρίζει και δεν είναι ευαισθητοποιημένος στα πολυπολιτισμικά θέματα, άρα η Συμβουλευτική δεν αποτελεί για αυτόν πολυπολιτισμική διαδικασία. Προσπαθεί ή βλέπει όλους τους συμβουλευόμενους ως ίδιους ανθρώπους, αλλά ασυνείδητα είναι μη ανεκτικός στις πολιτισμικές διαφορές.
2. Έκθεση. Σε αυτό το στάδιο οι Σύμβουλοι έχουν έρθει σε επαφή με θέματα πολυπολιτισμικότητας και αρχίζουν να συνειδητοποιούν τις πολιτισμικές διαφορές. Βρίσκονται επομένως σε σύγχυση γιατί δεν ξέρουν πως αντιμετωπίσουν τους συμβουλευόμενους τους.
3. Φανατισμός ή αμυντική στάση. Σε αυτή τη φάση οι Σύμβουλοι είναι ενήμεροι και έχουν συνείδηση των πολυπολιτισμικών θεμάτων και μπορούν να αναπτύξουν δυο διαφορετικές αντίθετες στάσεις. Να είναι

επικριτικοί, αναπτύσσοντας αμυντική στάση ή γίνονται θερμοί υποστηρικτές της πολυπολιτισμικότητας.

4. Σύνθεση και ενσωμάτωση. Οι Σύμβουλοι αρχίζουν να έχουν μια καλή πολιτισμική συνείδηση. Είναι ενήμεροι τόσο για της δική τους πολιτισμική ταυτότητα, όσο και για αυτή των συμβουλευμένων τους.

Σε γενικές γραμμές αυτό το μοντέλο και γενικότερα τα μοντέλα των σταδίων μπορούν να αποδειχθούν ιδιαίτερα χρήσιμα για τους Συμβούλους που θέλουν να γνωρίζουν το επίπεδο της πολιτισμικής τους συνείδησης.

Για να αναπτύξουν οι Σύμβουλοι τη διαπολιτισμική ικανότητα, θα πρέπει πρώτα να αξιολογήσουν τις ανάγκες της πολιτισμικής συνειδητοποίησης, να μπορέσει ο Σύμβουλος να έχει αντίληψη των ομοιοτήτων και διαφορών κοινωνικών ομάδων (Pederson, 2000α· Sue, 1998), να κρίνει τον βαθμό συνειδητοποίησης στα ακόλουθα χαρακτηριστικά (Παπαχρήστος, 2007: 408):

- Ικανότητα να ερμηνεύουν και τις άμεσες και τις έμμεσες μορφές επικοινωνίας.
- Ευαισθησία στα μη λεκτικά μηνύματα.
- Ικανότητα να αναγνωρίζουν τις πολιτιστικές και γλωσσικές διαφοροποιήσεις.
- Ευαισθησία στους μύθους και τα στερεότυπα των άλλων πολιτισμών.
- Ενδιαφέρον για την κοινωνική πρόνοια των ανθρώπων από άλλους πολιτισμούς.
- Ικανότητα να διατυπώνουν με ευκρίνεια τα στοιχεία του πολιτισμού του ατόμου.
- Εκτίμηση για την πολυπολιτισμικότητα και τον πλουραλισμό.
- Ικανότητα να αναγνωρίζουν τις σχέσεις μεταξύ πολιτισμικών ομάδων.
- Ικανότητα να διακρίνουν ακριβώς το «καλό» από το «κακό» σε κάθε πολιτιστικό πλαίσιο.

Όσο περισσότερα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά συνειδητοποίησης έχει ο Σύμβουλος, τόσο πιο ολοκληρωμένα μπορεί να αξιολογήσει το συμβουλευόμενο του, να υποβάλει τις σωστές ερωτήσεις και να πάρει τις σωστές απαντήσεις. Αυτό που φυσικά μπορεί να βοηθήσει περισσότερο τον Σύμβουλο είναι η ίδια η γνώση. Η γνώση του πολιτισμού των ξένων συμβουλευμένων και συγκεκριμένα γνώση για τις

ιστορίες των πολιτισμών, κατανόηση των αξιών, των συμπεριφορών σε άλλους πολιτισμούς, γνώση γλώσσας και του ιδιώματος ενός πολιτισμού, γνώση για το πώς τα μέλη άλλων πολιτισμών ερμηνεύουν τους κανόνες, τα έθιμα και τους νόμους τους (Pederson et al., 2002).

Αν όλα τα παραπάνω είναι αναγκαία, κρίνεται επίσης αναγκαίο, ειδικά για τον Σύμβολο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, η διερεύνηση των πολιτισμικών παραμέτρων και αξιών οι οποίες επιδρούν στη διαδικασία επιλογής του επαγγέλματος. Όπως έχει αναφερθεί, οι δημογραφικές αλλαγές μπορεί να δημιουργούν ευκαιρίες στην αγορά εργασίας για τα μέλη διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων, όμως τα ίδια δεν είναι προετοιμασμένα κατάλληλα για να τις αναλάβουν. Απαιτείται, λοιπόν, βαθιά κατανόηση των περιορισμών που έχουν τα άτομα αυτά σε πρότυπα Επαγγελματικής Ανάπτυξης από την πλευρά του Συμβούλου (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2003) που εφαρμόζει το θεσμό του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, ειδικά σε σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.

Επίλογος

Ολοκληρώνοντας το δεύτερο κεφάλαιο της παρούσης εργασίας και έχοντας αναφερθεί στη Συμβουλευτική και τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, κατανοούμε ότι η συμβουλευτική διαδικασία, σε όποιο πλαίσιο και αν πραγματοποιείται απαιτεί καλά προετοιμασμένους και ενήμερους συμβούλους, που να εφαρμόζουν επιτυχημένα τις τεχνικές της Συμβουλευτικής, να προσπαθούν να υλοποιούν τους στόχους της και να είναι πάνω από όλα να είναι ικανοί. Αναφερόμενοι δε στην Επαγγελματική Συμβουλευτική και ειδικότερα όταν αυτή εφαρμόζεται στο πλαίσιο των Διαπολιτισμικών Σχολείων στα παραπάνω στοιχεία επιβάλλεται να προστεθούν και η εφαρμογή των βασικών αρχών της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Εισαγωγή

Η πολυπολιτισμικότητα που αποτελεί πλέον φαινόμενο πολλών κοινωνιών καθιστά τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική απαραίτητη σε κάθε οργανισμό και ειδικότερα σε αυτούς που φοιτούν μαθητές από άλλες χώρες, όπως συμβαίνει στα Διαπολιτισμικά Σχολεία. Η Συμβουλευτική στα Διαπολιτισμικά Σχολεία καλείται να συμβάλλει και σε μία από τις πιο σημαντικές επιλογές του ανθρώπου, αυτής του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Με την αποσαφήνιση των όρων που χρησιμοποιούνται γενικότερα στην Επαγγελματική Συμβουλευτική, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής του μαθήματος Σ.Ε.Π. θα ασχοληθούμε στο παρόν κεφάλαιο. Πολύ σημαντική είναι η καταγραφή των προβλημάτων (θορύβων) που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Σχολικοί Σύμβουλοι στα Διαπολιτισμικά Σχολεία και η αναφορά σε συγκεκριμένες διαπολιτισμικές δεξιότητες που οφείλει να καλλιεργεί, ένας Διαπολιτισμικός Σύμβουλος.

3.1 Η έννοια της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας

Ο βασικός σκοπός της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας είναι να διευκολύνει τα άτομα, ώστε να έχουν την καλύτερη δυνατή επαγγελματική πορεία στο δεδομένο κάθε φορά τοπίο της οικονομίας. Για να συμβεί όμως αυτό θα πρέπει οι συμβουλευόμενοι να εξοικειωθούν με την πραγματικότητα της σύγχρονης αγοράς εργασίας, να γνωρίζουν τα νέα εργασιακά πρότυπα, αλλά και τους νόμους (τυπικούς και άτυπους), καθώς και τις απαιτήσεις της (Κεδράκα, 2013). Σύμφωνα με την Κεδράκα (2013):

Η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας έχει ως κεντρική της έννοια την επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου από τα πρώιμα στάδια της ανάπτυξής του μέχρι και την μετά τη συνταξιοδότηση φάση της ζωής. Η επαγγελματική ανάπτυξη είναι η εξελικτική πορεία του ατόμου αναφορικά με τον προσανατολισμό του στον χώρο της εργασίας, συνιστά πορεία ζωής και αναφέρεται στη διαλεκτική σχέση ατόμου και εργασίας που αναπτύσσεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου (Herr & Cramer, 1996). Η Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας δε διευκολύνει μόνο την επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου, αλλά ενισχύει και την προσωπική του ανάπτυξη (Κεδράκα, 2013: 15).

Τα άτομα που παρέχουν υπηρεσίες Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας, μπορεί, ανάλογα με την κατάρτιση τους, να είναι (Watts και συνεργάτες (1994), όπως παρουσιάζονται στον οδηγό του Ε.Κ.Ε.Π. (Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού, 2009):

(α) ψυχολόγοι, η κατάρτιση των οποίων στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, υποτίθεται ότι ήταν ενσωματωμένη στην ευρεία κατάρτιση τους στην ψυχολογία ή ψυχολόγοι οι οποίοι συμμετείχαν σε επιπρόσθετη κατάρτιση μικρής διάρκειας συναφή με το αντικείμενο,

(β) δάσκαλοι, οι οποίοι μπορεί να διεξάγουν τα καθήκοντα τους ως Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας μαζί με τα διδασκαλικά τους καθήκοντα, έχοντας λάβει, μικρής διάρκειας, επιπρόσθετη κατάρτιση ή δάσκαλοι οι οποίοι μπορεί να έλαβαν πιο εκτεταμένη κατάρτιση, συχνά όμως λειτουργούν ως Σύμβουλοι Εκπαίδευσης και όχι ως εξειδικευμένοι Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας,

(γ) διοικητικό προσωπικό στον τομέα της αγοράς εργασίας, η ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των οποίων μπορεί να εστιάζεται στη δημόσια διοίκηση, περιλαμβανομένων θεμάτων όπως η ασφάλιση, η ανεργία και η παροχή υπηρεσιών σε άτομα που αναζητούν εργασία και σε εργοδότες (π.χ. τοποθέτηση σε εργασία) κ.ο.κ.

Στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στα ελληνικά σχολεία, Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας καλούνται να γίνουν οι καθηγητές, που σε κάποιες

περιπτώσεις δεν έχουν λάβει καμία επιπρόσθετη κατάρτιση σε θέματα Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

3.2 Η έννοια του Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Σε μερικές περιπτώσεις η Επαγγελματική Συμβουλευτική χρησιμοποιείται αντί του όρου Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Όπως αναφέρει ο Κασσωτάκης (2004), η Επαγγελματική Συμβουλευτική έχει περισσότερο ψυχολογική χροιά και αναφέρεται στις διαδικασίες υποβοήθησης του ατόμου και της λήψης αποφάσεων, ενώ στο πεδίο του Επαγγελματικού Προσανατολισμού υπεισέρχονται και άλλα ζητήματα που αφορούν στον τομέα της Οικονομίας και της Απασχόλησης.

Η έννοια του Επαγγελματικού Προσανατολισμού ή της Επαγγελματικής Καθοδήγησης περιλαμβάνει οργανωμένες και συστηματικές προσπάθειες, σχεδιασμένες να βοηθήσουν το άτομο σε διάφορες πλευρές της Επαγγελματικής του Ανάπτυξης, ξεκινώντας από τη σχολική αρχικά, και την Επαγγελματική Κατεύθυνση αργότερα που θα ακολουθήσει, την είσοδό του στην ενεργό ζωή, την προσαρμογή του σε αυτή και τις πιθανές μεταγενέστερες αλλαγές στην Επαγγελματική του δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τον Κάντα (1996), ένα πρόγραμμα Επαγγελματικής Καθοδήγησης βοηθά το άτομο να γνωρίσει τον εαυτό του και τις δυνατότητές του, τον κόσμο της εργασίας και τις εξελίξεις που την επηρεάζουν και γενικότερα να αποκτήσει πληροφορίες που θα το βοηθήσουν να ενταχθεί και να εξελιχθεί στην αγορά εργασίας.

Ο Επαγγελματικός Προσανατολισμός είναι ενεργός καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής ζωής του ατόμου και οι συμβουλευόμενοι μπορεί να είναι (Ε.Ο.Π.Ε.Π., 2015):

- μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- φοιτητές και σπουδαστές,
- άνεργοι που επιθυμούν να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας,
- εργαζόμενοι που αναζητούν αλλαγή καριέρας και δια βίου διαχείριση της σταδιοδρομίας τους,

- γονείς που ζητούν βοήθεια στο να κατανοήσουν τις ανάγκες των εφήβων, αλλά και να καταφέρουν να τους στηρίξουν στις αποφάσεις τους,
- ειδικές ομάδες του πληθυσμού (ΑΜΕΑ, μετανάστες κ.λπ.).

Η Συμβουλευτική στον Επαγγελματικό Τομέα αποτελεί ουσιαστική διαδικασία που καθορίζει και συμβάλει στην ομαλή εξέλιξη του ατόμου, σε οποιοδήποτε στάδιο εφαρμόζεται, αρχικό στα σχολεία ή στην μετέπειτα Επαγγελματική Σταδιοδρομία του ατόμου. Η σπουδαιότητα της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, απαιτεί από τους Συμβούλους Σταδιοδρομίας κάποιες ιδιαίτερες δεξιότητες και προσόντα, όπως παράδειγμα η γνώση των θεωριών Επαγγελματικής ανάπτυξης.

3.3 Δεξιότητες και προσόντα άσκησης Επαγγελματικής Συμβουλευτικής

Για την άσκηση της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, απαιτούνται ορισμένες ιδιαίτερες δεξιότητες και προσόντα, που σύμφωνα με τον NCDA (National Career Development Association), κατατάσσονται στους παρακάτω έντεκα τομείς (Amundson, Harris-Bowlsbey & Niles 2008: 10-11):

1. Θεωρία Επαγγελματικής Ανάπτυξης: Θεωρητική βάση και γνώσεις που κρίνονται απαραίτητες για επαγγελματίες οι οποίοι ασχολούνται με την Επαγγελματική Συμβουλευτική και την Επαγγελματική Ανάπτυξη.
2. Δεξιότητες ατομικής και ομαδικής Συμβουλευτικής: Δεξιότητες Συμβουλευτικής σε άτομα και ομάδες που κρίνονται απαραίτητες για την αποτελεσματική Επαγγελματική Συμβουλευτική.
3. Αξιολόγηση ατόμων/ομάδων: Δεξιότητες αξιολόγησης ατόμων/ομάδων που κρίνονται απαραίτητες για επαγγελματίες οι οποίοι ασχολούνται με την Επαγγελματική Συμβουλευτική.
4. Πληροφορίες/πηγές: Βάση πληροφοριών/πηγών και γνώσεις που είναι απαραίτητες για επαγγελματίες οι οποίοι ασχολούνται με την Επαγγελματική Συμβουλευτική.
5. Προώθηση, διαχείριση και εφαρμογή προγράμματος: Απαραίτητες δεξιότητες για την ανάπτυξη, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη διαχείριση αναλυτικών προγραμμάτων Επαγγελματικής Ανάπτυξης σε ποικίλα περιβάλλοντα.
6. Καθοδήγηση, διαβούλευση και βελτίωση απόδοσης: Γνώσεις και δεξιότητες που κρίνονται απαραίτητες για να διευκολύνουν άτομα και οργανισμούς να

ακολουθήσουν αποτελεσματικά τη διαδικασία Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και Ανάπτυξης.

7. Ανομοιογενείς πληθυσμοί: Γνώσεις και δεξιότητες που κρίνονται απαραίτητες για τη διαδικασία της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής και Ανάπτυξης σε ανομοιογενείς πληθυσμούς.
8. Εποπτεία: Γνώσεις και δεξιότητες που κρίνονται απαραίτητες για την κριτική αξιολόγηση της απόδοσης του συμβούλου, τη διατήρηση και βελτίωση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και την αναζήτηση βοήθειας για άλλους (όταν χρειάζεται) στην Επαγγελματική Συμβουλευτική.
9. Δεοντολογικά/νομικά ζητήματα: Βάση πληροφοριών και γνώσεις που χρειάζονται για την εφαρμογή της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής στο πλαίσιο της δεοντολογίας και του νόμου.
10. Έρευνα/αξιολόγηση: Γνώσεις και δεξιότητες που κρίνονται απαραίτητες για την κατανόηση και τη διεξαγωγή έρευνας και αξιολόγησης στην Επαγγελματική Συμβουλευτική και στην Ανάπτυξη.
11. Τεχνολογία: Γνώσεις και δεξιότητες που κρίνονται απαραίτητες προκειμένου να αξιοποιηθεί η τεχνολογία στην παροχή υποστήριξης σε άτομα για τον επαγγελματικό τους σχεδιασμό (Amundson, Harris-Bowlsbey & Niles 2008).

Όλες οι παραπάνω δεξιότητες είναι απαραίτητες στην Επαγγελματική Συμβουλευτική, αλλά αξίζει να εστιάσουμε σε αυτή που αναφέρεται σε ανομοιογένειες πληθυσμούς, όπου ο Σύμβουλος πρέπει να έχει ειδικές γνώσεις και δεξιότητες προκειμένου να συμμετέχει σε μία Διαπολιτισμική Συμβουλευτική διαδικασία. Αναφερόμενοι δε στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό στο πλαίσιο των Διαπολιτισμικών Σχολείων ο Σύμβουλος καλείται να υπηρετήσει δυο σημαντικούς ρόλους, του Σύμβουλου και του Καθηγητή και κυρίως το ρόλο του ανθρώπου που θα διαγνώσει όλα τα προβλήματα που σχετίζονται με την επιλογή επαγγέλματος, όπως ψυχολογικά, θρησκευτικά, πολιτισμικά και κοινωνικά (Κάντας, 2003).

3.4 Το μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στα Σχολεία.

Αυτό που πρέπει να διευκρινιστεί και είναι πολύ σημαντικό είναι το γεγονός ότι ο Σ.Ε.Π. (Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός) δεν είναι μάθημα που

διδάσκεται, αλλά θεσμός που εφαρμόζεται. Δεν πρέπει να γίνεται λόγος για «διδασκαλία του Σ.Ε.Π.», αλλά για την «εφαρμογή του Σ.Ε.Π.», αφού αποτελεί «*θεσμό επικούρησης του ανθρώπου*» (Ο.Ε.Δ.Β. 2010). Η εφαρμογή του ΣΕΠ σε όλα τα σχολεία Διαπολιτισμικής ή μη εκπαίδευσης ακολουθεί την ίδια νομοθεσία και εφαρμόζεται στο ίδιο πλαίσιο.

Η εισαγωγή και η εφαρμογή του Επαγγελματικού Προσανατολισμού στην εκπαίδευση, ειδικότερα στα μέσα του 19^{ου} αιώνα με την αύξηση του ποσοστού φοίτησης παιδιών και εφήβων και της οικονομικής ανάπτυξης που εμφανίστηκε σε πολλές χώρες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, έγινε επιτακτική ανάγκη (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

Ειδικότερα στις μέρες μας υπάρχουν μία σειρά όρων που καθορίζουν το πλαίσιο εκείνο που επηρεάζει και καθιστά επιτακτική ανάγκη την εφαρμογή του Σ.Ε.Π.. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Κοσμίδου-Hardy (2007: 189), αυτοί οι όροι είναι:

- Η μορφή που προσλαμβάνει το κοινωνικό σύστημα με τις συγκεκριμένες του δομές, τα ιστορικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του.
- Η εξέλιξη της τεχνολογίας.
- Η πορεία και οι προοπτικές της οικονομίας.
- Η επιτάχυνση του ρυθμού των κοινωνικοοικονομικών αλλαγών.
- Οι ανάγκες της αγοράς εργασίας για εκπαιδευμένο/καταρτισμένο προσωπικό.
- Η παγκοσμιοποίηση και οι επιπτώσεις της.

Οι περισσότεροι από τους παραπάνω όρους που αναφέρει η Κοσμίδου-Hardy, έχουν σχέση με τις αλλαγές που προκύπτουν από τις μετακινήσεις πληθυσμών και με το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας που χαρακτηρίζει άλλωστε και την ελληνική κοινωνία και την ελληνική εκπαίδευση, αφού το 10% περίπου του συνόλου των μαθητών των ελληνικών σχολείων είναι «αλλοδαποί» μαθητές (Κεσίδου, 2009).

Στην Ελλάδα (όπως αναφέρεται και στο βιβλίο για τον καθηγητή, «*Σχεδιάζω το μέλλον μου, Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*») και ειδικότερο στον χώρο της εκπαίδευσης, εμφανίζεται πρώτη φορά το 1953, όπου καθιερώνεται ως μάθημα στη Σχολή Επιμόρφωσης των Δασκάλων, με στόχο «... *την ανίχνευση των κλίσεων*

και καταλληλοτήτων και την ενημέρωση κάθε ενδιαφερομένου για τα επαγγέλματα» (Ο.Ε.Δ.Β., 2010: 9).

Ο θεσμός Συμβουλευτική-Προσανατολισμός, στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, εφαρμόζεται στην Γ' Γυμνασίου με σκοπό, όπως αναφέρεται στον Ν.309/1976 «... να βοηθήσει το μαθητή στην εκλογή της σχολικής και επαγγελματικής κατεύθυνσης με βάση τις ικανότητες και τις κλίσεις του» (Ο.Ε.Δ.Β., 2010: 9).

Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.) εφαρμόζεται αρχικά πειραματικά και, διευρυνόμενος το 1985, επεκτείνεται στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, με τον Νόμο 1566/1985, άρθρο 37, που ορίζει ότι:

Ο σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός (Σ.Ε.Π.) στοχεύει ιδίως στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών, στην πληροφόρησή τους για τις επαγγελματικές διεξόδους, στην ενημέρωσή τους για τα μεταβατικά στάδια προς την επαγγελματική αποκατάσταση και στην αρμονική ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. (Ν.1566/1985:2575).

Με τον Νόμο 2525/1997 για τη θεσμοθέτηση του Ενιαίου Λυκείου ορίζεται ως ένας από τους σκοπούς της εκπαίδευσης «η καλλιέργεια δεξιοτήτων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας» (Ν. 2525/1997:6677) και γίνεται προσπάθεια συστηματικής οργάνωσης της Συμβουλευτικής βοήθειας των μαθητών με τη δημιουργία νέων δομών, όπως την ίδρυση του Εθνικού Κέντρου Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Κ.Ε.Π.), των Κέντρων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π) τα δύο ορίζονται ως πρότυπα ένα στο Υπουργείο Παιδείας και ένα στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.) και την ίδρυση σε σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης των Γραφείων Συμβουλευτικής και Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.). Συγκεκριμένα η λειτουργία του Σ.Ε.Π. συμπληρώνεται με νέες δραστηριότητες εκεί που προβλέπεται η εφαρμογή του θεσμού, όπως στην Γ' Γυμνασίου και στην Α' ενιαίου λυκείου (1^ο ΚΕ.ΣΥ.Π Νεάπολης, 2010).

Με τον Νόμο 2986/2002 τα ΚΕ.ΣΥ.Π και ΓΡΑ.Σ.Ε.Π. αποτελούν πλέον μόνιμους θεσμούς στη νέα διοικητική δομή της Περιφερειακής Εκπαίδευσης. Η πολιτεία αναγνωρίζοντας την ανάγκη επέκτασης του θεσμού, θέλοντας να καλύψει τις

ανάγκες όλων των μαθητών και λαμβάνοντας υπόψη τη θετική λειτουργία των νέων δομών, προτείνει στην Ευρωπαϊκή Ένωση την υποστήριξη και χρηματοδότηση αυτής της ανάπτυξης. Παράλληλα, με την υπ' αρ. 130807/Γ2/5.12.2002 Υπουργική Απόφαση αποφασίστηκε η δημιουργία Γραφείων Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓΡΑ.ΣΥ.) στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Τεχνικής Εκπαίδευσης και ορίστηκε ο σκοπός και οι ειδικότεροι στόχοι των γραφείων, τα οποία άρχισαν να λειτουργούν σταδιακά από το 2003 (τα ΓΡΑ.ΣΥ. καταργήθηκαν το 2010 και το 2011 τα ΓΡΑ.ΣΕΠ.) (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).

Όσον αφορά την παροχή της Συμβουλευτικής βοήθειας προς τους μαθητές οργανώνεται σε τρία επίπεδα (1^ο ΚΕ.ΣΥ.Π. Νεάπολης, 2010):

1. Στο 1^ο επίπεδο είναι η Εφαρμογή του θεσμού Σ.Ε.Π. στην τάξη ως «μάθημα» (άρθρα 37, 38, 39 του Ν. 1566/85, άρθρο 10 Ν. 2525/1997). Ο θεσμός του Σ.Ε.Π. εφαρμόζεται: σε όλη τη σχολική χρονιά, στην Γ' Γυμνασίου, για μία (1) ώρα την εβδομάδα και για 2 ώρες την εβδομάδα στην Α' τάξη Επαγγελματικού Λυκείου και για μία ώρα στην Α' τάξη Γενικού Λυκείου μόνο κατά το 2ο εξάμηνο.
2. Σε 2^ο επίπεδο παρέχεται συστηματική βοήθεια με Ατομική Συμβουλευτική & Πληροφόρηση σε ειδικό χώρο των σχολείων στα οποία έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν τα Γραφεία Σ.Ε.Π. (ΓΡΑ.Σ.Ε.Π.).
3. Στο 3^ο επίπεδο γίνεται πιο συστηματική βοήθεια με Ατομική Συμβουλευτική & Πληροφόρηση στα ΚΕ.ΣΥ.Π., με καθορισμένη συνάντηση-συζήτηση με τους μαθητές για θέματα που σχετίζονται με την επιλογή σπουδών και επαγγέλματος, με παραπομπή από τους Καθηγητές Σ.Ε.Π. και τους Διευθυντές των Σχολικών Μονάδων. Τα στελέχη που υπηρετούν στα ΚΕ.ΣΥ.Π. ασχολούνται με τη συνολική πορεία του θεσμού Σ.Ε.Π. σε επίπεδο Νομού με καθήκοντα όπως, οργάνωση επιμόρφωσης των Καθηγητών Σ.Ε.Π., ενημερωτικές εκδηλώσεις για τους μαθητές και τους γονείς, ανάπτυξη των Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας κ.ά.

Να σημειωθεί ότι οι Καθηγητές Σ.Ε.Π. που εφαρμόζουν τον θεσμό στη Σχολική Μονάδα διδάσκουν καταρχήν το αντικείμενο της ειδικότητας τους και μετά το «μάθημα» Σ.Ε.Π., ενώ οι Υπεύθυνοι Καθηγητές Σ.Ε.Π. που υπηρετούν στα

ΓΡΑ.Σ.Ε.Π., διαθέτουν το ήμισυ του ωραρίου τους για την Ατομική Συμβουλευτική των μαθητών και το υπόλοιπο για την εφαρμογή του Σ.Ε.Π. και τη διδασκαλία μαθημάτων της ειδικότητας τους (1^ο ΚΕ.ΣΥ.Π. Νεάπολης, 2010).

3.5 Οι στόχοι του Σ.Ε.Π.

Διεθνώς οι στόχοι του Σ.Ε.Π., που έχει ως κύριο σκοπό την παροχή βοήθειας προς τους μαθητές κατά τα διάφορα στάδια της ανάπτυξης τους είναι οι εξής τέσσερεις, σύμφωνα με την Κοσμίδου-Hardy (2007: 192):

1. Η αυτογνωσία, που αφορά στη διαδικασία στήριξης του μαθητή στην προσπάθεια του για αυτοεξερεύνηση και στην παροχή ευκαιριών για την ανάπτυξη των δυνατοτήτων του.
2. Η πληροφόρηση, η οποία κατά τρόπο παιδαγωγικό και αναπτυξιακό ενθαρρύνει το μαθητή να αναπτύξει ο ίδιος έναν περισσότερο ενεργό ρόλο στην αναζήτηση και κριτική ανάγνωση των πληροφοριών και της κοινωνικής πραγματικότητας, και όχι απλή και μηχανική παροχή πληροφοριών.
3. Η λήψη απόφασης. Η Συμβουλευτική για την πραγματοποίηση αυτού του στόχου μέσω εξελικτικής διαδικασίας, επιδιώκει να βοηθήσει το μαθητή να παίρνει αποφάσεις που αφορούν στην Επαγγελματική του Σταδιοδρομία, αλλά και στην ίδια του τη ζωή, κατά τρόπο ώριμο και ικανοποιητικό.
4. Η μετάβαση των νέων στη ζωή του ενήλικα, μία δύσκολη διαδικασία που σκοπός του Σ.Ε.Π. είναι η προετοιμασία των νέων για την ομαλή και δυναμική ένταξη τους στην κοινωνία.

Αναφερόμενοι ειδικότερα και με βάση το Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) σύμφωνα με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2015), οι άξονες γνωστικού αντικειμένου πάνω στους οποίους κινείται η εφαρμογή του Σ.Ε.Π. **είναι η γνώση του εαυτού, η γνώση του κόσμου και το άτομο μέσα στον κόσμο**. Για κάθε έναν από αυτούς τους άξονες οι γενικοί στόχοι, σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, σύμφωνα με το Διαθεματικό Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.) (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2015) είναι:

- **Γνώση του εαυτού**, όπου σε αυτό τον άξονα οι μαθητές επιδιώκεται να κατανοήσουν και να εκτιμήσουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, τα ενδιαφέροντά και τις αξίες, τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους, να αντιμετωπίζουν με θετική στάση τις αλλαγές που συμβαίνουν στη ζωή τους, να σχεδιάζουν το μέλλον τους και να ιεραρχούν τα σχέδιά τους, να γνωρίζουν τη διαδικασία που ακολουθείται στη λήψη απόφασης, να αξιοποιούν το δυναμικό τους στη διαδικασία των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών επιλογών.
- **Γνώση του κόσμου**, άξονας στον οποίο οι μαθητές επιδιώκεται να αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες όσον αφορά την πληροφόρησή τους, να έλθουν σε επαφή με επαγγελματικούς χώρους και επαγγελματικές δραστηριότητες, να χρησιμοποιούν διαφορετικές πηγές πληροφόρησης, να σχηματίζουν σφαιρική εικόνα για τον κόσμο της εργασίας, τις εξελίξεις του και το σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον, να συνειδητοποιήσουν την αναγκαιότητα της δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Στον άξονα **τα άτομα μέσα στον κόσμο**, οι μαθητές επιδιώκεται να συμμετέχουν σε δραστηριότητες που απαιτούν συνεργασία και επικοινωνία με άλλα άτομα, να διερευνούν τις δυνατότητες εκπαίδευσης-κατάρτισης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, να πληροφορηθούν σχετικά με τις δυνατότητες σπουδών και εργασίας στην τοπική και παγκόσμια κοινότητα, να αντιληφθούν τη σχέση μεταξύ σχολείου και ευρύτερης κοινωνίας, να προβληματιστούν για τον ρόλο των στερεοτυπικών αντιλήψεων στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές, να καλλιεργούν επαγγελματική συνείδηση, να επεξεργάζονται εκπαιδευτικές και επαγγελματικές πληροφορίες και να παρακολουθούν την πραγματοποίηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο διαδίκτυο.

Επομένως, οι έννοιες που πρέπει να προσεγγιστούν είναι αυτές των αξιών, των ενδιαφερόντων της προσωπικότητας, της οικονομίας, της τεχνολογίας, της επιχειρηματικότητας, των στερεοτυπικών αντιλήψεων και αυτό γίνεται μέσα από δραστηριότητες, όπως η καταγραφή των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας, η

σύνταξη επαγγελματικής μονογραφίας και γενικότερα επιλέγονται ποικίλες μέθοδοι για την επίτευξη των γενικών και ειδικών στόχων, με επίκεντρο πάντα το μαθητή.

3.6 Οι σχολικοί Σύμβουλοι Επαγγελματικού Προσανατολισμού

Όσον αφορά την ανάθεση της εφαρμογής του Σ.Ε.Π. στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως αναφέρεται στην Υπουργική Απόφαση Γ7/788500/07-09-05 και έχοντας λάβει υπόψη διατάξεις προηγούμενων άρθρων, ορίζεται ότι:

- Η ανάθεση της εφαρμογής του θεσμού Σ.Ε.Π. γίνεται σε έναν εκπαιδευτικό ανά σχολική μονάδα. Αν η ανάθεση των ωρών υπερβαίνει τις τέσσερις ώρες είναι δυνατή η ανάθεση και σε δεύτερο εκπαιδευτικό.
- Στις σχολικές μονάδες που λειτουργεί Γραφείο Σ.Ε.Π., η εφαρμογή του θεσμού του Σ.Ε.Π. ανατίθεται εξ ολοκλήρου στον εκπαιδευτικό που υπηρετεί σε αυτό.
- Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η εφαρμογή του Σ.Ε.Π. στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ανατίθεται υποχρεωτικά σε επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς που εφαρμόζουν τον θεσμό τουλάχιστον την τελευταία τριετία (στην τάξη ή/και στις δομές Σ.Ε.Π.). Η ανάθεση γίνεται με σειρά προτεραιότητας (**Παράρτημα 2**).
- Στην περίπτωση που δεν υπάρχουν εκπαιδευτικοί που να καλύπτουν τις παραπάνω προϋποθέσεις, η εφαρμογή του θεσμού ανατίθεται στον εκπαιδευτικό που επιδεικνύει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον θεσμό του Σ.Ε.Π.
- Στον εκπαιδευτικό που θα εφαρμόσει τον Σ.Ε.Π. ανατίθενται οι ώρες διδασκαλίας ως εξής: πρώτα οι ώρες εφαρμογής Σ.Ε.Π. και στη συνέχεια οι ώρες μαθημάτων.

Οι καθηγητές της Δευτεροβάθμιας που εφαρμόζουν τον θεσμό του Σ.Ε.Π., είναι στην ουσία καθηγητές οποιουδήποτε γνωστικού αντικειμένου, που διακρίνονται από τους συναδέλφους τους επειδή δεν περιορίζουν τους εαυτούς τους απλά στον διανομέα της γνώσης, αλλά επιδιώκουν να προσεγγίσουν τους μαθητές τους. Για να είναι όμως ο εκπαιδευτικός «*επιτυχημένος καθηγητής Σ.Ε.Π.*» θα πρέπει να έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός ανοιχτού σχολείου, δημοκρατικού, που μπορεί να

δημιουργήσει τον μελλοντικό πολίτη, οποίος θα μπορεί να αντιμετωπίσει τα προβλήματα του καιρού ενεργά (Λαγουδάκος, 2014).

Κλείνοντας, τη συγκεκριμένη ενότητα και όπως αναφέρεται και σε μελέτες του Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο.ΕΠ.ΕΚ), αναφορικά με τη λειτουργία του μαθήματος του Σ.Ε.Π. στο σχολείο, το σημαντικότερο εύρημα είναι το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί που έχουν επωμιστεί αυτό το έργο έχουν μια σχετικά θετική στάση για τον τρόπο που λειτουργεί, για τον ρόλο που καλείται να παίξει στο μέλλον των μαθητών, καθώς και για τη θέση των ίδιων μέσα στο ευρύτερο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Θεωρούν επίσης, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των άμεσα εμπλεκομένων (μαθητές), αλλά και γονείς έχουν μια πολύ θετική στάση απέναντι στο μάθημα και στον ρόλο που αυτό διαδραματίζει στην μελλοντική τους επαγγελματική εξέλιξη (Ο.ΕΠ.ΕΚ., 2007).

Αυτό όμως που παίζει καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή των Προγραμμάτων Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΣΥ.Π.) είναι οι σύμβουλοι-εκπαιδευτικοί που αναλαμβάνουν τον δύσκολο αυτό ρόλο, που στην περίπτωση των Διαπολιτισμικών Σχολείων καλούνται να λύσουν μία σειρά προβλημάτων που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν τόσο τη δική τους επικοινωνία με τους μαθητές, όσο και τις επαγγελματικές επιλογές των μαθητών τους.

3.7 Δυσκολίες στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό στα Διαπολιτισμικά Σχολεία (Προβλήματα μαθητών Διαπολιτισμικών Σχολείων)

Για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να εφαρμόσει τη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό στα σχολεία της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, θα πρέπει να είναι ικανός να συνδυάσει τους στόχους της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και της Συμβουλευτικής – Προσανατολισμού, να γνωρίζει τα προβλήματα που εντοπίζονται στην επιλογή επαγγέλματος των μαθητών καθώς και τις δυσκολίες που εντοπίζονται σε κάθε διαπολιτισμική επικοινωνία.

Τα γενικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι «ξένοι» μαθητές, αλλά και οι μετανάστες κατά την υποδοχή και τη διαμονή στην Ελλάδα είναι ο αποχωρισμός από τους δικούς τους και η ανησυχία για την κατάσταση των μελών της οικογενείας τους, προβλήματα γλώσσας που εντείνει τα προβλήματα ένταξης, εποχική και

ανασφάλιστη εργασία, ρατσιστικές και ξενοφοβικές συμπεριφορές μερίδας του γηγενούς πληθυσμού και όλα αυτά έχουν αντίκτυπο στην ψυχολογική τους κατάσταση (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2003). Τα άτομα αυτά απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό εγκλωβίζονται σε καταστάσεις καταπάτησης των κοινωνικών τους δικαιωμάτων, κοινωνικής περιθωριοποίησης και στιγματισμού, εκπαιδευτικών και μορφωτικών περιορισμών, κοινωνικών και επαγγελματικών αδιεξόδων (Φακιόλας, 2002).

Όσον αφορά την εκπαίδευση, η ύπαρξη μεταναστών έχει επηρεάσει τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού και όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Ινστιτούτου Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Ι.Π.Ο.Δ.Ε., 2007) για το σχολικό έτος 2005-2006 και 2006-2007 το ποσοστό των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ανέρχεται στο 9,7% (Κεσίδου, 2009).

Αναφορικά με τα προβλήματα που εντοπίζονται γενικότερα στα Διαπολιτισμικά Σχολεία και αποτελούν προβλήματα και στην εφαρμογή του θεσμού Σ.Ε.Π., οι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν παρουσιάζουν αρκετά ενδιαφέροντα αποτελέσματα.

Η έρευνα που πραγματοποίησε η Βόντσα (2011), στο πλαίσιο εκπόνησης διδακτορικής διατριβής σε 73 φιλόλογους καθηγητές Διαπολιτισμικών Σχολείων της Ελλάδας κατά τα σχολικά έτη 2007-2008, εκ των οποίων οι 10 δίδασκαν σε Τάξεις Υποδοχής και στα Φροντιστηριακά Τμήματα, έδειξε ότι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό θεωρούν δεδομένο ότι οι δίγλωσσοι μαθητές «υστερούν» στη γνώση της νεοελληνικής γλώσσας, αλλά τελικά επιτυγχάνουν τον στόχο εκμάθησής τους.

Στην ερώτηση που αφορούσε στη διερεύνηση της σχέσης γλώσσας και πολιτισμού, απάντησαν ότι το πολιτισμικό πλαίσιο της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας απασχολεί τους εκπαιδευτικούς, καθώς μεταβιβάζουν πολιτισμικά στοιχεία στους μαθητές που έχουν διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο και αισθάνονται επομένως λίγο έως πολύ μια πολιτισμική απόσταση από αυτούς. Επίσης, σχεδόν οι μισοί εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι έχουν κάποια γνώση του πολιτισμού και των αξιών των μαθητών τους, ενώ οι υπόλοιποι δηλώνουν σχετική άγνοια. Αναφερόμενη στο κομμάτι της γλώσσας των μαθητών, η έρευνα έδειξε ότι

το 56,2% παρατήρησε ότι δεν υπάρχουν στοιχεία οπτικού γραμματισμού σε άλλες γλώσσες μέσα ή έξω από τη σχολική τάξη. Άρα η γλώσσα και το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των αλλόγλωσσων μαθητών είναι υπαρκτά προβλήματα των Διαπολιτισμικών Σχολείων.

Αυτό που πρέπει όμως να τονιστεί είναι ότι, σύμφωνα με τον Μάρκου (1999: 4) «οι αλλόφωνοι μαθητές φοιτούν στο σχολείο όχι για να μάθουν τη γλώσσα, αλλά για τους ιδίους λόγους που φοιτούν και όλοι οι υπόλοιποι μαθητές: για να μορφωθούν», άρα οι εκπαιδευτικοί καλούνται να μορφώσουν τους μαθητές τους και όχι να τους μάθουν απλά την νεοελληνική γλώσσα.

Όπως αναφέρει ο Παπαχρήστου (2009), σε μια σειρά ερευνών (Μάρκου, 1997· Δαμανάκης, 2000· Γκόβαρης, 2005 κ.ά.) που πραγματοποιήθηκαν, οι εκπαιδευτικοί διακατέχονται σε μεγάλο ή μικρότερο βαθμό από εθνοκεντρικές και ξενοφοβικές απόψεις και ομολογούν διακρίσεις σε βάρος των πολιτισμικά διαφερόντων μαθητών. Αντιμετωπίζουν τους αλλόγλωσσους μαθητές ως «άγλωσσους», μη δίνοντας αξία στις εμπειρίες και τη γλώσσα τους, δεν επιτρέπουν τη μητρική γλώσσα των μαθητών στην τάξη (Μάγος, 2005) και γενικότερα η σχολική επίδοση των μαθητών επηρεάζεται τόσο από τη μεροληπτική τους συμπεριφορά, όσο και από τις προκαταλήψεις τους (Νάκας, 1994).

Μία άλλη έρευνα που αξίζει να αναφερθεί είναι αυτή που στηρίζεται στη θεωρία Αυτοαντίληψης του Super. Τα κεντρικά σημεία της θεωρίας του Super είναι η έννοια της αυτοαντίληψης, της ανάπτυξης και της πραγμάτωσής της. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, οι άνθρωποι διαφέρουν ως προς τις ικανότητές τους, τα ενδιαφέροντά τους και την προσωπικότητά τους. Υπάρχουν πέντε στάδια (πρότυπα στάδια) επαγγελματικής ανάπτυξης (της ανάπτυξης, της διερεύνησης, του κατασταλάγματος, της συντήρησης και της παρακμής). Στη θεωρία του Super συναντάμε και την έννοια της Επαγγελματικής Ωριμότητας, που ορίζεται η ετοιμότητα για την επιτέλεση των καθηκόντων της επαγγελματικής ανάπτυξης. Η πορεία του ατόμου στην επιλογή επαγγέλματος ολοκληρώνεται με τον συμβιβασμό ανάμεσα στην αυτοαντίληψη και την αντικειμενική πραγματικότητα (Δημητρόπουλος, 2004· Κάντας & Χαντζή, 1991· Amudsom et al., 2008).

Όσον αφορά την Επαγγελματική Ωριμότητα (θεωρία Super), σε έρευνα του Δρόσου (2007) που πραγματοποιήθηκε σε Αλβανούς και Έλληνες μαθητές, βρέθηκε ότι στη διάσταση της γνώσης των διαφόρων επαγγελμάτων και του κόσμου εργασίας υπάρχει μία υπεροχή των Ελλήνων μαθητών. Οι Αλβανοί μαθητές έχουν φτωχότερη επαγγελματική πληροφόρηση, λόγο περιορισμένων προτύπων εργασίας και επειδή βρίσκονται σε μία ξένη χώρα με διαφορετική αγορά εργασίας από αυτή της χώρας καταγωγής. Τα ίδια σχεδόν αποτελέσματα προέκυψαν σε έρευνες μαθητών από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, οι οποίοι εμφάνισαν σημαντικά χαμηλά επίπεδα Επαγγελματικής Ωριμότητας (Σιδηροπούλου-Δημακάκου κ.ά., 2008).

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη στην εφαρμογή του Σ.Ε.Π. στα Διαπολιτισμικά Σχολεία είναι το γεγονός ότι ενώ στην Ελλάδα φαίνεται να υπάρχει σύμπτωση στην ιεράρχηση των επαγγελματικών αξιών και επαγγελματικών κινήτρων επιλογής επαγγέλματος Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών, παρατηρούνται διαφορές στις εκπαιδευτικές φιλοδοξίες. Οι αλλοδαποί μαθητές κατευθύνονται σε Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) και Τεχνικές Σχολές σε μεγαλύτερο ποσοστό από ότι οι γηγενείς μαθητές. Επίσης, λόγω της ανεπαρκούς γνώσης της ελληνικής γλώσσας, αποφεύγουν τη θεωρητική κατεύθυνση στο Λύκειο (Γεωργουλέας κ.ά., 2000· Δρόσος & Κασσωτάκη, 2005· Σακελλαρίδη, 2001).

Ανακεφαλαιώνοντας, τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μειονοτικοί πληθυσμοί σε σχέση με την Επαγγελματική τους Ανάπτυξη, σύμφωνα με την Σιδηροπούλου-Δημακάκου (2011), είναι:

- η έλλειψη αυτογνωσίας,
- οι επαγγελματικοί στόχοι και αξίες που έρχονται σε σύγκρουση με άλλους σημαντικούς προσωπικούς στόχους,
- η περιορισμένη επαγγελματική πληροφόρηση,
- η ανάγκη για πρόωρη εργασία και δυσκολία στον εντοπισμό και την αξιολόγηση των ευκαιριών.

Ειδικότερα, οι μαθητές από μειονότητες, έχουν χαμηλή αίσθηση αποτελεσματικότητας για επιστημονικές ή τεχνολογικές κατευθύνσεις.

Όταν οι εκπαιδευτικοί δεν είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, δεν έχουν διαπολιτισμικές ικανότητες και διαπολιτισμική ετοιμότητα. Για να θεωρηθεί ένας εκπαιδευτικός διαπολιτισμικά έτοιμος, θα πρέπει να χειρίζεται με άνεση και ευχέρεια τα θέματα και τα προβλήματα της διαφορετικότητας, που προκύπτουν από τη συνύπαρξη και την αλληλεπίδραση των διαφόρων πολιτισμικών ομάδων, που ζουν σε μία χώρα, σε μια κοινωνία (Παπαχρήστος, 2009).

Τα προβλήματα που εντοπίζονται από τους εκπαιδευτικούς γενικά, αλλά και από τους εκπαιδευτικούς που εργάζονται στα Διαπολιτισμικά Σχολεία αποτελούν ουσιαστικά προβλήματα και των εκπαιδευτών που εφαρμόζουν τον θεσμό της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού. Για να μπορέσουν λοιπόν να ξεπεράσουν αυτά τα εμπόδια και να εφαρμόσουν τον θεσμό της Συμβουλευτικής, επιβάλλεται να έχουν διαπολιτισμική ετοιμότητα και διαπολιτισμικές ικανότητες.

3.8 Οι διαπολιτισμικές δεξιότητες του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Ο Σύμβουλος Σχολικού και Επαγγελματικού Προσανατολισμού που συμμετέχει σε μία Διαπολιτισμική Συμβουλευτική παρέμβαση, μέσα και έξω από το σχολικό περιβάλλον, οφείλει σύμφωνα με τον Κρίβα (1999) και τη Σιδηροπούλου-Δημακάκου (2008: 188-189) να αναπτύξει κάποιες διαπολιτισμικές δεξιότητες, ώστε να:

- να γνωρίζει τις διάφορες ομάδες του πληθυσμού που κινδυνεύουν από τον κοινωνικό αποκλεισμό, όπως οι αλλόγλωσσοι μαθητές, καθώς και τα ιδιαίτερα κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους,
- έχει απόλυτη συναίσθηση των εκπαιδευτικών, επαγγελματικών, νομικών και θρησκευτικών ζητημάτων που απασχολούν την κάθε ομάδα και να είναι σε θέση να τα συσχετίσει με την επαγγελματική τους αποκατάσταση, όπως η πολλή καλή μητρική γλώσσα των αλλοδαπών παιδιών,
- έχει βαθιά γνώση των θεωριών και των τεχνικών που χρησιμοποιεί η Συμβουλευτική Ψυχολογία, των θεωριών Επαγγελματικής Ανάπτυξης και των μοντέλων Λήψης Απόφασης και να μπορεί, επίσης, να παρέχει

εξατομικευμένη παρέμβαση, χρησιμοποιώντας κάθε φορά τα κατάλληλα μέσα,

- να γνωρίζει τις δικές του αξίες, πεποιθήσεις και πως αυτές επηρεάζουν τη συμπεριφορά του,
- δημιουργεί αποτελεσματική σχέση με τον πελάτη,
- κατανοεί τα συστήματα πεποιθήσεων, αξιών και συμπεριφορών του συμβουλευόμενου και να διακρίνει πώς η πολιτιστική κληρονομιά επηρεάζει τα πρότυπα της Επαγγελματικής Σταδιοδρομίας, τη Λήψη Αποφάσεων και τις διακρίσεις στην αγορά εργασίας,
- γνωρίζει τη διαδικασία χορήγησης και ερμηνείας, καθώς και τους περιορισμούς των ψυχομετρικών εργαλείων Επαγγελματικού Προσανατολισμού,
- εφαρμόζει ένα ευέλικτο μοντέλο Συμβουλευτικής, προσαρμοσμένο στις ανάγκες του συμβουλευόμενου,
- χρησιμοποιεί κατάλληλο κώδικα γλωσσικής επικοινωνίας,
- έχει δεξιότητες για τον αποτελεσματικό χειρισμό εκείνων των παραγόντων που μπορεί να επηρεάσουν τη Συμβουλευτική διαδικασία.

Όλες οι παραπάνω δεξιότητες που θεωρητικά αναλύθηκαν μπορούν να συμβάλουν στην Διαπολιτισμική Επικοινωνία και οι Σύμβουλοι οφείλουν να εκπαιδευτούν προκειμένου να τις αποκτήσουν και να τις εφαρμόσουν σε κάθε Συμβουλευτική παρέμβαση, Διαπολιτισμική ή μη. Για την απόκτηση αυτών των δεξιοτήτων εφαρμόζονται κάποια μοντέλα, όπως το μοντέλο 3Χ3. Το μοντέλο αυτό προτείνεται από τους Sue, Arredondo και McDavis (1992) προκειμένου να αποκτήσουν οι Σύμβουλοι βασικές δεξιότητες στην άσκηση της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής. Περιλαμβάνει τρία χαρακτηριστικά του Συμβούλου, καθένα από τα οποία έχει τρεις διαστάσεις (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008: 188). Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι:

- a) Η συνειδητοποίηση των δικών του πολιτισμικών αξιών και προκαταλήψεων σε σχέση με την ανθρώπινη συμπεριφορά και τις επαγγελματικές επιλογές **(Παράρτημα 3)** .

- b) Η κατανόηση των αντιλήψεων που έχουν οι πολιτισμικά διαφορετικοί πελάτες.
- c) Η ανάπτυξη κατάλληλων στρατηγικών παρέμβασης.

Όσον αφορά τις τρεις διαστάσεις των παραπάνω χαρακτηριστικών, αυτές είναι:

- ✓ **Οι στάσεις.** Σε επίπεδο στάσεων ο Σύμβουλος πρέπει να έχει επίγνωση του δικού του πολιτισμικού υπόβαθρου και της πολιτιστικής του κληρονομιάς, συνειδητοποίηση των προκαταλήψεων του και των δικών του στερεοτύπων κ.ά..
- ✓ **Οι γνώσεις.** Σε επίπεδο γνώσεων, ο Σύμβουλος πρέπει να έχει γνώση και έλεγχο του τρόπου με τον οποίο το δικό του φυλετικό και πολιτισμικό υπόβαθρο επηρεάζει την αντίληψη που έχει διαμορφώσει για το φυσιολογικό και το μη φυσιολογικό, το αποδεκτό και το μη αποδεκτό.
- ✓ **Οι ικανότητες.** Σε επίπεδο ικανοτήτων, ο Σύμβουλος πρέπει να έχει τη δυνατότητα χρήσης συγκεκριμένων τεχνικών και μεθόδων παρέμβασης (Σιδηροπούλου- Δημακάκου, 2008).

Ο ρόλος του Συμβούλου Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι δύσκολος και σημαντικός. Ειδικά σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν προβλήματα που δε αφορούν μόνο στην επιλογή επαγγέλματος, όπως συμβαίνει και στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, είναι με βεβαιότητα απαραίτητος και καθοριστικός για την ομαλή ένταξη των μαθητών και των οικογενειών τους στο νέο κοινωνικό περιβάλλον.

3.9 Ο ρόλος του Διαπολιτισμικού Συμβούλου

Ολοκληρώνοντας την ενότητα που αφορά στη Συμβουλευτική και τον Προσανατολισμό στα Διαπολιτισμικά Σχολεία και προσπαθώντας να απαντήσουμε στο ερώτημα ποιος είναι τελικά ο ρόλος του Διαπολιτισμικού Συμβούλου θα λέγαμε ότι αρχικά είναι να συνειδητοποιήσει και να αποδεχτεί το ρόλο του, αναγνωρίζοντας το φαινόμενο της πολυπολιτισμικότητας και της ανάγκης μιας διαπολιτισμικής προσέγγισης της Συμβουλευτικής Παρέμβασης.

Οι προσεγγίσεις που υπάρχουν στη Συμβουλευτική σχετικά με το ρόλο του Συμβούλου, μπορεί να είναι, αρχικά να αγνοεί το πρόβλημα, όχι επειδή δεν υπάρχει, αλλά επειδή δε το έχει εντοπίσει. Σε αυτή την περίπτωση ο Σύμβουλος

Προσανατολισμού, εφαρμόζει το θεσμό της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού χωρίς καμία προσπάθεια εξατομικευμένης και προσαρμοσμένης επικοινωνίας με τους μαθητές-συμβουλευόμενους. Στη δεύτερη προσέγγιση ενώ έχει εντοπίσει το πρόβλημα, πιστεύει ότι θα λυθεί με την πάροδο του χρόνου ή ότι κάποιος άλλος θα δώσει λύση σε αυτό. Στην τρίτη περίπτωση, αυτή που απαιτεί και ο πραγματικός ρόλος του Συμβούλου, αναγνωρίζει τους ιδιαίτερους πολιτιστικούς παράγοντες και προσαρμόζει τη Συμβουλευτική του παρέμβαση με βάση αυτούς τους (Κάντας, 2003).

Ρόλος επίσης του Διαπολιτισμικού Συμβούλου είναι πρώτα να γνωρίσει και μετά να αναγνωρίσει το διαφορετικό, γιατί μόνο έτσι μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην αποδοχή και συνύπαρξη του «διαφορετικού» (Παπαστυλιανού, 2003). Απαιτείται επομένως ως Διαπολιτισμικός Σύμβουλος να κατανοεί τον κοινωνικό ρόλο των μειονοτήτων, να γνωρίζει όσο το δυνατό περισσότερα για την κουλτούρα των πελατών του, να αντιλαμβάνεται και να αναγνωρίζει τα προβλήματα καθημερινότητας, όπως αυτά που αντιμετωπίζουν με τις κοινωνικές υπηρεσίες, να είναι πολιτισμικά ενήμερος και φυσικά να σέβεται την πολιτισμική ποικιλία και τις διαφορές των συμβουλευόμενων του (Μαστοράκη, 2003).

Ο Σύμβουλος Προσανατολισμού που εφαρμόζει τον θεσμό στα Διαπολιτισμικά σχολεία έχει έναν επιπλέον σημαντικό ρόλο, αυτόν του ανθρώπου που θα βοηθήσει τους μαθητές να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους, να θέσουν στόχους και προσαρμοστούν στο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον, της ελληνικής πραγματικότητας.

Επίλογος

Αυτό όμως που αποδεικνύει έμπρακτα τη σπουδαιότητα της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στα σχολεία και ειδικότερα της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, είναι η πρακτική εφαρμογή όλων όσων θεωρητικά έχουν αναλυθεί, όπως συνέβη και στην παρακάτω μελέτη περίπτωσης του Γυμνάσιου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί μία πρακτική ουσιαστικά άσκηση των θεωριών και προβληματισμών που έχουν αναφερθεί στην παρούσα εργασία και αφορούν στην πολυπολιτισμικότητα, τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, τη Συμβουλευτική και φυσικά τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική με κύρια αναφορά στον ρόλο των Συμβούλων της εφαρμογής Σ.Ε.Π. σε Διαπολιτισμικά Σχολεία.

4.1 Η μελέτη περίπτωσης του Γυμνασίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης

Με την Έγκριση από τη Διεύθυνση Σ.Ε.Π.Ε.Δ. (αρ.πρωτ.163847/Γ7/10-10-2014), και με Έγγραφο της Δ.Δ.Ε. Ανατολικής Θεσσαλονίκης προς τις σχολικές μονάδες (αρ. πρωτ. 1110/20-1-2015) (ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου, 2015) με θέμα: «Υλοποίηση πιλοτικής πρότασης συνεργασίας της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Θεσσαλονίκης και του ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου στο πλαίσιο υποστήριξης των Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας των σχολικών μονάδων ευθύνης του υπευθύνου Σ.Ε.Π. στο ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου κ. Τσαπουρνά Κωνσταντίνου» και επιστημονικό υπεύθυνο τον επίκουρο καθηγητή της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Δρ. Ανδρέα Οικονόμου, ξεκίνησε η συνεργασία, στο πλαίσιο της οποίας συντάχθηκε Μητρώο Εμπειρογνομόνων για την υποστήριξη Προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας των Σχολικών Μονάδων του ΚΕ.ΣΥ.Π Λευκού Πύργου κατά το σχολικό έτος 2014-15 και αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του ΚΕ.ΣΥΠ., Μητρώο από το οποίο οι σχολικές μονάδες και ειδικότερα οι εκπαιδευτικοί που εφάρμοζαν τα Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας μπορούσαν να επιλέξουν

εμπειρογνώμονες για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων και των στόχων αυτών.

Όπως αναφέρει η Σιδηροπούλου-Δημακάκου (2008: 12-13), η Αγωγή Σταδιοδρομίας αναφέρεται σε Προγράμματα Επαγγελματικού Προσανατολισμού που εφαρμόζονται σε ομάδες εκπαιδευομένων. Οι άξονες στους οποίους κινείται η θεματολογία είναι:

- το εργασιακό περιβάλλον, η επιχειρηματικότητα. Τέτοια προγράμματα μπορούν να αφορούν στη γνωριμία με τη διοικητική μορφή των επιχειρήσεων, στην περιγραφή των θέσεων εργασίας και γενικότερα σε επιχειρηματικά και εργασιακά ζητήματα.
- η τοπική αγορά, μπορεί να αποτελέσει έναν ακόμα άξονα στο πλαίσιο του οποίου αναλύονται θέματα όπως η ζήτηση επαγγελματιών, η οικονομική και κοινωνική κατάσταση του πληθυσμού,
- οι σύγχρονες τάσεις στην αγορά εργασίας και οι εργασιακές σχέσεις γενικότερα,
- η εκπαίδευση και η απασχόληση στην Ευρώπη,
- η ανάπτυξη δεξιοτήτων σταδιοδρομίας.

Η Αγωγή Σταδιοδρομίας με την Υπουργική Απόφαση Γ2/455/7-2-00 /ΦΕΚ 161 τ. Β΄/16-2-00 (ΥΠ.Ε.Π.Θ.,2005) αποτελεί πλέον μία ξεχωριστή κατηγορία Σχολικών Δραστηριοτήτων, όπου για πρώτη φορά ορίζεται ο θεσμός, οι κατηγορίες, το περιεχόμενο και ο τρόπος υλοποίησης των Σχολικών Δραστηριοτήτων. Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να υλοποιήσουν προγράμματα Σχολικών δραστηριοτήτων, αφού συγκροτήσουν την εθελοντική μαθητική ομάδα (κανονικό σχολικό τμήμα ή ομάδα από μαθητές διαφορετικών τμημάτων), επιλέγουν σε συνεργασία με τους μαθητές το θέμα του προγράμματος και η διάρκεια ενός προγράμματος σχολικών δραστηριοτήτων Αγωγής Σταδιοδρομίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη των πέντε (5) μηνών.

Στα 34 Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας για το σχολικό έτος 2014-2015 των Σχολικών Μονάδων ευθύνης κυρίου Κωνσταντίνου Τσαπουρνά (ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου, 2015), περιλαμβάνονται τα Πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας με τίτλο «Επαγγελματικές Δεξιότητες στον Τουριστικό Τομέα της Οικονομίας και Διοίκησης»

και το πρόγραμμα «Σύνταξη Βιογραφικού Σημειώματος», στο πλαίσιο του οποίου συμμετείχα ως εμπειρογνώμονας του τουριστικού τομέα. Η συνεργασία ολοκληρώθηκε με επιτυχία και τα αποτελέσματα αυτής παρουσιάζονται στο **Παράρτημα 4** της παρούσης εργασίας. Συγκεκριμένα:

4.2 Η πολυπολιτισμικότητα

Το τμήμα στο οποίο συμμετείχα ως εμπειρογνώμονας οι μαθητές κατάγονται από τις Φιλιππίνες, Μαλί, Μπαγκλαντές Αφγανιστάν, Ρωσία, Βουλγαρία, Ακτή Ελεφαντοστού και Συρία, αποτέλεσε, λοιπόν, ένα πλήρως πολυπολιτισμικό τμήμα, αφού όπως άλλωστε αναφέρει ο όρος πολυπολιτισμικότητα είναι η συνύπαρξη σε μια κοινωνία ποικίλων κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά εθνικά-εθνοτικά και πολιτισμικά στοιχεία (Τσαχτσαρλή, 2012).

Τα γενικότερα προβλήματα όπως αναφέρονται από τον Φακιάλα, (2002) που αντιμετωπίζουν οι «Ξένοι μαθητές» είναι ο αποχωρισμός από τους δικούς τους και η ανησυχία για την κατάσταση των μελών της οικογενείας τους. Τα προβλήματα αυτά εντοπίστηκαν και σε αυτή την πιλοτική συνεργασία, δεδομένου ότι υπήρχαν παιδιά που έχουν έρθει στην Ελλάδα χωρίς τους γονείς τους.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα ήταν και αυτό της γλώσσας, καθώς κάποιοι μαθητές δε γνώριζαν καλά τη νεοελληνική γλώσσα (όπως έχει αναφερθεί και στις σχετικές παραπάνω έρευνες) και κρίθηκε απαραίτητη η επικοινωνία σε άλλη γλώσσα (αγγλικά ή γαλλικά).

4.3 Σκοπός και στόχοι του Προγράμματος

Ο γενικότερος στόχος του Προγράμματος ήταν η ομαλή ένταξη και διευκόλυνση της καθημερινότητας τόσο των μαθητών, όσο και των γονέων ή κηδεμόνων τους, στόχος που εναρμονίζεται με τις βασικές αρχές της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής, καθώς σύμφωνα με τον Παπαχρήστου (2007) στόχος της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής είναι η συμπαράσταση. Συγκεκριμένα, στόχος του προγράμματος ήταν να γνωρίσουν οι μαθητές:

- τη σύνταξη και χρησιμότητα δημοσίων και ιδιωτικών εγγράφων και
- τις δημόσιες υπηρεσίες.

Σύμφωνα με την αρχή της «πολιτισμικής ενδυνάμωσης» που αναφέρθηκε προηγουμένως, στον ρόλο του Συμβούλου είναι και η ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα επιτρέψουν στον συμβουλευόμενο να χειριστεί ικανοποιητικά το κοινωνικό σύστημα του νέου περιβάλλοντος, μέσα από την καθοδήγησή του και τη βοήθειά του σε πρακτικά θέματα, όπως για παράδειγμα η πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες που μπορεί να απευθυνθεί για την επίλυση προβλημάτων, σχετικά με τη σωματική υγεία κα άλλα ανάλογα θέματα.

Στο ίδιο πλαίσιο, ανήκουν και η δράση του προγράμματος που αναφέρεται στη «Συμπλήρωση Σχολικών Εντύπων», αλλά και μία άλλη δράση που αναφέρεται στη «Συμπλήρωση Δημοσίων Εντύπων», όπως Υπεύθυνη Δήλωση του Νόμου 1599/1986 και η Συμπλήρωση Εξουσιοδότησης.

Ένας επόμενος στόχος ήταν η αξιοποίηση των μητρικών ξένων γλωσσών τους, στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και Σταδιοδρομία που περιλάμβανε επίσκεψη μαθητών σε ΕΠΑ.Λ., αλλά και το να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τον κλάδο του τουρισμού.

Η επιλογή πραγματοποίησης της εν λόγω δράσης, στηρίζεται σε έναν από τους άξονες στους οποίους κινείται η θεματολογία των προγραμμάτων της Αγωγής Σταδιοδρομίας (Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008), που είναι η γνωριμία με την τοπική αγορά εργασίας (ζήτηση επαγγελματιών στη συγκεκριμένη περιοχή).

Τόσο η πόλη της Θεσσαλονίκης, όσο και η Ελλάδα, αποτελούν ένα τουριστικό προορισμό που προσελκύει σημαντικό αριθμό τουριστών. Ο τουρισμός αποτελεί για την Ελλάδα μία από τις σημαντικότερες πηγές εσόδων και απασχόλησης εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., το 2014 παρουσίασε ανάπτυξη 11,3% ή 1,8 δις (από 15,2 δις άμεσης συνεισφοράς στο Α.Ε.Π. το 2013 σε 17 δις στο 2014), ενώ πρόσφερε στην αιχμή του, το 30% των θέσεων της μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (Ικκος, 2015). Υπολογίζεται επίσης ότι θα δημιουργήσει τουλάχιστον 220.000 θέσεις εργασίας στην επόμενη 10ετία (Καδδά, 2014).

Με βάση την πορεία του τουρισμού στη χώρα και τις ικανότητες των μαθητών (όπως οι ξένες γλώσσες και η κουλτούρα τους) αλλά και τις χώρες προέλευσης των τουριστών, όπως Ρωσία, στη δράση «*Επιλογή εμπειρογνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ*» αναπτύχθηκαν τα εξής θέματα:

- Η έννοια του τουρισμού και του τουρίστα.
- Μορφές τουρισμού.
- Επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα.
- Τουριστικά επαγγέλματα.
- Αναζήτηση εργασίας στον τομέα του τουρισμού (Μικρές αγγελίες).
- Προσόντα και απαραίτητη εκπαίδευση.

Οι μέθοδοι που επιλέχθηκαν κατά τις συναντήσεις ήταν ο διάλογος και η ομαδο-συνεργατική, ώστε να ενισχυθεί η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών και τα έγγραφα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν στην ελληνική και αγγλική γλώσσα συνταγμένα.

Ένα άλλο κομμάτι που αφορούσε τη συγκεκριμένη δράση, ήταν η παρουσίαση της χώρας καταγωγής των μαθητών. Η παρουσίαση αυτή είχε διπλή σκοπιμότητα. Αρχικά να παρουσιάσουν οι μαθητές τον τόπο τους, ώστε να μας μιλήσουν για στοιχεία της κουλτούρας, του πολιτισμού, αλλά και κάποια άλλα γενικότερα στοιχεία, όπως νόμισμα, πολίτευμα, πρωτεύουσα της χώρας τους.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο, ήταν η παρουσίαση των χωρών ως τουριστικοί προορισμοί, ώστε να αποτελέσουν χώρες εξερχόμενου τουρισμού των Ελλήνων τουριστών.

Για την πραγματοποίηση της δράσης επιλέχθηκε η μέθοδος project. Κατά τον Χρυσάφιδη, με τον όρο «μέθοδος project» εννοούμε μια σύνθετη μορφή διδακτικής διαδικασίας, η οποία έχει ως αφετηρία συγκεκριμένους προβληματισμούς μεμονωμένων μελών ή του συνόλου της διδακτικής ομάδας, στοχεύει δε στην επίτευξη κάποιου έργου που οδηγεί στη λύση ενός προβλήματος. Η ενεργή συμμετοχή των παιδιών στον σχεδιασμό και στην οργάνωση είναι εναρμονισμένη

με τις ανάγκες των παιδιών, αλλά βασίζεται και στα βιώματα τους, άρα ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με τη Βιωματική-Επικοινωνιακή διδασκαλία (Χρυσ αφίδης 2000).

Ειδικά σε τάξεις πολυπολιτισμικές, τα πλεονεκτήματα της μεθόδου project έχουν ιδιαίτερη σημασία, αφού οι μαθητές αυτοί έχουν ανάγκη αξιοποίησης των ιδιαίτερων ικανοτήτων τους και απόλυτη ανάγκη ανάπτυξης των εσωτερικών κινήτρων τους, για να προσπαθήσουν να ενταχτούν με μεγαλύτερη επιτυχία στην οργανωμένη εργασία της σχολικής τάξης. Η μέθοδος project τους παρέχει και αυτή τη δυνατότητα, παράλληλα, όμως, λειτουργεί θετικά και σε πολλά άλλα επίπεδα. (Νικολάου, 2000: 253), όπως η ανάπτυξη και των τεσσάρων γλωσσικών δεξιοτήτων, που είναι η κατανόηση και η παραγωγή προφορικού λόγου ή το να εμπνεύσει αλλοδαπούς και παλιννοστούντες μαθητές για τη συμμετοχή τους σε ομαδικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη του επικοινωνιακού λόγου. Επίσης, όπως αναφέρει η Γακούδη (2000) τους μαθαίνει να αποκτούν δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να ξεπερνούν την πολιτισμική διαφορά και να απολαμβάνουν τη διαπολιτισμική επαφή.

Το συγκεκριμένο project έχει αναρτηθεί στο επίσημο blog του σχολείου και συγκεκριμένα στην ιστοσελίδα <http://cgymthessdiap2014.blogspot.gr/>.

4.4 Συμπεράσματα της συμμετοχής

Τα συμπεράσματα από τη συμμετοχή και την πραγματοποίηση του προγράμματος αγωγής Σταδιοδρομίας, θα μπορούσαν να ταυτιστούν με την επίτευξη των στόχων της δραστηριότητας «Τι θετικό έχω;», η οποία προτείνεται από τις Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Αργυροπούλου και Δρούσου (2008), οι οποίοι στόχοι είναι:

- να εντοπίσουν οι μαθητές τα θετικά στοιχεία που έχουν οι αλλοδαποί μαθητές, ακριβώς λόγω του γεγονότος ότι δεν έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα (δυνατότητα γνώσης δύο γλωσσών, στοιχεία από δύο πολιτισμούς κ.ά.),
- να τονωθεί η αυτοεκτίμηση των αλλοδαπών μαθητών,
- να αντιληφθούν ότι κάθε πολιτισμός έχει τη δική αξία.

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων, που αποτελούν τη βάση της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές στην επιλογή επαγγέλματος,

στην προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες και γενικότερα στην πορεία της ζωής τους.

Αναφορικά με την εμπειρία συμμετοχής στο Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης, είναι πολύ σημαντικό οι μαθητές γενικά, αλλά οι μαθητές των Διαπολιτισμικών Σχολείων να αναγνωρίσουν την διαφορετικότητα τους ως θετικό και όχι αρνητικό στοιχείο. Η παραπάνω εφαρμογή αποτελεί σίγουρα μία εφαρμογή στοχευόμενη και διαμορφωμένη από τους εκπαιδευτικούς που την προτείνουν. Ο ρόλος του κάθε εκπαιδευτικού που εφαρμόζει το θεσμό του Σ.Ε.Π. έγκειται στο να βρίσκει ο ίδιος πια είναι η ιδανικότερη και καταλληλότερη μέθοδος παροχής Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού σε Διαπολιτισμικά Σχολεία. Η κάθε σχολική αίθουσα αποτελεί ένα ζωντανό και συνεχώς μεταβαλλόμενο οργανισμό. Ο εκπαιδευτικός καλείται λοιπόν όχι μόνο να βρει τον παλμό της αίθουσας, αλλά να τον διατηρήσει και να συμβάλλει ουσιαστικά τόσο με την παρουσία του, όσο και με την εκπαίδευση του στην τόνωση κυρίως της αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης αυτών των μαθητών.

Ένα άλλο βασικό στοιχείο που πρέπει να χαρακτηρίζει τον εκπαιδευτικό είναι η προσαρμοστικότητα, η εξατομικευμένη προσέγγιση και η «ανθρωπιά». Το κάθε Διαπολιτισμικό Σχολείο, όπως και αυτό που συμμετείχα, αποτελεί ένα μωσαϊκό μαθητών διαφορετικών εθνικοτήτων, με διαφορετικές κουλτούρες, διαφορετικές γλώσσες, ήθη και έθιμα. Για κάθε έναν μαθητή η προσέγγιση πρέπει να είναι προσαρμοσμένη, ώστε να είναι και αποτελεσματική. Για κάθε μαθητή στοιχεία που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι η χώρα προέλευσης, οι συνθήκες διαμονής, διάφορες εκκρεμότητες διοικητικού τύπου (κάρτες, visa), αλλά και στοιχεία που αφορούν στις μέχρι τώρα σχολικές τους επιδόσεις στην Ελλάδα ή στις χώρες προέλευσης τους.

Ένα ευχάριστο συμπέρασμα ήταν και η αλληλεγγύη των μαθητών μεταξύ τους. Παιδιά που γνώριζαν καλά τα ελληνικά γινόταν οι ίδιοι μεταφραστές των συμμαθητών τους και βοηθούσαν γενικότερα στην προσαρμογή τους. Η επιλογή επομένως μεθόδων που βοηθούν στην επικοινωνία και συνεργασία των μαθητών, όπως αυτής του project, συμβάλλουν στην ομαλή ένταξη των μαθητών και στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης τους.

Ένα ακόμη πιο ευχάριστο και ενθαρρυντικό συμπέρασμα είναι το γεγονός ότι οι συγκεκριμένοι μαθητές άδραξαν την ευκαιρία ή δημιούργησαν την ευκαιρία να μιλήσουν για τις πατρίδες τους. Η καταγωγή τους αποτελεί κομμάτι της προσωπικότητάς τους και θέλουν να μιλούν για αυτό. Το ίδιο παρατηρήθηκε και σε γενικότερες συζητήσεις, μιας και δε ήταν λίγες οι φορές που ακούστηκε η φράση «στην πατρίδα μου...».

Βασικό στοιχείο της εφαρμογής του θεσμού της Συμβουλευτικής στα Διαπολιτισμικά Σχολεία είναι φυσικά και η συμπαράσταση προς τους μαθητές για ευνόητους λόγους. Κάποιοι μαθητές, ειδικά πρόσφυγες, χρειάζονται πρώτα απ' όλα συμπαράσταση καθώς αντιμετωπίζουν προβλήματα, όπως προσαρμογής ή υγείας, αρά ο ρόλος του Συμβούλου είναι σημαντικός για την ομαλή τους ένταξη και πρέπει καμιά φορά να ξεφεύγει από το στενό πλαίσιο της σχολικής αίθουσας και να περνά στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνικής συμπαράστασης.

Κλείνοντας, σημαντικό στοιχεία της εφαρμογής που θεσμού Σ.Ε.Π ήταν φυσικά οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε αυτό το πρόγραμμα για πολλούς λόγους, αλλά κυρίως για δύο. Ο πρώτος ως καθηγητές ξένων γλωσσών γνώριζαν και μπορούσαν να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά σε μία άλλη γλώσσα πέραν της ελληνικής και ο δεύτερος και ουσιαστικότερος κατανοούσαν ότι ο ρόλος τους στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής δεν ήταν μόνο ο Προσανατολισμός, αλλά και η ουσιαστική συμπαράσταση.

4.5 Προτάσεις

Ολοκληρώνοντας την παρούσα εργασία, μέσα από τη βιβλιογραφική έρευνα και τη μελέτη περίπτωσης, οι προτάσεις που διαμορφώθηκαν αναφορικά με το ρόλο της Συμβουλευτικής στα Διαπολιτισμικά Σχολεία αφορούν τόσο στην εκπαίδευση και κατάρτιση των Συμβούλων, όσο και στην ύπαρξη υποστηρικτικού υλικού.

Αρχικά πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα χρήσης κάποιων βασικών εργαλείων της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού από τους ξενόγλωσσους μαθητές. Ένα παράδειγμα αποτελεί η ιστοσελίδα του ΕΟΠΠΕΠ και συγκεκριμένα η «Διαδικτυακή Πύλη Συμβουλευτικής Επαγγελματικού Προσανατολισμού Εφήβων & Νέων» (<http://www.eoppep.gr/teens/index.php/tests>) που δίνει τη δυνατότητα μόνο σε

όσους γνωρίζουν την νεοελληνική γλώσσα να τη χρησιμοποιήσουν και να συμπληρώσουν on line τα τεστ του Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Θα ήταν λοιπόν πολύ σημαντικό τα τεστ Επαγγελματικού Προσανατολισμού να υπάρχουν σε περισσότερες γλώσσες, ώστε να μπορούν να συμπληρωθούν και από τους ξενόγλωσσους μαθητές με τη βασική βέβαια προϋπόθεση να είναι σταθμισμένα, αξιόπιστα και έγκυρα.

Στο ίδιο ακριβώς πλαίσιο θα πρέπει κάθε μέσο αξιολόγησης να είναι έγκυρο και αξιόπιστο για το συγκεκριμένο κάθε φορά μαθητικό πληθυσμό. Οι Σύμβουλοι θα πρέπει να γνωρίζουν αν ένα εργαλείο μετράει στον ίδιο βαθμό την ίδια έννοια ή θα πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά τη γλώσσα, την κουλτούρα των συμβουλευόμενων ώστε να μπορούν με τη μετάφραση να χρησιμοποιούν αξιόπιστα τα ψυχομετρικά εργαλεία. Μία άλλη πρόταση είναι η χρήση αντιστοιχών εργαλείων στη μητρική γλώσσα των συμβουλευόμενων, όταν φυσικά αυτό είναι εφικτό.

Γενικότερα, η γλώσσα, ο πολιτισμός, η κουλτούρα, τα έθιμα των μαθητών Διαπολιτισμικών Σχολείων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη Συμβουλευτική πράξη. Αυτό φυσικά προϋποθέτει τη συστηματική και ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε Διαπολιτισμικά Σχολεία και όχι μόνο αυτών που εφαρμόζουν το μάθημα του Σ.Ε.Π., καθώς μπορεί θεωρητικά Συμβουλευτική να εφαρμόζει ο καθηγητής Σ.Ε.Π., αλλά στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, όλοι οι εκπαιδευτικοί μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη των αρχών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής. Η εκπαίδευση επομένως των εκπαιδευτικών μπορεί να αφορά τόσο σε ζητήματα γλώσσας, όσο και σε γενικότερες επιμορφώσεις που θα συμβάλλουν στη γνωριμία με τον πολιτισμό των αλλοδαπών μαθητών τους, όπως είναι αυτά της Διαπολιτισμικής Θρησκευτικής Αγωγής. Πολλή σημαντική επιμόρφωση-εκπαίδευση είναι και αυτή που αφορά στη μελέτη και πληροφόρηση των εκπαιδευτικών σχετικά με τα σχολικά και εκπαιδευτικά προγράμματα των χωρών προέλευσης των αλλοδαπών μαθητών τους.

Ένα άλλο στοιχείο που προτείνεται στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, αλλά και της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής γενικότερα είναι η ίδια η εκπαίδευση των Συμβούλων. Τόσο στο Πρόγραμμα της Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., αλλά και άλλων

εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που παρέχουν σε μεταπτυχιακό επίπεδο την εξειδίκευση της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού, δεν περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα σπουδών τους αυτούσιο μάθημα για τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, ώστε οι φοιτητές να διδάσκονται τις βασικές αρχές της και να προετοιμάζονται κατάλληλα.

Σε ένα άλλο επίπεδο προτείνεται εκπαιδευτικά ιδρύματα, όπως η Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε., να συμπεριλάβουν στα προγράμματα εξειδίκευσης ή μεταπτυχιακών σπουδών τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική ως ένα ξεχωριστό κλάδο εξειδίκευσης, ώστε να υπάρχουν πραγματικά διαπολιτισμικά εξειδικευμένοι Σύμβουλοι, που μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, τόσο στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, όσο και άλλους δημοσίους ή ιδιωτικούς οργανισμούς, αλλά φυσικά και σε πελάτες διαφορετικής κουλτούρας από αυτή της ελληνικής.

Στις προτάσεις σχετικά με τη Συμβουλευτική στα Διαπολιτισμικά Σχολεία και δεδομένου της σημασίας της κοινής γλώσσας επικοινωνίας ανάμεσα σε Σύμβουλο και συμβουλευόμενο, προτείνεται η πρόσληψη εξειδικευμένων Συμβούλων που να μιλούν πολύ καλά τη γλώσσα συμβουλευόμενων μαθητών. Επειδή όμως θα ήταν δύσκολο για κάθε σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης να απασχολεί τρεις ή τέσσερεις Συμβούλους που να γνωρίζουν πολύ καλά τη ρωσική, κινεζική ή άλλη γλώσσα και κουλτούρα μαθητών, προτείνεται να υπάρχουν ανά περιφέρεια Σύμβουλοι και να πραγματοποιούν σε όλα τα Διαπολιτισμικά Σχολεία Συμβουλευτικές Παρεμβάσεις σε ομόγλωσσους μαθητές, εξατομικευμένες ή ομαδικές.

Ολοκληρώνοντας τις προτάσεις σχετικά με το ρόλο της Συμβουλευτικής και του Προσανατολισμού στα Διαπολιτισμικά Σχολεία, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Διαπολιτισμική προσέγγιση δεν μπορεί να αφορά μόνο κάποια σχολεία (κυρίως αυτά που χαρακτηρίζονται Διαπολιτισμικά), πρέπει να αφορά το σύνολο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Όλα τα σχολεία είναι εν δυνάμει Διαπολιτισμικά και όλοι οι Σύμβουλοι πρέπει να είναι Διαπολιτισμικά έτοιμοι και ενήμεροι.

Επίλογος

Η συνύπαρξη ποικίλων κοινωνικών ομάδων με διαφορετικά εθνικά-εθνοτικά και πολιτισμικά στοιχεία, η πολυπολιτισμικότητα, είναι ένα φαινόμενο των κοινωνιών παγκοσμίως. Η αρμονική συνύπαρξη αυτών των ομάδων δεν είναι απλή, αλλά αποτελεί σίγουρα το ζητούμενο των πολυπολιτισμικών κοινωνιών.

Για την πραγματοποίηση αυτής της συνύπαρξης απαιτούνται μια σειρά μοντέλων και θεωριών όπως αυτό της διαπολιτισμικότητας, που βασίζεται στην αναγνώριση της ετερότητας, στην κοινωνική συνοχή, στην ισότητα και στη δικαιοσύνη.

Σε αυτές τις βάσεις πρέπει να στηρίζεται και η Συμβουλευτική σε όποιο πλαίσιο και αν εφαρμόζεται. Ειδικότερα στην εκπαίδευση, μέσω της οποίας διαμορφώνονται οι αυριανοί πολίτες η Διαπολιτισμική Συμβουλευτική στοχεύει στην κατανόηση, στη συμπαράσταση, στον πολιτισμικό σεβασμό και στην αναγνώριση της κάθε πολιτισμικής διάστασης του ατόμου.

Όσον αφορά τη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό, τόσο οι διάφορες θεωρίες, όσο και οι Σύμβουλοι που την εφαρμόζουν στοχεύουν στην αυτογνωσία των μαθητών, στην πληροφόρηση, στη λήψη απόφασης, αλλά και στη μετάβαση των νέων στη ζωή του ενήλικα.

Στην περίπτωση των Διαπολιτισμικών Σχολείων η Συμβουλευτική δεν μπορεί να εφαρμοστεί αν δε βασίζεται στις αρχές της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής. Σε αυτή την περίπτωση οι Σύμβουλοι αναλαμβάνουν ουσιαστικά διττό ρόλο. Αυτόν του Επαγγελματικού Προσανατολισμού, αλλά και της επίλυσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές.

Για να εφαρμόσει ο Σύμβουλος τη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική απαιτείται εκπαίδευση, ώστε η διαδικασία να βασίζεται στην αρχή της πολιτισμικής ενσυναίσθησης, την αρχή της ισορροπίας και της «πολιτισμικής ενδυνάμωσης».

Ειδικότερα σε περιπτώσεις όπου ο Σύμβουλος πρέπει να εφαρμόσει τη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας σε πολυπολιτισμικές ομάδες, όπως αυτή του Διαπολιτισμικού Γυμνασίου, οι διαπολιτισμικές ικανότητες και δεξιότητες κρίνονται απαραίτητες.

Η εκπαίδευση επομένως των Συμβούλων στη Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, και η χρήση των κατάλληλων μεθόδων μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην επίλυση των προβλημάτων που εντοπίζουν οι αλλοδαποί μαθητές.

Ολοκληρώνοντας, τη διαφορά τόσο στη Συμβουλευτική, όσο και στη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας την κάνει ο Σύμβουλος. Επομένως, καλές πρακτικές όπως αυτές που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της πιλοτικής συνεργασίας ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου και Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Θεσσαλονίκης, ολοκληρωμένη εκπαίδευση των Συμβούλων, θα οδηγήσει στη δημιουργία ενός ανοιχτού σχολείου, δημοκρατικού, που μπορεί να δημιουργήσει τον μελλοντικό πολίτη, ο οποίος θα μπορεί να αντιμετωπίσει τα προβλήματα του καιρού ενεργά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

- Amundson, N. & Harris-Bowlsbey, J., & Niles, S.G. (2008) *Βασικές Αρχές Επαγγελματικής Συμβουλευτικής. Διαδικασίες και Τεχνικές*. Αθήνα: Ε.Κ.Ε.Π.
- Castles, S. & Miller, M. (2009). *The age of migration*. Basingstoke: Palgrave Mac Millan.
- Council of Europe (1986). *The CDCC's Project No 7: The Educational and Cultural Development of Migrants (Final Report)*. Strasburg: Council of Europe Publishing.
- Das, A. K. (1995). Rethinking multicultural counseling: Implications for counselor education. *Journal of Counseling and Development*, 74(1), 45-52.
- Essinger, H. (1990). Interkultureller Erziehung in multiethnischen Gesellschaften. *Die Bruecke* 52, 22-31.
- Gottfredson, L. S. (1986). Special groups and the beneficial use of vocational interest inventories. In W. B. Walsh, & S. H. Osipow (Eds.), *Advances in Vocational Psychology*. Vol. 1: Assessment of interest (pp. 127-198). Hillsdale, NJ. Lawrence Erlbaum Associates (στο Σιδηροπούλου-Δημακάκου, 2008).
- McLeod, J. (2005). *Εισαγωγή στη Συμβουλευτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Pedersen, P., (2000α). *A Handbook for developing multicultural awareness*: Third edition, Alexandria: VA: American Counseling Association
- Pedersen, P.B. & Draguns, J.G. & Lonner, W. J. & Trimble, J. E. (2002). *Counseling across cultures*: Fifth edition, Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Ponterotto, J. (1988). Racial consciousness development among White counselor trainees. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 16, 146-156.
- Rogers, C.R. (1942). *Counseling & Psychotherapy*. Boston: Houghton.

- Rumbaut, J. G. (1997). Assimilation and its discontents: between rhetoric and reality. *The international Migration Review*, 31(4), 923-960.
- Sue, S. (1998). In search of cultural competencies in psychology and counseling. *American Psychologist*, 53, 440-448.
- Sue, D.W. & Arredondo, P. & Mc Davis, R.J. (1992). Multicultural counseling competencies and standards: A call to the profession. *Journal of Counseling and Development*, 70, 477-486.
- Taylor, C. (2013). Pluralism vs. Melting Pot. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://drcharlestaylor.com/PluralismMeltingPot.pdf>, πρόσβαση 20-10-2015.
- UNESCO (2001). *Universal Declaration on Cultural Diversity*. Paris: UNESCO.
- Watts, A.G. & Guichard, J. & Plant, P. & Rodriguez, M.L. (1994). *Educational and vocational guidance in the European Community*. Luxembourg: Publications Office.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

- 1^ο ΚΕ.ΣΥΠ. Νεάπολης (2010). *Ενημερωτικό Σημείωμα*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://1kesyp-v.thess.sch.gr/diafora/101206_shmeiwma_perifereia.pdf, πρόσβαση 31-08-2015.
- Αντερά, Σ & Μπουγά, Ο. (2014). Διαπολιτισμική Διάσταση στην Εκπαίδευση. Η μελέτη περίπτωσης δύο δημοτικών σχολείων στην Σουηδία. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://paroutsas.jmc.gr/swed/swe_sch.htm, πρόσβαση 20-10-2015.
- Ασκούνη, Ν. (2001). Εθνοκεντρισμός και πολυπολιτισμικότητα: η αναζήτηση ενός νέου προσανατολισμού της εκπαίδευσης. Στο *Εκπαίδευση: πολιτισμικές διαφορές και κοινωνικές ανισότητες*, τόμος Β' (Εθνοπολιτισμικές Διαφορές και Εκπαίδευση). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Βόντσα, Β. (2011). *Συσχέτιση των στάσεων των εκπαιδευτικών των Διαπολιτισμικών γυμνασίων προς τους αλλόγλωσσους μαθητές τους και των πρακτικών που εφαρμόζουν κατά τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας*.

<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/27494#page/117/mode/1up>,
πρόσβαση 30-09-2015.

Γακούδη, Α. (2000). Διαπολιτισμική ικανότητα επικοινωνίας στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Στο Μ. Βάμβουκας & Α. Χατζηδάκη (επιμ.), Πρακτικά συνεδρίου *Μάθηση και Διδασκαλία της Ελληνικής ως μητρικής και ως δεύτερης Γλώσσας*. Πανεπιστήμιο Κρήτης, 6-8 Οκτωβρίου 2000, 413-25. Ρέθυμνο: Ατραπός.

Γεωργογιάννης, Π. (1997). *Θέματα Διαπολιτισμικής εκπαίδευσης*. Αθήνα: Gutenberg.

Γεωργουλέας, Γ.& Γιώτσα, Α. & Μπαφίτη, Τ. & Μυλωνάς, Κ. & Παυλόπουλος, Β. (2000). *Μελέτη, σχεδιασμός και ανάπτυξη προγραμμάτων Σ.Ε.Π. σε επίπεδο σχολικής μονάδας και Κέντρου Σ.Ε.Π. για άτομα με ειδικές ανάγκες και άτομα κοινωνικώς αποκλεισμένα: Έλληνες ομογενείς από τη Βόρεια Ήπειρο και αλλογενείς Αλβανοί*. ΕΠΕΑΕΚ 1994-1999, Υποπρόγραμμα 1: Γενική και Τεχνική Εκπαίδευση, Μέτρο 1.1.: Αναμόρφωση Προγραμμάτων Γενικής Εκπαίδευσης, Ενέργεια 1.1.ε.: Επαγγελματικός Προσανατολισμός, ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο - Τομέας Σ.Ε.Π.

Γκόβαρης, Χ. (2001). *Εισαγωγή στη διαπολιτισμική εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατραπός.

Γκόβαρης, Χ. (2005). Αντιλήψεις εκπαιδευτικών της Α/θμιας εκπ/σης για τα περιεχόμενα και τους στόχους της διαπολιτισμικής εκ/σης - Πορίσματα για τις ανάγκες επιμόρφωσής τους στον Σ.Ε.Π.: Πρακτικά του 8^{ου} συνεδρίου με θέμα: *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Ελληνικά ως δεύτερη ξένη γλώσσα*, τόμος II, 65-74. Πάτρα 8-10 Ιουλίου 2005, ΚΕ.Δ.ΕΚ-Π.Τ.Δ.Ε. Πάτρα: ΚΕ.Δ.ΕΚ – Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών.

Δαμανάκης, Μ. (επιμ.) (2000). *Η εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην Ελλάδα. Διαπολιτισμική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

Δημητρόπουλος, Ε. & Μπακατσή, Α. (1996). Ο θεσμός «Συμβουλευτική - Προσανατολισμός» στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στη χώρα μας - Μια

πρόταση - πλαίσιο. Στο περιοδικό: *Η λέσχη των Εκπαιδευτικών*, 14, 26-28.

Δημητρόπουλος, Ε. (1994). *Σχολικός Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Συμβουλευτική*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Δημητρόπουλος, Ε. (2000). *Συμβουλευτική - Προσανατολισμός, τόμος Α', Συμβουλευτική και Συμβουλευτική ψυχολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Δημητρόπουλος, Ε. (2004). Η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου και οι σχετικές θεωρίες. Στο Μ. Κασσωτάκης (Επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Θεωρία και Πράξη*, 101-172. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Δρόσος, Ν. & Κασσωτάκη, Φ. (2005). Οι σχολικές και επαγγελματικές επιλογές Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών που φοιτούν σε ελληνικά σχολεία σε σχέση με την αυτοεκτίμηση και τη χώρα προέλευσής τους. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 72-73, 47-62.

Δρόσος, Ν. (2007). Επαγγελματική ωριμότητα και επαγγελματικές φιλοδοξίες Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών Γ' Γυμνασίου που φοιτούν σε ελληνικά σχολεία. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 80-81, 82-98.

Ε.Κ.Ε.Π. (2003). *Διαπολιτισμική Συμβουλευτική*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.ekep.gr/library/ekdoseis/praktika/diapolitismiki.pdf>, πρόσβαση 23-08-2015.

Ε.Κ.Ε.Π. (2009). *Επαγγελματοποιώντας τη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας. Δεξιότητες των επαγγελματιών και διαδρομές απόκτησης προσόντων στην Ευρώπη*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.ekep.gr/library/ekdoseis/odigoi/professionalizing.pdf>, πρόσβαση 27-08-2015.

Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση (2015). *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.edulll.gr/?page_id=11, πρόσβαση 22-08-2015.

- Εμμανουηλίδου, Κ. (2014). *Δεξιότητες Συμβουλευτικής και αποτελεσματικής επικοινωνίας για εκπαιδευτικούς*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.horizonsfrancophones.pasykaga.gr/journal/article/2014/7/dexiotites-symvouleytikis>, πρόσβαση 03-09-2015.
- Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. (2015). *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.eoppep.gr/index.php/el/work-guidance-and-consulting/developing-careers-adult/what-is-career-counseling>, πρόσβαση 28/08/2015.
- Ίκκος, Α. (2015). *Η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2014 - συνοπτική απεικόνιση βασικών μεγεθών*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://sete.gr/media/2005/simasia_tourismou_sete_intelligence_report.pdf, πρόσβαση 01/03/2015.
- Καδδά, Δ. (2014). *Ποια επαγγέλματα έχουν ζήτηση*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.kathimerini.gr/782859/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/roia-epaggelmata-exoyn-zhthsh>, πρόσβαση 01-03-2015.
- Καλατζή-Αζίι, Α.& Ζώνιου-Σιδέρη, Α. & Βλάχου, Α. (1998). *Προκαταλήψεις και Στερεότυπα. Δημιουργία και Αντιμετώπιση*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Γ.Γ.Λ.Ε.
- Καναβάκης, Χ. (2004). *Μοντέλα εκπαιδευτικής πολιτικής αντιμετώπισης κοινωνικών-εκπαιδευτικών προβλημάτων στις σύγχρονες κοινωνίες*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=294&bitstream=294_01#page/1/mode/1up, πρόσβαση 21-08-2015.
- Κάντας, Α. (1996). *Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Επαγγελματικές Αποφάσεις των Νέων στις Σύγχρονες Κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Λέσχη των Εκπαιδευτικών, 14, 16- 17*.
- Κάντας, Α. & Χαντζή, Α, (1991). *Ψυχολογία της Εργασίας. Θεωρίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης. Στοιχεία Συμβουλευτικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κάντας, Α.(2003). *Ο σύμβουλος ως γεφυροποιός διαφορετικών αξιακών και πολιτιστικών πλαισίων*. Στο Ε.Κ.Ε.Π. (2003), *Διαπολιτισμική*

Συμβουλευτική. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
<http://www.ekep.gr/library/ekdoseis/praktika/diapolitismiki.pdf>,
πρόσβαση 23-08-2015.

Κάππου, Μ. (2011). Πολυπολιτισμικές κοινωνίες - Μετανάστευση - Ξενοφοβία.
Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.mariakappou.gr/analiseis_ennoiwn/docs/triti_lykeiou,
πρόσβαση 20-08-2015.

Καραμάνου, Α. (2011). Πολυπολιτισμικότητα, ανθρώπινα δικαιώματα και ισότητα των φύλων. Στο *Διαπολιτισμικότητα και Θρησκεία στην Ευρώπη, μετά την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας*, έκδοση Αντιπροσωπείας της Εκκλησίας της Ελλάδας στην ΕΕ. Αθήνα: Ίνδικτος.

Κασσωτάκης, Μ. (2004). Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός: Εννοιολογικές διασαφήσεις, σκοποί και στόχοι. Στο: Μ. Κασσωτάκης (επιμ.), *Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός-Θεωρία και Πράξη*, 43-58. Αθήνα: Τυπωθήτω

ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου Θεσσαλονίκης (2015). *Μητρώο Εμπειρογνωμόνων υποστήριξης ΠΑΣ*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://1kesyp-a.thess.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/2015-01-28-10-45-44/91-2015-01-28-11-28-36/172-2015-01-28-11-33-34>, πρόσβαση 07-09-2015.

ΚΕ.ΣΥ.Π. Λευκού Πύργου Θεσσαλονίκης (2015). *ΠΑΣ Σχολικών Μονάδων ευθύνης Κ. Τσαπουρνά*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://1kesyp-a.thess.sch.gr/autosch/joomla15/index.php/2015-01-28-10-45-44>, πρόσβαση 07-09-2015.

Κεδράκα, Κ. (2013). *Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας. Εκπαιδευτικό Υλικό στο πλαίσιο της Πράξης «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης - Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας»*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://kdvm.gr/Media/Default/Pdf%20enotites/1.11.pdf>, πρόσβαση 26-08-2015.

- Κεσίδου, Α. (2008). Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: μια εισαγωγή. Στο *Οδηγός Επιμόρφωσης, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή*, σελίδες 21-36. Θεσσαλονίκη: ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ.
- Κεσίδου, Α. (2009). *Πολιτισμικός πλουραλισμός και πολυγλωσσία στο ελληνικό σχολείο: ένα πρόγραμμα παρέμβασης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.frl.auth.gr/sites/congres/Interventions/GR/kessidou.pdf>, πρόσβαση 03-10-2015.
- Κλεφτάρας, Γ. (2003). Ο ρόλος της πολιτισμικής ταυτότητας στην ψυχολογική συμβουλευτική ατόμων διαφορετικής κουλτούρας. Στο Ε.Κ.Ε.Π. (2003), *Διαπολιτισμική Συμβουλευτική*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.ekep.gr/library/ekdoseis/praktika/diapolitismiki.pdf>, πρόσβαση 23-08-2015.
- Κοσμίδου-Hardy, Χ. & Γαλανουδάκη-Ράπτη, Α. (1996). *Συμβουλευτική. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Ασημάκης.
- Κοσμίδου-Hardy, Χ. (2007). Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Στο Υπόεργο 6: Θεωρητικό υλικό: *Συμβουλευτικοί ορίζοντες για το σχολικό προσανατολισμό*. Υπόεργο 6: Θεωρητικό υλικό. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/4359/1260.pdf>, πρόσβαση 26-08-2015.
- Κοτσιώνης, Π. (1990). *Προβλήματα κοινωνικής και σχολικής ένταξης των παιδιών των παλιννοστούντων ομογενών*. Εισήγηση στο επιμορφωτικό σεμινάριο εκπαιδευτικών και στελεχών της εκπαίδευσης με θέμα: Σχολική και κοινωνική ένταξη παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.
- Κρίβας, Σ. (1999). Αξίες και ανάπτυξη για τη Σταδιοδρομία μέσω της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής: η συγκρότηση ενός μοντέλου. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 50-51, 58-65.

- Λαγουδάκος, Μ. (2014). *Επιμορφωτικές ανάγκες καθηγητών σε θέματα Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.)*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.taekpaideutika.gr/ekp_109-110/08.pdf, πρόσβαση 30-08-2015.
- Μάγος, Κ. (2005). Ευτυχώς εδώ δεν έχουμε ξένους: η αναγκαιότητα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση., στο: Πρακτικά του 8^{ου} συνεδρίου με θέμα: *Διαπολιτισμική εκπαίδευση - Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα*, τόμος II, 143-153., ΚΕ.Δ.ΕΚ-Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Πάτρα 8-10 Ιουλίου 2005.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (1999). *Συμβουλευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ. (2001). *Η Συμβουλευτική ψυχολογία στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μάρκου, Γ. (1997). *Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία*. Αθήνα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής.
- Μάρκου, Γ. (1999). *Θέματα Διαπολιτισμικής Αγωγής*. Αθήνα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής.
- Μαστοράκη, Ε. (2003). Πηγαίνοντας προς ένα ευρωπαϊκό ουράνιο τόξο. Καλλιέργεια δεξιοτήτων διαπολιτισμικής συμβουλευτικής σε εκπαιδευτικούς - Συμβούλους Προσανατολισμού. Στο *Διαπολιτισμική Συμβουλευτική*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.ekep.gr/library/ekdoseis/praktika/diapolitismiki.pdf>, πρόσβαση 23-08-2015.
- Μητακίδου, Σ. & Δανιηλίδου, Ε. & Τουρτούρας, Χρ. (2007). *Διαπολιτισμικά Σχολεία: Πραγματικότητα και Προοπτικές*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://invenio.lib.auth.gr/collection/School%20of%20Primary%20Education?ln=el>, πρόσβαση 25-08-2015.
- Μπελέση, Δ. (2009). *Πολιτισμική ετερότητα και διαπολιτισμική μάθηση στο σχολείο. Μια πρόταση διαπολιτισμικής διδακτικής στη Δευτεροβάθμια*

Εκπαίδευση. Διδακτορική Διατριβή. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/19162#page/54/mode/2up>,
πρόσβαση 25-08-2015.

Μπερερής, Π. (2001). *Για μία διαπολιτισμική εκπαίδευση σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία*. Αθήνα: arioshora.

Μπίκου-Νάκου, Ι. (2013). *Μετανάστευση ψυχολογία και σχολείο*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi6/a5.pdf.
πρόσβαση 7-10-2015

Νάκας, Θ. (1994). Γεωγραφικές διάλεκτοι και προκαταλήψεις - Η στάση των εκπαιδευτικών. Στο Θ. Παπακωνσταντίνου, & Λ. Δελλασούδας (επιμ.), Πρακτικά σεμιναρίου με θέμα: *Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε μαθητές που κατάγονται από τον Πόντο*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.

Νικολάου, Γ. (2000). *Ένταξη και Εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Νικολάου, Γ. (2011). *Διαπολιτισμικότητα - Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/1417/260.pdf>, πρόσβαση 19-08-2015.

Νόμος 1566/1985 (ΦΕΚ 167/α/30-09-1985). *Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: [file:///D:/Downloads/document%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/document%20(1).pdf), πρόσβαση 05-09-2015.

Νόμος 2413(ΦΕΚ 124/α/14-6-1996). *Η Ελληνική παιδεία στο εξωτερικό, η διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://dide.fth.sch.gr/lows/n2413_1996.pdf, πρόσβαση 25-08-2015.

Νόμος 2525/1997 (ΦΕΚ 1888/α/23-09-1997). *«Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις.»*, ΦΕΚ 1888/α/23-09-1997.

- Νόμος 2986/2002, (ΦΕΚ 24/α/13-02-2002). *Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις.*, ΦΕΚ 24/τ.Α/13-02-2002
- Νόμος 309/1976 (ΦΕΚ 100, 30-04-1976). *Περί Οργανώσεως και Διοικήσεως της γενικής Εκπαιδεύσεως.*
- Ο.Ε.Δ.Β. (2010). *Σχεδιάζω το μέλλον μου. Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός.* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://kesyp-ampel.att.sch.gr/sep_lyk_kath_2000.pdf, πρόσβαση 29-08-2015.
- Ο.Ε.Π.ΕΚ. (2007). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός.* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://repository.edulll.gr/edulll/retrieve/3351/1009.pdf>, πρόσβαση 08-09-2015.
- Ο.Ε.Π.ΕΚ. (2008). *Διαχείριση της πολυπολιτισμικότητας στο σχολείο.* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.oepek.gr/pdfs/meletes/oepek_meleth_11.doc, πρόσβαση 16-08-2015.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2015). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού.* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.pi-schools.gr/download/programs/depps/19deppsaps_SEP.pdf, πρόσβαση 29-08-2015.
- Παπάνης, Ε. & Παλαιολόγου, Ν. (2007). *Διαπολιτισμικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση Ενηλίκων.* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://epapanis.blogspot.gr/2007/09/blog-post_575.html, πρόσβαση 22-08-2015.
- Παπάς, Α. (1998). *Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική.* Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Παπαστυλιανού, Ν. (2003). *Διαπολιτισμική Συμβουλευτική και Δεοντολογία.* Στο Ε.Κ.Ε.Π. (2003), *Διαπολιτισμική Συμβουλευτική.* Διαθέσιμο στην

ιστοσελίδα:

<http://www.ekep.gr/library/ekdoseis/praktika/diapolitismiki.pdf>,

πρόσβαση 23-08-2015.

Παπαχρήστος, Κ. (2009). *Διαπολιτισμική αγωγή και προβλήματα διδασκαλίας της ελληνικής ως μητρικής, δεύτερης και ξένης γλώσσας σε πολυπολιτισμικές τάξεις*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://users.sch.gr/skrassas/download/Pap_Diap1.pdf, πρόσβαση 31-08-2015.

Παπαχρήστος, Κ. (2010). *Συνεχιζόμενη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Η Παιδαγωγική και διδακτική Ετοιμότητα του Δασκάλου στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο*. (Διδακτορική Διατριβή). Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/24198#page/150/mode/2up>, πρόσβαση 22-08-2015.

Παπαχρήστος, Κ. (2014). *Λειτουργία Τάξεων Υποδοχής (ΤΥ) και Ενισχυτικών Φροντιστηριακών τμημάτων (ΕΦΤ)*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://edu.klimaka.gr/leitoyrgia-sxoleivn/diapolitismika/419-diapolitismikh-ekpaideysh.html>, πρόσβαση 26-08-2015.

Παπαχρήστου, Κ. (2007). *Η έμφυλη διάσταση της Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής - Ανιχνεύοντας πτυχές της/του Διαπολιτισμικού συμβούλου*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.elliepek.gr/documents/4o_synedrio_eisigiseis/399_414.pdf, πρόσβαση 20-08-2015.

Παρούτσας, Δ. (2013). *Μετανάστευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://paroutsas.jmc.gr/diapolit.htm>, πρόσβαση 18-08-2015.

Σακελλαρίδη, Φ. (2001). Αυτοαντίληψη και επαγγελματικές προσδοκίες μαθητών διαπολιτισμικών σχολείων. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 56-57, 126-150.

- Σιαπέρα, Ε. (2010). *Διαφορετικά Μοντέλα Πολυπολιτισμικότητας*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.slideshare.net/eugeniasiapera/31-5810968>, πρόσβαση 14-10-2015.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2003). Επαγγελματική Συμβουλευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα. *Ψυχολογία*, 10 (2 & 3): 399-413
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (2011). *Συμβουλευτική και Προσανατολισμός*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://repository.edulll.gr/edulll/bitstream/10795/1094/4/1094_02_oae_d_summary_enotita06_v01.pdf, πρόσβαση 1-9-2015.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. (επιμ.) (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Αθήνα: Τομέας Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Σιδηροπούλου-Δημακάκου, Δ. & Αργυροπούλου, Α. & Δρόσος, Ν. (2008). *Ομαλή ένταξη μαθητών με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές στην εκπαιδευτική κοινότητα: Δεξιότητες των εκπαιδευτικών και των συμβούλων και ειδικές βιωματικές δραστηριότητες*. Εισήγηση σε επιστημονική ημερίδα (15/3/2008) με θέμα: Σεβασμός στη Διαφορετικότητα. Τρίπολη: ΚΕ.ΣΥΠ. Αρκαδίας.
- Σταλικά, Φ. (2005). Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην αυγή του 2005. *Κοινωνία* ,3, 275-287.
- Τσαχτσαρλή, Κ. (2012). *Πολυπολιτισμικότητα, Μετανάστευση και Εκπαίδευση*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.koinosnous.com/home/ekthesi-ekfrasi/themata-ekthesis/polypolitismikotita-kai-ekpaideusi>, πρόσβαση 18-08-2015.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2005). *Υπουργική Απόφαση Γ2/455/7-2-00 /ΦΕΚ 161 τ. Β΄/16-2-00*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.env-edu.gr/documents/files/Nomothesia/%CE%937_105087.pdf, πρόσβαση 08-09-2015.
- Φακιολάς, Ν. (2002). *Η εγκατάλειψη της εννιάχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης και η βιοποριστική εργασία των μαθητών*. Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε.

Χατζής, Α. (2010). *Πολυπολιτισμικότητα Ιστορικές και Φιλοσοφικές Διαστάσεις*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://users.uoa.gr/~ahatzis/Multiculturalism1.pdf>, πρόσβαση 19-08-2015.

Χριστοδούλου, Θ. (2009). *Μετανάστες και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.diapolis.auth.gr>, πρόσβαση 21-08-2015.

Χρυσafίδης, Κ. (2000). *Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΤΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΦΑΞ	E-mail
1	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αλαούπολης Αθήνας	Ελευθερίας 18 14235 Ν. Ιωνία	210-2776459	210-2751176	mail@dim-diap-n-ionias.att.sch.gr
2	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αμφιθέας Αθήνας	Τύρινθος 3 17564 Αμφιθέα	210-9423118	210-9423118	dimdiapf@sch.gr
3	87ο Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αθήνας	Ορφέως 58 11854 Βοτανικός	210-3465125	210-3465125	mail@87dim-athin.att.sch.gr
4	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Χανίων	Αν. Μάντακα 111 73136 Χανιά	28210-97348	28210-97640	mail@16dim-diap-CHANION.CHAN.sch.gr
5	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης	Καπάτου & Γαλανάκη 54629 Θεσ/νίκη	2310-529932	2310-529932	mail@dim-diap-thess.thess.sch.gr
6	3ο Δημ. Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Μενεμένης Θεσ/νίκης	Κων/πόλεως 58 54628 Θεσ/νίκη	2310-763945	2310-763945	mail@3dim-diap-menem.thess.sch.gr
7	5ο Δημ. Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Μενεμένης Θεσ/νίκης	Κων/πόλεως 58 54628 Θεσ/νίκη	2310-763945	2310-707313	mail@5dim-menem.thess.sch.gr
8	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπ/σης Νέων Επιβατών Θεσ/νίκης	Σχολείων 1 - 57019 Νέοι Επιβάτες Θεσ/νίκη	23920-23133	23920-23133	mail@dim-n-epivat.thess.sch.gr
9	6ο Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου Θεσ/νίκης	Ειρήνης & Μακεδονομάχων 56224 Θεσ/νίκη	2310-764235	2310-765326	mail@6dim-evosm.thess.sch.gr http://6dim-ISTOSEAIDAA
10	6ο Διαπολιτισμικό και Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο Ελευθερίου-Κορδελιού Θεσ/νίκης	Δαβάκη 18 56334 ΕΛ-Κορδελιό Θεσ/νίκη	2310-761420 2310-705638	2310-761420	mail@6dim-diap-elfeth.thess.sch.gr http://6dim-diap-ISTOSEAIDAA
11	9ο Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπ/σης Ιωαννίνων	Γλυκιδών 1 45221 Κάστρο Ιωάννινα	26510-22203	26510-22203	mail@9dim-ioann.ioa.sch.gr
12	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Σαπών Ροδόπης	Γ. Γεννηματά 2 69300 Σάπες	25320-22066	25320-21037	mail@dim-sapon.rod.sch.gr http://dim-ISTOSEAIDAA
13	Δημοτικό Σχολείο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ιάσμου Ροδόπης	Ίασμος 69200 Ροδόπη	25340-22267	25340-21003	mail@dim-iasmou.rod.sch.gr

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΦΑΞ	E-mail
1	2ο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αχαρνών Αττικής	Αγίου Διονυσίου και Αιγαίου Πελάγους 13671 Αχαρνές Αττική	210-2445416	210-2445416	mail@2gym-diapol-acharn.att.sch.gr http://2gym-diapol-ISTOSEAIDAA
2	2ο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ιωαννίνων	Γ. Παπανδρέου 4-6 45444 Ιωάννινα	26510-25054	26510-25054	mail@2gym-ioann.ioa.sch.gr http://2gym-ioann.ioa.sch.gr
3	Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης	Ελαιώνας - Πυλαία 55535 Θεσ/νίκη	2310-329056	2310-329056	mail@gym-diapol-thess.sch.gr http://gym-diapol-thess.thess.sch.gr
4	Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Σαπών Ροδόπης	Κουτουμάνη 1 69300 Σάπες Ροδόπη	25320-22041	25320-22041	mail@gym-sapon.rod.sch.gr
5	2ο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνικού Αθήνας	31η οδός 8 16777 Ελληνικό	210-9607436	210-9626606	mail@2gym-apod-athin.att.sch.gr http://users.hol.gr/~damianid/
6	Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου Θεσσαλονίκης	Κολοκοτρώνη & Ερωτοκρίτου 56224 Ευόσμος Θεσ/νίκη	2310-602559	2310-602559	mail@gym-diap-evosm.thess.sch.gr http://gym-diap-evosm.thess.sch.gr
7	2ο Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Αθήνας	Σομερλή και Μάγερ 37 10538 Αθήνα	210-5249574	210-5243873	mail@2gym-athin.att.sch.gr http://2gym-athin.att.sch.gr
8-9	Γυμνάσιο & Λυκειακές τάξεις Πεντάλοφου Κοζάνης	50007 Πεντάλοφος Κοζάνης	24680-41210	24680-41581	mail@gym-pental.koz.sch.gr
10	Λύκειο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Σαπών Ροδόπης	Κουτουμάνη 1 69300 Σάπες	25320-22640	25320-22618	mail@lyk-diap-sapon.rod.sch.gr
11	Λύκειο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης	Εθνικής Αμύνης 8 54621 Θεσ/νίκη	2310-251622	2310-251622	mail@lyk-diap-thess.thess.sch.gr
12	2ο Γενικό Λύκειο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνικού Αθήνας	31η οδός 8 16777 Ελληνικό	210-9626716	210-9626716	mail@2lyk-diap-ellin.att.sch.gr http://2lyk-diap-ellin.att.sch.gr
13	Λύκειο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου Θεσσαλονίκης	Πηγειού & Ερωτοκρίτου 56224 Ευόσμος	2310-703221	2310-703221	mail@lyk-diap-v-thess.thess.sch.gr

Πηγή: Τα Διαπολιτισμικά Σχολεία της Ελλάδος. Διαθέσιμο στο http://6dim-diap-elfeth.thess.sch.gr/Greek/Diapolitismiki_Ekpaidefsi/DiapolitismikaSxoleiaElladas.htm

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Η σειρά προτεραιότητας ανάθεσης του θεσμού Σ.Ε.Π. στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

- α. Στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.
- β. Στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου στη Συμβουλευτική και στον Επαγγελματικό Προσανατολισμό.
- γ. Στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι πιστοποιητικού ειδικού προγράμματος μεταπτυχιακού επιπέδου στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ. χρονικής διάρκειας 1.000 ωρών.
- δ. Στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι πιστοποιητικού προγράμματος επιμόρφωσης στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ. χρονικής διάρκειας 520 ωρών ή πιστοποιητικού προγράμματος κατάρτισης στην τεκμηρίωση πληροφοριακού υλικού Σ.Ε.Π. του ΥΠ.Ε.Π.Θ. χρονικής διάρκειας 660 ωρών.
- ε. Στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι πιστοποιητικού ειδίκευσης του ΣΥ.Π. της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.
- στ. Στους εκπαιδευτικούς που είναι κάτοχοι πιστοποιητικού πεντάμηνου σεμιναρίου επιμόρφωσης στελεχών στον Σ.Ε.Π.
- ζ. Στους εκπαιδευτικούς που έχουν παρακολουθήσει ολιγοήμερα σεμινάρια Σ.Ε.Π.

Πηγή: Υπουργική Απόφαση Γ7/788500/07-09-05

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΕΓΩ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

(Εκπαιδευτικό Υλικό του μαθήματος «Συμβουλευτική Κοινωνικά Ευάλωτων Ομάδων» (Διαπολιτισμική Συμβουλευτική, μειονότητες, ΑΜΕΑ, κ.λπ.) του Π.Ε.ΣΥ.Π. ακαδημαϊκού έτους 2014-2015, της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. Θεσσαλονίκης με διδάσκουσα την Δρα. Εμμανουηλίδου Καλλιόπη)

Σημειώστε από το 0-5 πόσο άνετα νιώθετε σε σχέση με τις εξής ομάδες ανθρώπων:
(0 καθόλου άνετα - 5 εξαιρετικά άνετα):

1	Καπνιστής:
2	Μουσουλμάνος:
3	Άθεος:
4	Πακιστανός:
5	Έλληνας του εξωτερικού:
6	Αθηναίος:
7	Παχύσαρκος:
8	Χορτοφάγος:
9	Αφρικανός που ζει στη χώρα του:
10	Άγγλος:
11	Αντικαπνιστής:
12	Γερμανός:
13	Φιλόζωος:
14	Αδύνατος:
15	Δημόσιος Υπάλληλος:
16	Αμερικανός:

Τώρα σημειώστε δίπλα σε κάθε λέξη τις πρώτες λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό χωρίς πολλή-πολλή σκέψη:

1	Καπνιστής:
2	Μουσουλμάνος:
3	Άθεος:
4	Πακιστανός:
5	Έλληνας του εξωτερικού:
6	Αθηναίος:
7	Παχύσαρκος:
8	Χορτοφάγος:
9	Αφρικανός που ζει στη χώρα του:
10	Άγγλος:
11	Αντικαπνιστής:
12	Γερμανός:
13	Φιλόζωος:
14	Αδύνατος:
15	Δημόσιος Υπάλληλος:
16	Αμερικανός:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ΤΟΥ Α' ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Παιδαγωγικό Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης
Τμήμα Γ2

Υπεύθυνος Προγράμματος: Προδρόμος Χριστοδίδης (ΠΕ 65)
Παθολογικού Ενδωμίου (ΠΕ 65)

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ**

Positive News Network

Περιγραφή τμήματος

- Στο συγκεκριμένο τμήμα (Γ2) του Γυμνασίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, φοιτούν μαθητές από τις εξής χώρες:
 - Μολδίβια
 - Μπαγκλαντές
 - Αφγανιστάν
 - Ρωσία
 - Βουλγαρία
 - Ακτή Ελεφαντοστού
 - Συρία

Σκοπός και στόχοι του προγράμματος

- Γενικότερος στόχος ήταν η ομαλή ένταξη και διευκόλυνση της καθημερινότητας τόσο των μαθητών όσο και των γονέων ή κηδεμόνων τους
- Αξιοποίηση των μητρικών ξένων γλωσσών τους, στον επαγγελματικό προσανατολισμό και σταδιοδρομία.

Σκοπός και στόχοι του προγράμματος

- Να γνωριστούν οι μαθητές:
- Τη σύνταξη και χρησιμοποίηση δημοσίων και ιδιωτικών εγγράφων
- Τη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος
- Τις δημόσιες υπηρεσίες
- Τα ΕΠΛΛ
- Να έρθουν σε επαφή με τον κλάδο του τουρισμού.

1^η Δράση «Σύνταξη βιογραφικού»

- Αναλύθηκαν οι βασικές αρχές σύνταξης βιογραφικού σημειώματος (αληθινού και εφευρεμένου)
- Δόθηκε έμφαση στη σύνταξη στοιχειώσεων βιογραφικών, ανάλογα με τη θέση και την εταιρεία που αποστέλλονται
- Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη χρήση κατάλληλου λεξιλογίου.

2^η Δράση «Συμπλήρωση Σχολικών εντύπων»

- Στα πλαίσια αυτής της δράσης, αναλύθηκαν βασικά σχολικά έγγραφα και οι μαθητές ενημερώθηκαν για την ορθή συμπλήρωσή τους, αλλά και για τη χρησιμότητά τους.

2^η Δράση «Συμπλήρωση Σχολικών εντύπων»

- Συγκεκριμένα τα έντυπα ήταν:
 - Βεβαίωση διδακτορικών απουσιών (α)
 - Πιστοποιητικό για άδεια από γονέα ή κηδεμόνα να εκπαιδευτική επίσκεψη (α)
 - Πιστοποιητικό για άδεια από γονέα ή κηδεμόνα να διδακτική-επαγγελματική επίσκεψη (β)
 - Συμπλήρωση αίτησης προς το σχολείο ή προς άλλη αρχή (α,β)

Έγγραφο 1

Έγγραφο 2 & 3

Έγγραφο 4 & 5

3^η Δράση «Συμπλήρωση Δημοσίων Εντύπων»

- Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη συμπλήρωση Δημοσίων Εντύπων, καθώς και στη χρησιμότητά τους.
- Συγκεκριμένα:
 - Ψεύθυνη δήλωση του Νόμου 1599/1986 (6)
 - Συμπλήρωση βεβαιώσεως (7)

Έγγραφο 6 & 7

4^η Δράση «Επίσκεψη ΕΠΛΛ»

- Στα πλαίσια αυτής της δράσης πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο Δημόσιο 1^ο ΕΠΛΛ Θεσσαλονίκης, «Δημόκριτος», στις 4 Απριλίου 2015.
- Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να δουν τις σχολικές εγκαταστάσεις και να ενημερωθούν για τους τομείς που λειτουργούν.

4^η Δράση «Επίσκεψη ΕΠΛΛ»

- Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, το 1^ο ΕΠΛΛ Θεσσαλονίκης συμμετέχει στο πρόγραμμα Εκπαίδευσης Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων μαθητών ΔΙΑΠΟΛΙΣ.

(<http://www.diapolis.auth.gr/>)

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ»

- Στα πλαίσια των Προγραμμάτων αγωγής σταδιοδρομίας και δεδομένου της πολυπολιτισμικότητας της συγκεκριμένης τάξης, επιλέχθηκε από τον πίνακα επιχειρηγνώμονων η κυρία Ράπη Βασιλική (ΠΕ 48,35 Δοκίμηση Τουριστικών Επιχειρηγνώσεων), προκειμένου να μιλήσει στα παιδιά για τις δυνατότητες απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού.

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ»

- Η κυρία Ράπη, σε συνεργασία με τις υπεύθυνες καθηγήτρες, στις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν με τους μαθητές, στα πλαίσια του μαθήματος ΠΑΣ, παρουσίασε τα εξής θέματα:
 - Η έννοια του τουρισμού και του τουρίστα
 - Μορφές τουρισμού
 - Επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα
 - Τουριστικά επαγγέλματα
 - Αιτιολογία εργασίας στον τομέα του τουρισμού (Μικρές αγγελίες)
 - Προσόντα και απαραίτητη εκπαίδευση.

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ»

- Οι μέθοδοι που επιλέχθηκαν κατά τις συναντήσεις ήταν ο διάλογος και η ομαδο-συνεργατική ώστε να ενισχυθεί η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών.

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ- Γλίσκο»

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ- Γλίσκο»

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ- Γλίσκο»

5^η Δράση «Επιλογή επιχειρηγνώμονα για την υποστήριξη ΠΑΣ- Γλίσκο»

6^η Δράση «Μέθοδος Project»

- Οι υπεύθυνες του προγράμματος συζητώντας με τους μαθητές, κατέληξαν σε αυτή τη διδακτική μέθοδο, προκειμένου οι μαθητές να συλλέξουν στοιχεία και να ετοιμάσουν μία παρουσίαση των χωρών καταγωγής τους.
- Οι μαθητές κατά τη διάρκεια των συναντήσεων ανέλυσαν συμπληρώσαν και ενημερώθηκαν για τα θέματα που αφορούν στον τομέα τουρισμού.

6^η Δράση «Μέθοδος Project»

7^η Δράση «Επίσκεψη σε ΚΕΠ»

- Αναλύοντας τη σπουδαιότητα της σύνταξης και χρήσης των επίσημων εντύπων κρίθηκε απαραίτητη, ως ένα είδος πρακτικής άσκησης των όσων έχουν διδαχθεί σε όλη τη σχολική χρονιά, η επίσκεψη σε ένα ΚΕΠ.
- Σκοπός της επίσκεψης ήταν να κατανοήσουν οι μαθητές πως μπορούν να εξυπηρετηθούν και ποιες υπηρεσίες παρέχονται μέσω των ΚΕΠ.

7^η Δράση «Επίσκεψη σε ΚΕΠ»

- Έτσι λοιπόν στις 11 Μαΐου 2015, το Γ2 τμήμα του σχολείου επισκέφτηκε το ΚΕΠ, στην οδό Αιγυπιάκη.

Ολοκληρώνοντας ...

- Ευχαριστούμε τους μαθητές, τους συναδέλφους και όσους βοήθησαν στην επιτυχή ολοκλήρωση του Προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας, του τμήματος Γ2 του Γυμνασίου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Θεσσαλονίκης.